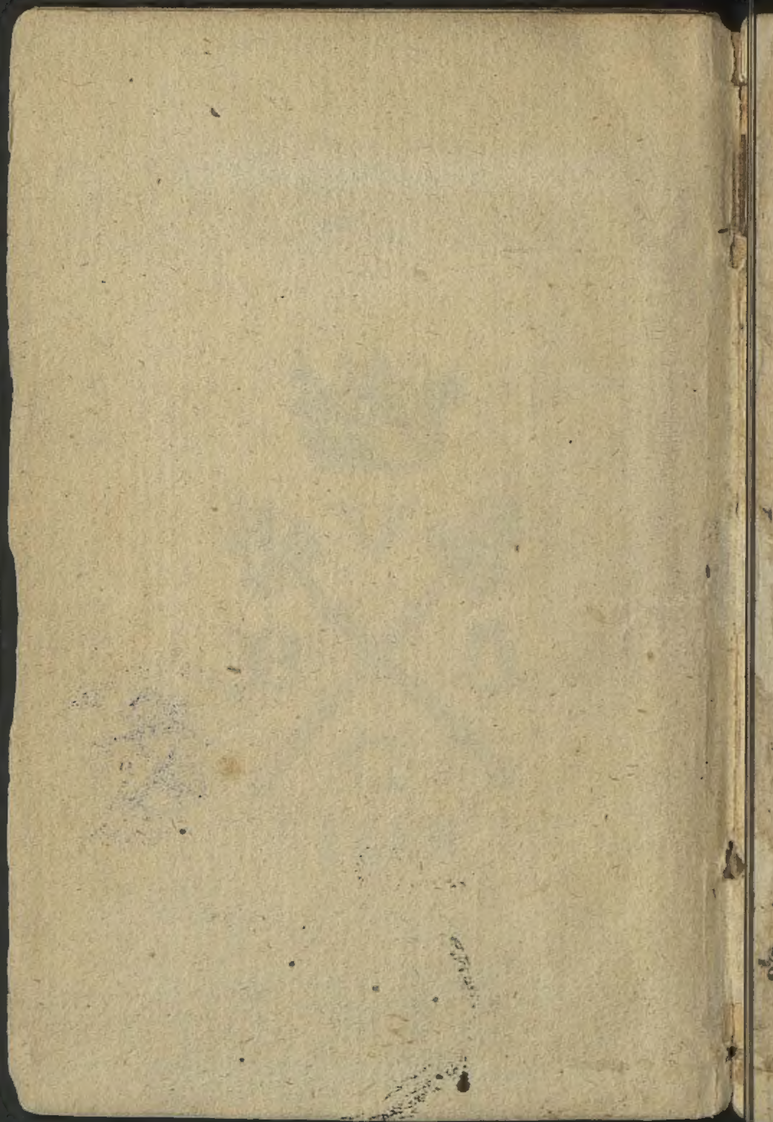
POLAK

V
B
J
C
51289
I

POLAK

SENSAT w LIŚCIE

w Komplemencie Polityk,
Humániſtá w Dyſkurśie,
w Mowách Statyſtá,
ná przykład dány

ZKOŁNEY

MŁODZI

Od
X. *Woyciechá Byſtrzonowſkiego*
Societatis JESU,

á pozwoleniẽ Stárſzych

w Drukárni Lubelſkiego Collegium
Societatis JESU Roku 1732.

ILLUSTRISSIMO

NOMINI

Nobilissimo Adolescenti

PERILLUSTRI MAGNIFICO

DOMINO DOMINO

EUSTACHIO

à POTOK

POTOCKI

Capitaneo Dubinensi &c.

Lublinensis Lycæi Soc: JESU

PALÆSTRITÆ

ILLUSTRISSIMI

MAGNIFICI

DOMINI DOMINI

GEORGII

à POTOK

POTOCKI

Capitanei Tłomacensis

Magnæ Expectationis

FILIO.

JUVENIS LECTISSIME

UBi ſe Tullius labor ab umbris attollit ad lucem publicam, Tuum Illuſtriſſimum ambit Nomen. Non enim opus iſtud incipere debuit, niſi à ſigno avitæ Crucis Tuæ. Non potuit evolvi, niſi grande *Potocciorum* Nomen Caput primum libri ſuppleat, & à Capite adoretur. Nec lucem derivare,

nisi à Te, qui Lublinensis Athœnei illustris gloria es, Phæboq; eruditô major radius. Tantumq' accendis Palladi serenioris tituli, quantum infers Tui Nominis. Evolve igitur codicem istum majestate Tua gravatum, & panegyres lege, quas mereris. Minùs comptum laborem Tuîs titulîs adornamus Habes enim in Tuo Nomine quô non paginas, sed fastos, si non superes, certe impleas. Vix Te Purpurea *Potocciorum* Domus ad pri-

mum

mum produxit ſolem, ſtatim, quamvis in aurora videbaris, in auge Illuſtriſſimorum titulorum conſtitiſti. Scilicet in ſcintilla vitæ tantùm arſeras, ut à Te ipſe honor, veluti à Phæbo lucem derivaret. Nimirum, etiam dum vagires inter cunabula, noſtræ arriſiſti fortunæ. *Si* veró ætatem ſpectavero, quam metiris? Aprilem vitæ circũfers, & ita à vultu depingis Gratias, ut omnes Heſperidum hortos in Te colligas. Vernat à Tuis genis

pudoris rosa, quæ ut florem accipit à sangvine Illustrissimo, sic Te depingit nisi ad trabeas. Maturior ævô frontem occupat majestas, ab oculis gravior prospectat modestia, in pedibus graditur major ætate gravitas. Suscepit Te Minerva in suum, & grande Nomen adorat, præcelsam stupet indolem. Es scilicet delicium Palladis, scientiarum amor, Lycæi Lublinensis gloria. Jam Adolescentum Præclarissime, in encomia Illustrissi-

mi Progenitoris Tui Tło-
macensis Capitanei defle-
ctit svada; hæc relege, &
Tua esse puta. Despicit il-
le honoris altum, quòd so-
lus sit omnibûs major ti-
tulîs; mavultq; ambiri à di-
gnitatibus, quàm ambire
curules. Quodsi admitte-
re velit titulum, nullum
habet honos, qué illi pro
dignitate meritorum con-
ferat. Quanquam magno
votorum tumultu Ablega-
ti munus ad Comitia susce-
pisse coactus, non tam ad
suam, quàm Palatinatûs

gloriá. Et ingenti pretio ſui Nominis ſe ſe intulit Ablegatorum Coronæ, ipſe gemma. Audire erat perorantẽ pro Patria; loquebatur ut Jupiter, oracula non verba dixit, ut Apollo. Ipſa majeſtas oris convincebat Regem, traxit in ſuam ſententiam Conſules Sarmatiæ, & illum niſi Patrẽ Patriæ divulgabat. Neque iſtud eſt, quod Progenitoré Tuum attollit ad elogia, Acuit calamum Martis ferrũ ad encomia, qu od vibrabat ad vulnera. Omnem ſcilicet poſuit glo-

riã in gladio. Nimirum ut murum ſe opponeret pro-Patria, aut Achillem ageret in campo Gradivi. Quaſi animum & robur Diomedis ferret; tam ſtrenuè pugnavit, ut ipſum Marté ſuppleret; laureisq;, ſuîs ſudoribus, irroratis Heroam frontem coronaret.

Permittes Perilluſtris Capitanee in Tui encomia ſtylum elevare, dum in ſtricto Tibi fœdere junctum Nomen Celſiſſimum THEODORI POTOCKI Vice-Regis Poloniæ, ArchiEpi-

ſco

ſcopi Gneſnenſis. Fulcrũ Sarmatiæ eſt, Regni gloria, Præſulum gemma, ſancti-moniæ miraculum, prodi-gium liberalitatis, Societa-tis minimæ Tutor maxim9. Nimirum pridé cecidiſſet Patria, niſi pro illa ſtaret THEODORUS & pedô fulciret Archi-Præſuleo. Primas meretur laudes, quòd plus habeat amoris Patriæ, quàm ſui. Et ut ad manum ſuſcepit Charites, ſic niſi Gratias diſpenſat; quæ ſe ſe pulchriùs depin-gunt in Domicilio Varſa-vienſi, in Miſſione Lanci-

cienſi, utriſq; Societatis Jeſu. Sed quidPræconia illi, qui ſupra omne elogium eſt; quid proſunt laudes? in quo Celſiſſimæ dotes, veluti in Pyrrhi annulo Muſæ,aut inErrythreo ſydera ſe ſe concluſerint. In rectefactis Illuſtriſſimorũ MICHAELIS POTOCKI, Volhynenſis, STANISLAI POTOCKI Bełzẽſis, JOSEPHI POTOCKI Kijovienſis, Palatinorũ,ad quos deſcendit oratio, quid non ad Nominis Tui ſe ſe evehit gloriam?ut honoris faſtigi

ſtigium ſunt, ſic Martis Lechici robur, & decus. Primas promeriti purpuras, quas fuſo cruore de vulnere hoſtis barbari, pro Tyrio ſibi pinxerant. Pridé merebantur Ducum clavã, quam expectant; quòd pridem omnes laureas ad ſuum rapuerint verticem: & plures collegerint, quàm pendent ab Hæmo.

Sed quid per immenſum POTOCCIORUM Nominis vagatur calam9? Aſtra Poloni Poli ſunt, ſpectari in ſuis ſplendoribus poterint

rint, non ad numerum revocari. Unum igitur eſt, quod præterire haud licet: Scilicet Illuſtriſſimam MARIANNAM de POTOCKIE TARŁOWA Palatinam Lublinenſem, Amitam Tuam ſpecta. Illi veluti Charites ſtruxiſſent cunas, nata niſi ad gratias. Aut Lucina Pietas ablactaſſet, omnem admiſit ſanctimoniam. Aut educâſſet honor, titulorum gloria eſt. Diſpergit cum ſole manus, ut altaria illuſtret aut ſacris ædibus novos

accen

accendat ſplendores. Tota igitur POTOCCIORUM Domus, Dignitatis Regia eſt; in qua habitat virtutis apex, gens omnis honorum. Crux Veſtra avita POTOCCII Illuſtriſſimi, aut Regum Coronas infert Capitibus, aut pectora rapit Præſulum. Si per cognata POTOCCIIS Nomina iverit ſæpia? Reges in LESZCZYNIIS, Principes in LUBOMIRSCIIS, RADZIWILIIS, SANGUSZCIIS inquilinos inveniet. Iam verò in PODBERESCIIS

TAR-

TARŁONIBUS, ZAMOYSCIIS, JABŁONOWSCIIS, CZARNECCIIS, OGINSCIIS, SAPIEHIS BRANICCIIS, KOSSAKOWSCIIS, MYSZKOWSCIIS & sexcentis aliis Illustrissimis Nominibus Numina terrestria Sarmatiæ adorabit.

Sed jam mare in guttam, solem in radium collige Juvenis præclarissime. Id est diffusas, in Tuorum Majorum seriem laudes, Tibi applica. Tuas cense in Tuis, donec pro merito Tuarum dotum, in-

do

dolis Nobiliſſimæ Magni Nominis, futura ſæcula alias efformabunt. Magnæ expectationis es, proinde majora, quæ Te expectant, ut Te citiùs ad ſolatia Patriæ rapiant, optat & vovet, Tibi Tuoq́; Nomini

Devotiſſimum Collegium Lublinenſ[e]

Soc: JESU

POLAK

Senſat w Liście.

List ktorym ſię Sąmſiad, w przyiaźń Sąmſiedzką wpraſza.

WIem że iáko *nulli amicorum ſatis eſt,* ták nigdy granic nie ſypie życżliwość przyiacielſka, áni *terminalne* eryguie koloſy z *non plus ultra,* ktoreby Braterſkiey propenſyi zapędy tamować mogły. Boć ieżeli *Solem é mundo tollit qui amicitiam,* toć iáko uniwerſalny ten Luminarz y wſzyſtkim amicum ieſt ſidius, ták ludzka przyiaźń garnące ſię do ſercá nie exkluduie affekta. Wiem y ia długi regeſtr amicorum nominum W.M. Pana, przecięż niewątpię, że w nim znaydę tyle mieyſca, ábym ſię indelebili Braterſkiey życżliwości mogł zapiſać charáctere; y lubo wſzeregu oſtátni, iednákże affectu & voto zechciałbym æmulari chariſmata meliora z pierwſzymi Wpraſzam ſię tedy w Braterſki affekt W.M.P. áby, ktorych ſąmſiedzka ſociavit propinquitas, z obopolną animorum unio ściſłą złączyła ſobie obligácyą. W czym

A ieże

ieżeli repulſam nie odbiorę, z tym ſię proteſtuię, że zechcę iáko jura vicinitatis, ták *immortale nomen amicitiæ*, záwſze w ſwoiey poki życia będzie konſerwowáć cáłości

W. M. Páná &c.

Odpowiedź ná Liſt przeſły.

DAwny to o przyiaznych affektach konkurrencyi ieſt ſentyment, że *optimam vitæ ſupellectilem quisquis amicos comparat.* Jákoż to ieſt iedyne ſzczęście pożycia ludzkiego więcey amica nomina niżeli tyſięcy liczyć; to Fortuna codzienny percepty intrata, nowe á nowe Bráterſkich áffektow ſkarbić ſobie życżliwości. Ale ultro to mię w domu moim potyka ſzczęście, kiedy W. M. Pan *aurum addit auro,* przydaiąc do drogiego ſąmſiedzkich innych Ichmościow życzſiwości ſkarbu, nieoſzacowaną godney oſoby ſwoiey perłę, to ieſt amicorum unionem. Przyimuię ten drogi depozyt do ſerca moiego, y ták ſię cieſzę, iákbym znalazł ſkarb naydroſzſzy gdyż to moie ieſt w tey mierze, co Petrarchy zdanie, że *Theſaurum habet, qui amicum invenit,* Ze zaś *mutua viſceribus viſcera reddit amor*, y a

ták-

tak zobopolną bliſkości ſąmſiedzkiey konjunkturę, iáko y Braterſkiego áffektu wpraſzam ſię związek; áby uterq; hic nodus więcey był niż Gordius nieprzerwany, chyba cum vitæ filo. Ná co ia ile z ſtrony moiey te pacta conventa twierdząc, rękę daię, piſząc ſię.

W.M.Páná &c.

Przyiaciel z dawnym ſię Przyiacielowi oświadcza áffektem.

IAko zależáłe pole nullius bywa frugis, chybá tylko przynoſi *ſpinas & tribulos*; ták w niepamięć zárzucona przyiaźń, y niby odłogiem leząc, do ſterilitatem częſtokroc życzliwych przedtym animuſzow przychodzi. Iákoż ieżeli *ignis amor eſt*, łatwo nietylko te iſkierki propenſyi, ále by też y pożary w ludzkimby wygaſły ſercu, gdyby, ſwoiey nie miały podniety. Umyśliłem tedy uczynić renowacyą, dawno życzliwych chęci moich, ku oſobie W. M. Páná dnia dziſieyſzego, áby ſtarego áffektu novitas placeat & delectet oſobę iego; z tym ſię proteſtuiąc że zechcę zawſze *ambulare in novitate vitæ & amicitiæ*: Znam

ſię prawda do tego, żem ieſt lubo ſtary przyiaciel, przecięſz nie zaſtarzały. Nie ſukni lecz winá naturę, w Braterſkiey náśladuiąc propenſyi; ktore tym lepſze im ſtarſze, żem tedy *uſq; adhuc ſervavi vinum bonum*: to ieſt wpełni moy affekt, ku godney oſobie W. M. Paná, y do zchyłku życia mego, że konſerwować będę, tym pieczętuię y tam kładę *ſignaculum ſuper cor*, gdzie muſi bydź znak nienaruſzony, chyba z życia ſkazą. O podobną tylko konſerwacyą mego áffektu do Braterſkiego zoſtaie mi ſupplikować ſercá, áby ktoregoś uczynił raz incolam & inquilinū, nie chciał czynić exulem, iáko tego, ktory ieſt

&c. W. M. Páná

Odpowiedź ná Liſt przeſzły

NIe ieſt to iáko Hemerobiuſza iednodniowe przyiaźni życie, áby tám ſię kończyć miáło, gdzie ſię dopiero zaczęło. Ani według przeſtrogi Cicerona, *amicitiis eſt utendum ut floribus, tamdiu gratis quamdiu recentibus*, iákoby z prędkiego więdnieiacym kwieciem, ná zawſze in primo flore zoſtawáć y kwitnąć nie miały áffektá Bra-

terſkie-

terſkie. I lubo nie ták w codziennym używaniu ſtworzone elementa, iákoby życzliwości ludzkie bydź powinny, według owego zdania *non tam aquâ àérè & igne fruendum quàm amicitiâ*, przecięſz ten chleb lubo powſzedni, zpowſzednieć w ſwoiey nie powinien eſtymacyi: Zaczym o moiey prawie poprzyſieżoney ku oſobie W. M. Páná propenſyi, że hoc violare Sacramentum nigdy nie myślę, tą oſwiádczam literą. Ale iákem ſię ſciſley obligácyi y charitatis vinculis raz obwiązał, ták ten węzeł coraz mocnieyſzą uſiłuię adſtringere życzliwością. Ieżeli czyia, to naſzych *conjunctio animorum maxima cognatio & affinitas eſt:* ta bowiem koligacya y bliſkość affektow, chyba ultima linea rerum, iako dożywotnich przyiacioł rozdzielona bydź nie może. Tey tedy ręce W. M. Páná y kochanego Brata, ktorąm w liście odebrał, zobopolney moię, przeſyłam, ſtipulatam ná to daiąc manum, że raż zawſze zechcę dotrzymać przyiaźni áffektu. Ná co piſzę ſię.

&c. W. M. Páná

List Oznamuiący publiczną nowinę.

CO mi publiczna donioſła famá, á powinna dyktuie życzliwość, to veloci penna kommunikuię W. M. M. Pánu wiedząc że amicorum debent eſſe omnia communia. Dniá onegdayſzego de data 4tâ Septembris miałem z Grodna, iż Seym nie tak zerwany, iáko raczey in præliminaribus ſcrupulis Seymikowania, coby był za Seym przez kontradikcye, nie dopuſzczony, Nie więm czy ná tę publicznych obrad rupturę ubolewać Oyczyźnie nie przyidzie: czyli do iákiey nie przyidzie mizeryi, gdy Polſkę naſzę *ſenſus cum re conſiliumq; fugit.* Atoli poźnieyſza Gazeta przynoſi że Krol Iegomość in manibus zoſtawił Xiążecia Prymaſa Senatùs conſilium. Ieżeli tak; áza przecię zdrową radą zechce *rebus ſeccurrere lapſis*: y po częśći to manus altera ædiſcare, co una deſtruxit. Więcey ieżeli co publicus rumor głośić będzie; nie omieſzkam Braterſkiey donieść wiadomości. Teraz tylko zoſtaie, ábym ſię dawnemu oddawſzy reſpektowi, y łaſce, z tym ſię oświadczył, żem ieſt.

W. M. Páná

Odpowiedź na List przeszły, oraz oznaymienie sekretu.

ZE też o moie publiczna famá záwádziłá progi, W.M.M. Pánu, iáko iey manduktorowi uniżenie dziekuię. Nic tak dwornym uchem głośney nowiny echo, iáko uprzeymość braterską chetliwym przyimuię sercem. A iáko przyiacielską się ciesze litera y amplector manum, tak oraz się obawiam, áby ten immodicus libertatis usus w pospolitych obrad rwaniu, servitutis nie był occasio. Czyli bowiem przewrotnych głow ten iest skutek? bać się trzeba by nie była tá *perversitas magnus infelicitatis artifex*. Czyli prywatnych interesow iest eventus; tylko wyglądać trzebá, rychło amor privati commodi venenum się stánie boni publici. Ia też ktore do tych czás we mnie miałem, otwieram arcana cordis W. M. M. Pánu; gdyż przyiaźń prawdziwa trzymáć się nie powinná owego *sibi solorum principium, secretum magnum mihi*, Ale amicus alter ego między sobą y życźliwym ánimuszem zadney nie czyni distynkcyi. To zás arcanum separatis wypisane includo. A lubo famá

 tego

tego ſekretu náturá. ieſt ſilentium indicentis, przecięż y ia przyiacielſkie monitorium przydáię: upráſzáiąc W. M. M. Páná, áby to wſzyſtko było ſub roſa, ani *fiant iſta palam,* co in conclavi braterſkiego złożyłem ſercá. Z tym tylko publicznie ſię proteſtuię, żem ieſt W. M. Páná

Liſt Winſuiacy Narodzenia Páńſkiego

IEżeli kiedy facundus amor, to oſobliwie pod ten czáś bydź powinień, kiedy ſámo Wcielone Słowo Oratorem pro domo W. M. M. Páná bydź mi każe. A lubo nie ſam in perſona, przecięſz ex brachio meo przez nunciam manum ſtáwam w progách przyiacielſkich, áby ten interpres myśli y ſercá życzliwe vota. y publicznego weſela z Swiąt chwalebnych wytłumaczył applauz. Wińſzuię tedy W M.M. Pánu partykularnym affektem poſpolitey z nowonarodzonego Zbáwiciela pociechy. Aby ściſłym zwiążkiem ſkoligowány Bog z ludzmi, przynioſł inviolabile fædus, y nieprzerwaną wſzelkich ſukceſſow catenam. W długie wieki renaſcantur wſzelkie ſzczęśliwo-

śliwości, y lat fortunnych natales, ktore troiakie, dziś ná Niebie zápala słońce, y nie iednym splendorem dni wszystkie wyiáśnia. Te moie apprekácye áby swoy skutek miáły, iáko Boskim przyrzekam słowem tak przyiacielskim gruntuię áffektem, pisząc się.

W. M. Paná &c

List Winszuiący Swiąt Wielkonocnych

NIe iák z kámienia mi idą, lubo od grobowcu Chrystusa záwzięte vota, ale prędszym iák ná doł kámień impetem w progi przyiacielskie dążąc o swoie się opieraią centrum. Boć wielka by to życzliwey przyiaźni stáłá się wiolencya, gdy by ten áffekt, quô feror ku osobie W. M. M. Páná, álbo niepámięci, álbo niedbalstwá w swoiey propensyi zátámowáłá remora. Nie chcąc tedy od pospolitego orbi orthodoxo wesela exkluzem czynić bráterskie serce, singulari voto lubo uniwersalną tę rádość in solatium & sortem cálego domu W. M. M. Páná explikuię. Intonuię náprzod wesołe Alleluia zwołuiąc w progi iego *quotquot dispersa tenet solatia*

mundus. Głoſzę vocale claſſicum tryumfuiącego Bogá, aby nim zágłuſzone adverſæ nieſzczęścia poteſtates, zwyciężone W. M. M. Pánu ná záwſze hołdowáły. Niech wielka Noc w długoletnie zámieni ſię ſine nube dies: á grobowiec Chryſtuſow fatalnym będzie ſzkopułem; o ktoryby ſię nátarczywe rozbiiały imprezy. Te krotkie vota wyráziwſzy W. M. M. Pánu, tyſiąc innych ktore nec lingva valet dicere nec penna exprimere, bo zawſze przyiacielſki áffekt plùs ſignificat quàm dicit, w ſercu moim zámykam, y tym kończę, żem ieſt.

W. M. Páná &c

Przyiaciel winſuie Imienin

SOlenne wielkiego Pátroná W. M. M. Páná Swięto, práwdziwie ieſt feſtum ad populum, á ſzczegulnie do tych, ktorzy cultores będąc amicitiæ, oſobliwiey zádoſyć ſwoiey uſiłuią czynić obligácyi. Znáiąc tedy do ſiebie żem amicus uſq; ad aras, y wiedząc o moiey powinności, ktora Bráterſkiey miłości wrodzone práwo y affektu nieprzełamáne præceptum námnie

wło

włożyło, ſingulari cordis pietate obchodzę tę uroczyſtość Imienin W. M. M. Páná. Boć by to práwie śmiertelna temu ſtáłá ſię przykazániu kontrawencya, gdyby ten dzień miał bydź de feria, ktory nie ták kościelne rubrum, iáko ſerdeczny chárákter, nie w kálendarzu, ále w ſercu iuż adawno zápiſał. Więc præcipuo cultu adoro magnum nomen y oſobę W.M.M Páná: iáko nayſolenniey winſzuiąc doroczney Swiętego Pátroná uroczyſtości. To ad cordis aram záwieſzam przyiacielſkie votum! áby W.M.W.M. Pan maiąc w Niebie Tutelarem Pátronum, & advocatum, ták o wieczną iáko y doczeſną grał cum omni ſucceſſu fortuny; á w żadney nigdy nieupadł ſpráwie. Ná wiązanie záś oprocz ſiebie ſamego y amoris vincula nic nie znayduię; ten tylko dáwney obligácyi nexum dziſiay bárdziey adſtringo, chcąc ſobie brá terſkie W.M.M. Páná ſerce przy tych Imieninách ściśley obowiązáć. A iáko æternum chcę bydź mancipium oſoby iego; ták od tego związku wywiązania ſobie nie życzę, ále ſię piſzę żem ieſt ná záwſze.

W. M.M. Páná &c.

Przyia

Przyiaciel winſuie Senatorſkiey godności

ZE tandem cáłego domu y godney w Wojewodzſtwie náſzym oſoby W. M. Páná merita, ſwoie lubo nie de condigno, ale przynaymniey de congruo odebráły præmium, dignum & juſtum bydź chybá ten nie przyzna, kto ad iniquam lancem judicii álbo inwidyi, álbo przedziwney przyłożył abſq; ſcrupulo æmulacyi. Gdyż, ieżeli *umbra eſt virtutis honos*, iáko słońce umbrę, álbo słonecznik, chryzolit złoto, á ciągnie żelazo mágnes; toćby ſię ſtáłá wielká wiolencya gdyby ták záſłużona y tyle razy probata virtus oſoby W. M. M. Páná, miáła do tych czas inhonorata zoſtáwac. Jeżeli *fructus honos oneris* toć nie nálezało ſterileſcere godnym záſługom y prácom W. M. M. P. ále w te honoru pożytkowáć godności. Słuſzna áby káżdy digna factis recipiat, á zátym to *pretium ſat vile laborũ* pracom y wyſługom około dobra poſpolitego y woiewodztw náſzych W. M. M. Pánu ex juſtitia diſtributiva náleżało. J lubo *ipſa ſibi premium virtus*, dość z ſiebie miáły honoru godności rectefactorum y

Imie

Imienia W. M. Paná, áni *tanquam mercenarii* były *dies ejus*, ktorych nie ták propriæ fortunæ faber, iák oyczyżny we wszystkich zábiegách upátrywał dobrá. Przecięsz godzien był W. M. Pan iák wysłużony *operarius mercede sua*, ábyś po tylu chwalebnych trudách tot gravis meritis & talentis, ná tym záśiadł subsellium. Wielkie tedy Numen Woiewodztwá nászego prono adoro cultu, Winszuię W. M. P. tey præeminencyiá ráczey oyczyżnie y honorowi osoby iego, że w Jego śię ręce dostał *in cujus manibus sortes ejus*, tego życząc, áby ten pierwszy stopień gradus był W. Pánu ad altiora. Mnie záś lubo minorum gentium z tego altum wiem że non despiciet W. M. Pan áni honores iego mutabunt morem dáwney propensyi y áffektu bráterskiego, ku życzliwemu sobie. Ale iáko w moiey pámięci y obserwie *semper honos nomenq; tuum laudesq; manebunt* ták też W. M. Pan mnie sługę swego w pierwszym zechcesz respekcie konserwowáć ktoremu śię oddawszy, iestem.

Przyiaciel winszuie przyiacielowi że mu śię Syn urodził.

NA sobie dzis experimentuie Quinctyliana

liana zdánie *nihil tam difficile eſt quàm differre gaudia.* Więc ktoreadintra z żywey W. M. Páná pociechy concepi ſolatia, z temi ſię in ſæpia wylewam: winſzuię nowego tytułu Patris *quo non beatior ullus,* że W.M. Pan Imienia ſławy, y fortuny maſz tego ſucceſſora, in quo & poſt fata vives. To to będzie Æneas, ktory Patrem Anchiſen cáłym ſobą wynoſić będzie. I nie vanus augur wrożę że ſami majores rość będą in hoc Nepote. Jeżeli ktory to ten *Corona Patris Filius* zá rożany wianek tak oycowſkiey ſtánie głowie, iáko y Domowi ſwemu zá ozdobę. Jákoż tegoż po nim ſpodziewać ſię, bo *fortes creantur fortibus, nec imbellem progenerant Aquilæ columbam,* tak godnego Oycá tylko tákiey nádziei y ſkutku hæredem wnoſić ſię godzi. Więc nic tu po interrogaciách *quis putas erit iſte puer?* bo komukolwiek wiadoma rzeczy y imienia W.M. Páná zácność łátwo pozna co to za obraz; że ieſt y będzie viva Patris imago. Ja tylko z bráterſkiey ku temu Domowi propenſyi to iedynie w pieluſzki zawięzuię votum, żeby przy czerſtwym zdrowiu *creſcat puer annîs.* A nie wątpie że per conſequens rość będzie *Sapientiâ, gratiâ apud DEUM & homines.* Vivat tedy ſolatio

Patris y wſzyſtkich iego życzliwych ta pociecha. Czego ia, oraz dalſzego od Bogá błogoſławieńſtwá, boć nie ieſt *abbreviata manus Domini*, Braterſkim życzę áffektem iako ten ktory ieſtem &c.

Przyiaciel zapraſza Senátora ná ſenatûs Conſilium.

IAko niegdy Rzymſkiego Páńſtwa Capitolium; ták wſzyſtkich Monárchii, ták y náſzey Oyczyżny cáłość iedynie ſię ná głowách funduie. Jákoż ieżeli ná tym fundámencie zchodzi, cale ná lodzie álbo ná piáſku náſze máchiny y ſtruktury zoſtáią, ktore lada turbo y przeciwny Spiritus o oſtátnią przyprawić może ruinę; áni ſiła porádzi, gdzie nie ſiła rády, zá zdániem Horátiuſza: *Vis conſilii expers mole ſua ruit*. Wiádoma rozumiem W. M. Pánu publicznych obrad in bonum Oyczyzny, y Woiewodztw náſzych konwokácya pro die 4ta Maji do Wárſzawy, gdzie Pan náſz Senatûs conſilium ſkładáiąc, chce teráźnieyſzym rzeczy exigencyom publiczną ſuccurrere obradą, toć ſłuſzna langventi Patriæ z radą zdrową przybyć, á żeby doctore Conſilio

álbo á malo præſervare, álbo z początku dálſzym y cięſzym zabiec paroxyzmom. Znáć że właſna głową ruenti cœlo patriæ ten Atlas wyſtarczyć dáley nie może, toć należy, áby my ſucurramus Hercules. Záczym W. M. Páná iáko magni conſilii Angelum y w Woiewodztwie náſzym práwie pierwſzą intelligencyą ná ten kongres y ia z ſtrony moiey zápráſzám. Práwdá currenti nietrzebá calcar addere, áni W. Pánu perſwádować, u ktorego prima cura patriæ. Przecięſz żeby żadnych intereſſow remora nie zátámowałá expedycyi, álbo iáki *Leo in via* nie ſtánął, temi wſzyſtkie obices uprzątam rácyámi. Wielkie naprzod lumen y illuſtracyą W. Pan iáko luminare majus Woiewodztwá ſwego, rebus obſcuris Oyczyźnie przynieſieſz, gdy ná horyzoncie publicznych záiáśnieieſz obrad, ktorego we wſzyſtkim primum mobile, wiem że ſwym zdániem minora ſequentur aſtra. *Illuminare* tedy *his qui in tenebris*. Do tego wielkichby koniektur ſequele niebytność W. *Páná* w krytycznych ſpráwiłá głowách. á żáłość y teſknicę bráterſkim ſercom, gdybyś nas beatifica prezencyi ſwoiey miał privare viſione. Expectans tedy expecto prezencyi W.M. Páná, ábyś ad tantam tylu

Imciow

Imciow coronam ſzácowna áffektow bráterſkich eſtymácyi przybył gemma, ktorego powtorną wokácyą egredere de domo tua z ſwoich wywoływam progow oraz ſię piſzę &c.

Przyiaciel zapráßá do związku

UCiſnąwſzy ruina damnis Patriæ poſpolite bonum, y prywatne nas wſzyſtkich fortuny, zá czáſem iednoſtáyną wolności miłośc długim záſypiáiącą letargiem niepámięci, oczuciła, ábyśmy junctîs manibûs y zprzyſiężonymi bárkámi upadáiącą dzwignęli Oyczyznę: a ingraveſcenti coraz bárdziey malo, præſentiſſimô zábiegli remediô. Iuż Sacroſanctnm, bo pro Patria vinculum, tyle IMCiow, ktorzy non inanî ſczyczą ſię Oyczyzny vocabulô, temu ſię obowiązało związkowi, áby ta *unita virtus fortior*, przeciwnym publicznemu ſzczęściu mogłá ſię oprzeć imprezom. Samego práwie W. Páná do zobopolney gremium náſzego korony niedoſtáie, ktorego communia wſzyſtkich vota wzywáią, Pietas in Patriam wokuie, y oczekiwa. Chciey tedy W. Pan do tey przyść u-

nionem animorum & armorum, gdyż iedynie ieſt ná ozdobę korony náſzey; rozumiem *hac concordia* res lubo nie *parvæ* ieſzcze bárdziey *creſcent*, y upádáiące dobro poſpolite ná nogi ſtawia, gdy mu fortem podamy manum, Boć by to cale nie zdobiło tám ſimulare vela, gdzie remîs velîſq; uſiłuia drudzy, áżeby zoſtátniey toni Rzeczypoſpolitey onerariam do dobrych nadziei przywieść portu, Jeżeli *communis omnium parens Patria*, toć wrodzona ku tey Mátce miłość káżdego ná áffekt záklina Syná, á żeby o iey fortunę iáko o ſwoię záſtáwił ſię hæreditatem; áni też żádnego podeyrzanego ſcelus ma fædus náſze, ktoreby wſtrętem bydź mogło Braterſkiey W. Páná lidze. Nie ieſt Katyliny konſpiracya, iáko byśmy mieli temerario auſu álbo ſwoię propinare krew, álbo ſitire cudzey. Nie Gigantonomachia przeciw Bogu y Niebu, álbo Vicarias ná ziemi Numinum Majeſtates, ále *pro aris & focis, pro lege & grege* chwalebna unia; ktorego tedy to juſtitia legalis, to Pietas in Patriam, to wſzytkich nas vota zápráſzaia, tego y ia że ſię doczekam nie watpię, wiedząc, że z prezencya W. Pána vis, ratio, & conſilium do náſzey ſię przyłączy

łączy

łączy konjunktury; desideriô tedy desidero osoby iego, iáko ten ktory záwsze.

W. M. M. Páná &c.

Syn zapráßa Senatora ná pogrzeb Oycá swego

NAgłą pospolitego dekretu śmierci ná Rodzicu moim exekucyą osierocony, á naywiększą *unicus ego & pauper*, w sukcessyi wziąwszy łez áffluencyą, y żalow hæreditatem, ex hac valle lachrymarum, piszę do W.W.M. Mcią Páná y Dobrodzieia, nie tak inkáustem iák pullato colore, tanti doloris, ktory ad intra iest ordynuiąc interpretem. Zastáię *in tenebris* grubey żáłoby *& in umbra mortis* po śmierci S. P. Oycá mego. Recurro tedy ad illustrissimum lumen Woiewodztstá nászego, á żebyś J. W. Dobrodzieiu dobroczynnego łáski swoiey użyczył radium. Wiem że uniwersalny na nászym Horyzoncie Phæbus exoratus semper exoreris. Nie wątpie że y mnie dzień szesnasty Márcá lubo żáłobney y feralney trágedyi, bo pogrzebu Oycá mego, przecięż nie będzie dzień Eclypsis,

gdy

gdy swoią záiaśnieiesz prezencyą J. W. Dobrodzieiu w Poznániu, ktorego dniá y ná ktorym mieyscu exuwiom Rodzicá mego justa persolvere umyśliłem. Jako tędy niska osoby iego weneracyą ná pogrzebowy akt uprászam, ták dusam, że nie zechcesz J. W. Dobrodzieiu do cięszkości żalu *jugum aggravare super jugum* niebytnością swoią: ále przy żałobnym Oycá mego requiem, requiem doloris cáłemu domowi memu y ná czaś przynaymniey uczynisz sercu folgę. Wygladam tedy pupillus lumen oculorum meorum J. W. Dobrodzieia, nowe záciagáiac ná się debitum wszelkiey obligácyi, ktore chybá cum ultimo vitæ debito, codziennie się wypłacáiac, dostátecznie non persolvam. Jáko ten ktory żyć y umieráć debitor gratiarum J. W. Dobrodzieia życzę sobie y ná to się piszę.

Syn zaprâßa Samsiadâ nâ pogrzeb Oycá swego.

WIem że fátálnego piorunu echo, ktorym mágni dextra Tonantis na S. P. Rodzicá mego rzuciła, y o uszy W. Pá-

ná ſię obiło; boć ten proximus Ucalegon, ktory ták jura vicinitatis, iáko y amicitiæ zá życia konſerwował z W. Pánem y życzliwym ſobie Brátem, máligną febry zápálony nie omylnie dał ſię ſłyſzeć, y rozumiem wielki gwałt życzliwemu uczynił ſercu, gdy oſtátni puls wybiał życia, á dáleko większy, gdy iuż zgaſł y oſtygſł, mnie, to rozſtánie, tá dysjunkcyá kochánego Oycá mego práwie ad diviſionem ieſt animæ, y ledwie nie in hoc morior, per quem vivo, gdy mi żyć przeſtał. Iedyne *infelicitatis refugium amicus*, zoſtáie mi oſoba W. Páná gdy ſuccedo in bona dobrey przyiáźni z nim, iako ſucceſſyi in onera śmierci Rodzica mego, oraz wypłacenia ſię z długu obligácyi, ktorey ia hæres y cáły Dom moy, záwdzięczáć ſię obliguię æviternè. O iedyną ieſzcze łáſkę *ſanguis* Oycá mego *clamat de Terra*, to ieſt o oſtátnią przyſługę, á żeby W. Pan tego chciał ná rámionách ſwoich pod grobowy zánieść kámień, ktoregoś zá żywotá w ſercu tibi intimum noſił. Dzień zaś tey feralney ſceny 16 Martii w Poznaniu, ná ktory lugubris Orator pro Domo mea upraſzám W. Páná, wyświádczoną łáſkę

pre

prezencyi iego, żem odwdzięczać winien, ná cáłym zápiſuię życiu, W. Páná N. N.

Syn zapraβá krewnych ná pogrzeb Oyca ſwego

NIe wątpię otym: że fatale vulnus, ktore immatura zadáły fatá S.P. Stryiowi naſzemu, y W. Pan per affectionem, ná ſercu ſwoim czuieſz, y iáko ná ſerdeczna ubolewaſz ránę: Boć nic cięſzſzego iako od obumarłey krwi, żyiących ieſzcze ſerc oppreſſye: *Ta mors ultima linea rerum*; ktora ſię y W. Páná bliſkiey lineam tycze domûs w Stryiu moim, Nie tylko Synowſkiemu rozumiem, ále wſzyſtkim *quos tam ſangvis, quã ſociavit amor*, zá nie znośną ſtánie trąbę, ále coż czynić, iuż to certus dolor, irrevocabile damnum. Iedyna poſthumis zoſtáie nam obligácya, ábyśmy tego, ktory de domo, de cognatione wyſzedſzy, in domum æternitatis poſzedł, nie ták łzami, iako piis proſequamur affectibûs, y pozoſtáłym ciáłá reliquiom honeſtam uczynili ſepulturam. Zápraſzam tedy W. Páná ad Domum luctûs, na dzień 16 Marcá, zkąd śmiertelne exuvias do Lublina ad ſepulchrum Patrum noſtrorum záwieść umyślono. Ták trzymam że y W. Pan tey kompanii dobrey śmier-

ci zechcesz assystować, ktoremu samo vinculum kolligacyi do tego powodem będzie Ia lugubrî stylô całego Domu wyraźiwszy desideria, prezenczyi iego oczekiwam.

W. Mości Páná N.N.&c

List uniwersalny oznáymuiacy śmierć y záprasaiacy ná pogrzeb.

NIc ci prawdá nowego, áni wesołego, bo commune fatum y załobney famy śmiertelne requiem præsentibûs donoszę W. M. Pánu. Jednák życzliwey przyiaźni w tym záwisłá punctualitas, wesela, czyli smutku bráterskie czynić uczęstnikiem serce. Zgasło nam owo amicum lumen, á tym ná życzliwe okropniey áffektá, im niespodzianiey w śmiertelne zápádło cienie. Albowiem dniá N. currentis J. M. Pan N. ostátnim dekretow Boskich przyciśniony wyrokiem peremptoriè ná terminie życia stánął, wszystkim nam żáłobne zostáwiwszy vale. Alubo się z regestru żyiących J. M. Pan wymazał, przecięż non ex elencho nas sobie życzliwych, bo æternum amicitiæ nomen, nieśmiertelne w pámięciách y bráterskich áffektách żyć powinno. Dasz tedy W.M. W.P. żywey w sercu swoim propensyi

ſyi dokument, ku S.P. amicum a corde, gdy oſobą ſwoią tam ſię ſtáwiſz, gdzie oſtátni raz uſłużyć prima principalis życzliwośći nota. Tym żałobnym ceremoniom dzień N. w Lublinie náznáczony. Ták trzymam: że lugubris hoſpes, & ſpectator przybędzieſz W.M. W.M. Pán ná tę Tragiczną ſcenę, ktoremu oprocz inſtinctum naturæ dawna przyiaźń, godnośći y wyſługi Nieboſzczyka calcar będą. Ja teraz invitatoriam przeſławſzy manum, ſpodziewam ſię, że powitam tego, ktorego expanſîs czekam bráchiîs.

Liſt oznaymuiący śmierść Stryia.

WIem w prawdzie, że ledwie nie addiviſionem animæ będzie ten litery moiey ſtylus: przecięż nie wątpię: iż W. M. W. M Pan intimo go przy mieſz pectore ile, że od przyiacielſkiey pochodzi ręki. Scribo amaritudinem gorzkiego żalu ſynowcowemu ſercu iego po ś. p. Stryiu, ktory po długiey chorobie tandem w Lublinie godziny trzeciey po południu 27 currentis z tym ſię rozſtał świátem, grubą ták przyiacielſkim áffektom, iáko y cáłemu domo-

wi zo

zostáwiwszy żáłobę po sobie. Rozumiem że tá obumarłá krew cięszka uczyni sercá iego oppresyą: ále niech folgą będzie powszechna tá fatorum necessitas; ponieważ rigidum jus est, & inevitabile mortis. A do tego boni moriuntur, ut vivant, żyie y żyć będzie w bráterskich áffektách y pámięciách zásłużony, Woiewodztwá nászego Jncola, ktory imienia swoiego y chwały W. M.M Páná, iáko nepotem, ták y successorem, iż nam zostáwił, wielkie solatium po tákiey utracie nam zostánie. Sámemu záś W. M. Pánu post hos luctus, niech sporządzi mille gaudia; á mnie weselszą máteryą do applauzu po tey żałobney kondolencyi, iáko temu ktory iestem.

W.M. Páná N.N.

Ociec záprasza krewnych ná wesele Corki.

ZEm nie iest ow Galba, ábym garnącą się w dom moy fortunę zá progi moie miał rugowáć, y konkurruiące miał álienowáć szczęście; dlá czego przyiąłem nova vincula sortis, & amicitiæ w dom kolligácyi nászey, gdym Corkę swoię záślubił

IMcia

IMcią P. N.N. Boć rozumiem, że *theſaurarum inveni* gdy dożywotniego przyiaciela Corce moiey, ktoremu godność Imienia, rowność fortuny nec minor dat pretium virtus. Wiem że y W. M. Pan zechceſz mieć ratum y gratum to Sacramentum y tę unionem animorum, ktora nexum ták alti ſanguinis, iako wſzelkich Tálentow nervum z kolligowała domowi náſzemu, in libra Judicii poważać będzieſz. Weſelnemu áktowi náznaczyłem dzień 12 kwietnia w Poznaniu. Ze zaś to weſele całego Domu być powinny Hilaria, upraſzam in partem ſolatii oſoby W.M. Páná, bo bez niego *miſcerentur hæc gaudia luctibus*, y práwie iako ſine ſole dies, ták ten być ledwie może dzień weſela. Wyglądam tedy tego wſchodu, ktory y mnie y weſelnemu áktowi uczyni ſine nube diem. Boć to nie u nieprzyiáznego Tyeſtá ucztá, ábyś W. M. Pan drugi Phæbus miał ſwoiey umknąc prezencyi. Ale u tego ktory ieſt.

W. M. Páná N.N.

Pan Młody zapraſza krewnych ná weſele.

IUż dáley in Lábyrinto áffektow błąkáć ſię-

ſię przeſtáię Thezeuſz, gdym znalazł, á rozumiem, że ex filo Boſkich predeſtinacyi Aryadnę; I ſtánąłem tandem in meta votorum konkurrencyi moiey; álbowiem mam zaślubione słowo Jey Mci Pánny N. N. ktore tylko publicô zoſtáie potwierdzić Sacramentô. Rozumiem, że W.M.W.M. Pan zechceſz confirmare hoc Fædus amicitiæ, y nową z domem náſzym kolligácyą. Boć nubo pari; Jeżeli ktora to náſzá co do godności, wychowania, fortun y *æqualitate conſtat amicitia.* Gdyżem nie ták o złoto z Atalantą iako do áffektu mety konkurował Hippomenes. Ani ſam *has dedit cenſus amicitias,* ále oprocz zácności Imienia y obyczáiow, *rara concordia famæ atq; pudicitiæ,* Nie chcąc zaś to dożywotnie vinculum adſtringere, tylko przy pręzencyi kolligácyi moiey, upraſzam W.M. W.M.Páná, áby iákoś ſię nexu ſangninis ziednoczył, y mnie znaſz ſię bydź bliſkim, ták ſię y prezencyą ſwoią w tey okoliczności nie oddalał, lecz weſela tego chciał cumulare ſolatia oſobą ſwoią. Aktowi zaś weſelnemu dzień iedynaſty Kwietnia náznáczyło Rodzicielſtwo w Poznániu, ná ktory zápráſzáiąc, ſupplicem przeſyłam manum , ſam zás gdy

po-

pozyskam łáskę W.M. Páná, cáłym sobą tákiego gościa vestigia adorabo; á teraz zostáię W M. Páná &c.

List ktorym Ociec záprasza ná Obłuczyny Corki swoiey.

PRawdá, że non omni spiritui credendum est, nie ládá duchá inspiracyi ma bydź powolna serc ludzkich inklinácya: boć to trzciny tylko ułomność quamvis nutare ad auram. Iednak długim y rożnym wyprobowaná experymentem, że to Duch Boski, trudno refractario ausu gornym sprzeciwić się ordynansom, y w przeciwną Dekretow Boskich popaść kontrawencyą: ále *quo astra vocant, quo Numina volunt* tam intentow naszych spieszne trzebá kierować chęci. Aponieważ y Corkę nászę wokácyi Boskiey záchodzi mandat, áby pod Regułą N. w Kłasztorze N. Zákonne przyięła życie, gdzie iuż oney trudno contra hunc stimulum calcitrare y nam trudno contra torrentem niti, musieliśmy uznáć y vinctas dare manus Rodzicy tey woli Boskiey. Chcąc tedy tym solenniey Bogu primitias potomstwá nászego konsekrowáć,

y in

y inholacauſtum tę oddáć victimam. Zapráſzam ná ten ákt pro 2da Februarii W M M. Pána, wiedząc że ſwoią prezencyą więkſzą uczyniſz ſolennitátem. O tę oſtátnią uſługę Corá moiá, y ia z cáłym domem, o dokument dáwney ku ſłudze ſwemu propenſyi, konkuruię; áby W. M. M. Pánu wſzyſtkich trudności domowych áſpera in vias planas iegoż łáſká zámięniłá. Fatygę tę náprzod orator pro domo meą przyſzła ſługá Boſká, á potym y ia zábieram oblig regratificari W. M. M. Pánu, ná co ſię piſzę.

W. M. Páná N.N.

Liſt zápráßáiacy ná Swiętá, ábo ná iáką inną weſołość do Domu ſwego.

NIe chcąc bydź tanquam paſſer ſolitarius pod dáchem moim, álbo żeby dni Swiąt náſtępuiących iák Jobowe *meditentur ut aranea* gdzie w kącie, ále raczey życząc ſobie *ut gaudium meum plenum ſit.* In complementum tedy rádośći wzywam w progi moie W. M. M. Páná y kocháne go Brátá: boć mi cunctis una placet te veniente dies. Wiem, że ieżeli komu, to mnie

igau-

gaudium privatum nullum eſt, dla czego życzyłbym ſobie poſpolite tych dni weſele w dobrey z W. M. M. Pánem odpráwić harmonii, żeby ſię czaś rádości w ſmutne rozmyślaymy dziś, y melancholiczne nie zámienił mi Paraſceven. Przybędzieſz mi W. M. W. M. Pan, iáko condimentum ſolatii amicus, bez ktorego wſzyſtko w nie ſmákby mi poſzlo, y iáłowáby byłá rádość. Trzymam tedy po łáſce Bráterſkiey W. M. M. Páná, że nie zechceſz te deſideria y vota moie fruſtrare, y lumen oculorum, y ſercá mego przez nie bytność oſoby ſwoiey, ktora iedyne objectum przyiaciela, umknąc. Wyglądam tego świátła, á żeby czym prędzey przed wroty memi záiáśniało, ktore oraz y ſerce otwieram ná przyięcie.

W. M. Páná N.N.

Liſt cieſzący y odpowiádáiący ná liſt záprászáiący ná pogrzeb

TAk nieſpodziana dekretu Boſkiego exekucya nad S. P. vg. Rodzicem W. M. M. Páná, nie tylko Iemu ſieroctwo, ále y bráterſkiemu cięſzką uczyniłá ſercu wio-
łencyą

lencya, gdym więcey niż dimidium animæ utracił przyiáciela, ktory był ex toto alter ego. Ale coż czynić? trudno ſię Boſkim ſprzeciwić wyrokom, ſub potenti Iego zoſtaiąc manu. A do tego: *quid prodeſt dolore confici, ſi non poteſt illô profici?* daremny żal, czego y wyżáłować trudno, gdy ſzkodá bez nádgrody, bez pociechy zgubá. Ale to więkſza, quòd me premit: że ſłábe mi zdrowie tyle ſił nie pozwala, ábym ná bárkach mogł to dulce onus przyiaciela mego, pod śmiertelny zánieść kámień, y pozoſtáłe reliquias powinney przyſługi amicô uſzánowáć cultu. Nie tak bowiem ubolewám ná ſymptomata moie, iáko ráczey, że ná tę żáłoſną Trágedyą, lugubris ſpectator ſtawić ſię nie mogę, ktoremu áffekcya pium velle, nie pozwala perficere. Ale ieżeli gdzie, tu ruzumiem intentio ſtánie pro facto: przyimieſz tedy W. M. W. M. Pan te chęci, á wybáczyſz impotentiæ ich wykonania. Z tym ſię tylko proteſtuię: że in hac infirmitate perficitur virtus, przyiacielſkiey ná dalſze rozkázy uſługi, ábym był zdolnieyſzym, do wykonania by naycięższych ná potym mandatow; ktorych czekam.

W.M. Páná N.N.

Liſt

List záprášáiacy na pogrzeb Plebański

ZE y Christos tangit śmierć pospolita, doznał tego S. P. Imć. X. Pleban N ktory N. currentis z tym się pożegnał Swiátem. Utracił nász Dekanat Pastorem bonum, y virum Apostolicum, ktory zelusu Pásterskiego, y starania około Domum Dei był norma, y zászczyt. Ale coż in irrecuperabilibus czynić? *uon est consilium aduersùs Dominum:* poszedł po zápłátę wysług swoich, iáko *dignus operarius mercede.* Nam tylko zostawił exuvias, ábyśmy źięmię oddáli ziemi. Upraszam tedy W. M.M. Páná Nomine całego Dekánatu, ábyś chciał przybyć ná mieysce N. pro die N. rekwialna, augere scenę prezencya swoią. y dáć suffragium animæ. Nie wątpię że zechcesz bydź ták piùs in defunctum, iákoś był amicus żywego, ktorego ad complementum kongressu cáły wyglada Dekanat, ia zaś zostáię ná záwsze.

W. M. Páná N. N

List

List cieszacy pozostáłego vg. Syná po śmierci Oycá.

DAło mi ſię ſłyſzeć żáłobne echo lamentuiącego Domu W. M. M. Páná po zmarłym ś. p. Rodzicu ſwoim, ná ktore y mnie cięſzko weſtchnąć przyſzło, gdy bráterſkiemu ſercu tanta ruina viri ták wielką á nieſpodzianą uczyniła oppreſſyą. Jakoż ieſt czego żáłowáć, gdy ten śmiertelnie poległ, ná ktorym boni publici & privati tylu przyiacioł cáłość, y bráterſkich áffektow oſadziłá ſię ſtrukturá. Ale lubo z oczu zniknął, przecięż ſławá w potomnych pámięciách poſt fata ſuperſtes żyie, y żyć będzie; bo *dignum laude virum, fama vetat mori.* A do tego to columen, præſidiumq; domûs W. M. M. Páńſtwá upadło, y práwie angularis lapis wyięty, przecięż nondum domus inclinata, gdy ná W. M. M. Pánu recumbit. Záczym ocieram łzy, koię żále, y ſerdeczną ránę, ktorą ferale fatum głęboko zádáło tanqam medicamentum vitæ amicus goię: boć to nie odbity ten ſztych był kiedykolwiek, y malum neceſſárium. A zátym W.M.W.M. Pánu, po tey chmurze żáłobney weſelſzą myśl wy-

pogodź. Ja życzę áby po tych śmiertelnych popiołách nowy ſzczęścia y weſela renaſcatur W. M. Pánu Phænix; iáko ten, ktorym ieſt: W.M. Paná N.N.

Odpowiedź ná liſt cieſzący.

SZczęśliwym ſię uznaię bydź Jobem, gdy ſtudzieſz conſolatoriam odbieram od W. M. M. Pána manum, gdzie w zábránym ś. p. Rodzicu, tak cięſzko *manus Domini tetigit me:* y com miał weſtchnąc w ſieroctwie moim, *miſeremini mei ſaltim vos amici*; á iuż pełną pociech odbieram kondolencyą Pokázuieſz W.M.W.M. Pan hôc indice ſtylô, iáko życzliwey propenſyi ku ſludze ſwemu záchowuieſz w ſercu áffekt: z ktorego to czytam, że poſt criticam diem pogodnych ſzczęścia dni ſecundas W.M.W.M. Pan ominuieſz horas. Day Boże áby mi *quandoq; rideat fortuna ſerenô*, áni mię *demergat tempeſtas hæc* Podáłeś prawdá W.M.W. Pan ſwoię conſolatoriam paginám, á ia rozumiem, że niby ultimam in hoc naufragio tabulam, ktorą cum omni gratitudinis ſenſu, odbieram y trzymać ſię iey będę O to daley ſupplikuię, ábyś W. M. W. M. Pan

Pan in hac orbitate mea,tu ducem Patremq́ geras, á nieſpuſzczał z dobroczynny rąk opieki ſwoiey. Ná koniec z tym ſię oświádcząm, że iáko mię w tym śmiertelnym rázie litera vivificat W.M. M. Páná, tak do Jego tylko żyć winieniem y będę uſług.

W.M. Páná N.N

Liſt proſzący o pożyczenie pieniędzy.

Wiedząc, żem nigdy nie odebrał repulſam, ilem ſię rázy do W.M. M Páná iáko do refugium infelicitatis amicum uciekł, ále tylekroć mnie benefica odebrałem reſponſa, ilem rázy ták dobroczynnego Feba moią ſupplika pulſavi cortinam. Dla czego y teraz repono ſortes meas w ręku Iego, abyś mi W. M.W.M.Pan w moim upádku chciał podáć rękę. Zoſtáię inter malleum, & incudem, ták nieſzczęścieá, iáko y intereſſow moich, z ktorey niewoli ináczey wyniść nie mogę, chybá ſię dobrze opłaciwſzy. Ze zaś przez tyle expens wyprożniłem ſzkatułę moię, idę do ſkarbu dobroczynney łáſki W.M M. Páná, y indigam præſentibus wyciągam manum, proſząc o mutuum kilku tyſięcy. Boć ieżeli Páń-

ska iest succurrere lapsis, toć dobroczynna ku życzliwym sobie W.M.M. Páná prowidencya y ná mnie in hoc casu zostáiącego łáskáwie spoyrzy, y charitativô opátrzy subsidiô. Dasz do tego W M.W.M. Pan nieomylny bráterskiey przyiáźni dokument, gdy iáko *amicus re juvabis, ubi re opus est.* Ani też wygodzona ta summá w iákie popádnie discrimen, żebym miał by naymnieysze facessere negotium y trudność w iey oddániu; áleupewniam, że w przyiácielskie powierzysz iey ręce; iákbyś W.M. W. M. Pan pewny miał w swoiey szkátule depozyt, gdy u mnie dług. Przy tey zaś pewności, inquantum wola Jego będzie, non sterilescet tá summá w rękách moich, ále iáko káżde liberale officium, ktore serit beneficium, metit & fructum, ták w pienieżną profitowáć prowizyą, y powinną obligácyi bráterskiey perceptę będzie, co wszystko tą literą podpisuię y insza gotow utwierdzić kartą. Jeżeli zaś w tym punkcie inveniam gratiam in oculis W.M. Páná, znáć się do tego będę, ábym in beneficio przyiąwszy compedes, do Jego usługi æviternum żył mancipium. I iako *donîs crescentibûs rationes crescunt donorum*, ták przymnie zostánie powinność záwsze się ráchowáć y

wy-

wypłacáć z łaſk wyświádczonych, ále kwitowáć nigdy. Wyglądam tedy przez tego kurſorá od W.M. Páná pożądney datam: á teraz ſiś piſzę.

W. M. Páná N.N.

Reſpons ná Liſt przeſzły.

PRzyznaię, że braterſká przyiáźń bydź nie ma nomen inane: bo iáko *in factis consiſtit amor*, ták winien bydź słowny, y uczynkowy. Dla czego y ia tyle rázy requiſitus od W.M. M. Páná pro omni poſſe ſtárałem ſię, ábym był, nie był vox nudá amicus, wſzelkie Iego nutus, & imperia ochotnie pełniąc. Záczym y teraz wielkie by to ſzczęście moie było, gdybym mogł fortuną moią ſłużyć intereſſom W. M. M. Páná y kochánego bráta. boć mi nie tak *aurum ſanguis & anima eſt*, ábym gdyby z pod ſercá y z duſzy nie miał wygodzić przyiácielſkiey exygencyi. Gdy powinność to moiá iuż nie ták de novo facere amicos choć de mammona, iáką dáwną przyiaźń konſerwowáć; ábym poſtulatom W. M. M. Páná zá doſyć czyniąc, mogł ſię z powinności in omni puncto służenia godney Jego Oſobie wypłacić, poniewaź *quod merenti datur*

jus est non beneficium. A do tego nie ták W.M.M. Pánu, iáko ſobie bym in me benefactor wyświádczył łáſkę; bo wiem: że *beneficium dando accipit, qui digno dat.* Ale że moie domowe expenſa wſzyſtkę práwie wyprożniły perceptę, ubolewam ná to iż vácuam przeſyłám W. M.M. Pánu manum. Przecięż *laus est magnis & voluiſſe ſat eſt:* wolą ſzczerey przyſługi y ochotę przyimieſz W.M.W.M. Pán, lubo nie dátę. Przepraſzam tedy, że vota W.M.M. Páná wykonać nie mogę, áni auxiliante w tey mierze ſłużyć gratia: y wiem dobrze, że mię to w áffekcie bráterſkim ruinowáć nie będzie u ktorego nie *aurô conciliatur amor.* Czekam iednák, inſzych rozkázow præcepta, ktore ábym mogł ad práxim przywieść, wſzelką moią ſtudebo applikácyą iáko ten, ktory ieſtem.

W.M.Páná NN

Liſt do zgromadzenia Zákonnego, proſzący o admiſſyą.

ZE Boſka inſpirácya y we mnie Zákonnego tchnęłá Duchá, boć ten *ſpiritus ubi vult ſpirat*, trudno mam nie przyznać.

dość

Dość nie krotko pierwszą Domową czyniłem probę, czyli nie zły Duch, ktory mię wiedzie do klasztornego desertum; álem uznał iż instynkt niebieski y Swiętá wokácyá: záczym nie śmiem *exstinguere spiritum*, áni contra torrentem niti tey influencyi niebieskiey, gdyż wiem y doznáię, że *durum est contra stimulum* Swiętych instynktow *calcitrare*. Słucháiąc tedy Boskiey wokácyi, ktorá iák Sámuela nie raz mię pobudza, muszę mowić *loquere Domine, ecce audit servus tuus.* Oraz wiedząc Chrystusowe monitorium y ássekuracyą *pulsate & aperietur vobis*, z nieomylną nádzieią poważam się do klásztorney Prześwietnego Zákonu kołátáć forty. Nim tedy siebie samego oddam cáłemu nayprzewielebnieyszego zgromádzenia capitulo, supplicem przesyłam manum, żebrząc moim chęciom annutum, á żebym to pium velle zákonnego życia mogł perficere, y gratiam Powołánia do tey Reguły, uczynić przez wykonánie efficacem. Iákoż trzymam po łáśce Prześwietnego zgromádzenia, iż ktorego Bog powołáł, zgodnym głosem przyiąc do siebie żechce, y w nie zámknięty flug Boskich wpisáć Regestr. Ia zaś otrzymawszy liberum passum z świátá do Zá-

konney

konney klauzury, y ſtanawſzy in meta votorum, wſzelką moię zapiſuię ápplikácyą, iáko pro poſſe uſiłować zechcę, ábym Bogu y cáłemu mogł ſłużyć zgromádzeniu; ná co ſię teraz piſzę, żem ieſt, y będę Sácratiſſimi Ordinis &c.

Liſt do Opáta proſzący o admiſſyą.

ZE Zákonną wokácyą przez nieodwłoczny inſtynkt *confirmavit Deus*, ktorą raz we mnie *operatus eſt*, y iuż *tempus acceptabile & dies Salutis* przyſzedł Swięte przyſzłego życia wykonać chęci, iuż dálſzey nie chcę czynić remoram, boć wcále po ſobie czuię, że *neſcit tarda molimina ſpiritus Sancti gratia.* Do tego więm, iáko wielu *nocuit differre paratis*, iáko nie ieden *periit cum voce corvina*, od cras do crás Swięte odwłocząc intencye. Záczym ſzukam w tey mierze *miſericordiam*, do Páńſkich W. Dobrodzieiá ſtop ſię rzuciwſzy, á żebyś uciekáiącego od świátá, pod ſwoię y Swiętą zákonney inweſtytury przyiął protekcyą: á ták *Beatum* ſię być uznam; gdy będę *procul negotiis*. Ktorą że pozyſkam admiſſyi łáſkę, Boſka náprzod ná tę ſłużbę

wola

wola, y we mnie chęc, á po tym W. Dobrodzieia ſprawi konſens pod świętą regułę, y Opácią iego władzą ſiebie poddawſzy, mogł iáko *vinctus in Domino*, dożywotnim być ich niewolnikiem. Czekam tedy deſuper Páńſkiey ręki ſkinienia ná ſwoie przybycie; z tym ſię oświádczaiąc: iż poty do Zákonney forty y łáſki u Dobrodzieia kołátać będę, poki mi otworem nie będzie, y poki przyięty nie rzekę: *hæc requies mea, hic habitabo, quoniaám elegi eam.*

W. Dobrodzieia &c. N.N.

Pułkowinik zápráſza Towárzyſtwa pod Chorągiew.

OProcz publikácyi to ad tubam pod Chorągwią, to po pryncypalnych miáſtách Uniwerſału Chetmańſkiego, ktory kompánii náſzey pod Kámieńcem ſtáwáć káże ná obronę gránić Polſkich, zá ktore kozácká w kilkunáſtu tyſięcach iuż byłá wtargnęłá temeritas: ia z pártykulárney moiey obligácyi, y áffektu, przez ſingularem nuncium Pryncypáła náſzego wolą, y potrzebę Oyczyzny donoſzę W. M. Pánu,

ábyś

ábyś ná tę pobudkę do woiennego zábierał ſię Marſu. Prawdać że W. M. Pan záwſze & par, & certare paratus, pilne podſluchy maiąc na woienne claſſicum, y w pokoiu domowym, nie tylko *in prima zda* álbo *tertia vigilia*, ále uſtáwicznie czuyna ſtraż dla ſeccuritatem Oyczyzny odprawuieſz. Przecię ieżeliby ktore Domowe intereſſa mogły ieſzcze zátrudniáć, y być remora do tego ſię ruſzenia, zechceſz W. M. Pan te obices uprzątnąć przez ten czás poki drugi nie záydzie ordynans ná tę expedycyą; ktory gdy odbiorę, nátychmiaſt W. M. Páná nim obeſłać zechcę, będąc pewien, że iego, iáko magnam partem komputu náſzego pod Chorągwią przywitam, teraz ieſtem.

W. M. Pána &c.

Liſt rekommenduiacy ſprawę Deputatowi.

NIe wątpiąc o tym, że J. W. M. W. M. Pan *appenſus in ſtatera* koronney Temidy, przecięż nie znayduieſz ſię *minus habens* dawney propenſyi ku ſługom ſwoim, ále poważaſz, y eſtymuieſz ſobie przy tey li-

bram

bram Justitiæ bráterskie áffektá. Oraz że æquâ lance judicii ták przeciwne sobie libruiesz strony, że u niego niewinność záwsze przeważa. Dla czego udáię się pod decretoriam sententiam z sprwą moią: chcę grać cum adversa parte tego Trybunału, kiedy in hac Majestate judiciaria propitiùm sobie znayduię Numen. Dufam bowiem, że y teraz uznam favorem in Judice, od ktorego iuż tyle efficaces gratias odebrałem. Kreską J. W.M.W.M. Páná będzie to nota characteristica ták bráterskiego áffektu, iáko y życzliwey usługi popis. Iuż długiemi czásy z sąsiadem N. inter meum & tuum zpádáiącey successyi záchodzi kontrowersya: kogoby concernat, zważysz I. W. Dobrodzieiu tui librâ judicij. Ale ták się spodziewam, iż quod fas & jura sinunt y dobroczynna I. W. W. M.M. Páná subscribet ręka; że fortuna ta teraz in bivio litis zostáiąca, zá powodem Iego, *redibit ad* Dominum *quæ fuit ante suum*, y w domu moim hæreditabit. A ták uczyniwszy I. W. W. M. W. M. Pan, *quod dignum & justum est*, przy mnie, y całym domie moim zostáwisz obligácya, ábyśmy gratias agamus zá Páńską Jego łáskę, że *post quam feceris Justitiam, fecies & pacem*. Czekam tedy tego

go diem judicii, á rozumiem moiey fortunie ſecundam. Odebrawſzy záś przez dekret finem w ſpráwie, coronabo łáſki I. W. Dobrodzieia; co wyráziwſzy zoſtaię

J. W. M. Páná N. N.

Reſpons ná Liſt przeſzły.

LUboć dáwne monitorium Cyceroná, *ponat perſonam amici, qui induit Judicis;* y chociaſz częſtokroć ciężko ſię obeydzie bez præjudicium iákiego, gdy in una ſede morantur koronney Temidy Majeſtas & amor. Przecięż rozumiem, nie káżdy nodus amoris ieſt táki, áby juſtitiæ gladium miał ná ſię provocare, żeby go ſolwowáć. Mogą żádney nie żádáć wiolencyi ſpráwiedliwośći, lubo affectûs vincula, áni flamma cordis gas ną nię czynić. Dla czego áni ia przy tey judiciariam poteſtatem chcę być nowym Proteuſzem, żebym *veterem hominem* propenſyi moiey miał *exuere*, przeciwko W.M.M. Pánu y kochánemu Brátu, y injurioſam dáwney życzliwości czynić Metamorphoſim. Bo cále moiá funkcya nie ieſt forma expulſiva zábránego ku życzliwym ſobie áffektu, álbo żeby miała być

ła być corruptio przyiaźni we mnie, tá ſądowey iuriſdykcyi generatio. I owſzem ten pierwſzy ex officio koncypuię dekret, ktorym antiquis ſtandum juribus amicitiæ, być ſłuſzna ſądzę, roboruię dáwne bráterſkiey miłości zápiſy. Przyimuię tedy ſpráwę W. M. M. Páná na porękę ſwoię, ktorą iák gdybym in propria cauſa Judex, arbitrâ juſtitiâ & amore teſte dekretować zechcę. Pro viribus będę obſtawał, áby ta *non corruat veritas*: luboby adverſa pars chciałá pod nią dołki kopáć z pozornych rácyi; revolvam te *ſepulchra dealbata* cáłemu ſądowi. I ták iuż ſądzę, że W. M. W. M. Pan bárdzo dobrze gráć będzieſz, ktoremu *præſtat fides ſupplementum*, godna wiárá o ſłuſzności ſpráwy Jego. Dość magno ſe teſte tuetur ſamymże *W.* M. Pánem, gdyś ią pierwey in libra alti judicii y ſummnienia ſwego zważył, że y ſpráwiedliwa y prawna: mnie tylko zoſtáie podpiſáć temu zdániu. Słucham tedy iak nayprędzey wokandy y roſkázow *W.* M M. Páná, á dalſzych czekam, wiedząc: że *maximum præmium bonæ ſententiæ*, bene judicaſſe y Braterſka przyſługa.

W. M. Páná N. N.

Kre-

Krewny przyubośßy upráßa o reſpekt krewnego ſwego.

IAko pomnieyſze ſtrumyki ſwoię zábieráią z morza affluencyą, ták lubo krew, nie wodá ad mare gratiarum J. *W.* Dobrodzieia się udáię, y wiem że nie oſchnę ná nádźiei. Boć trudno mi się do tego nie garnąć, do ktorego mnie ſam nexus pociąga ſanguinis, y propinquitatis genus czyni proximum, á ták trzymam po łáſce J. *W.* Dobrodzieiá, że y intimum uczyni w reſpekcie. Trudno się nie przyznawać, gdy bliſká relacya; Domu iedność y imienia, ktore imie á noſcendo eſt, znáć się do ſiebie każe. Prawdáć że gaſnę pomnieyſze świátełko przy primæ magitudinis aſtrum, iáko przy Słońcu gwiazdy. Drobny ieſtem ramus względem tey conſanguinitatis arborem, y cáłego Domu kąt práwie oſtátni. Przecięż duſam, że pro decore domûs zechceſz mię J. *W.* Dobrodzieiu przyozdobić. Nie dopuści mi Páńſki iego humor ſterileſcere, á żebym nie miał kiedy iáśnieyſzey fortuny ſpſendere ſereno. Co burſztyn by plewy, ziemſkie proſzki wynoſi w gorę słońce, tego in lacu miſeriæ zoſtáią-

cy ocze

cy oczekiwam, rychło mię Páńſkim J. W. Dobrodzieia łáſka promieniem oświeci, y w gorę ſżczęścia wynieſie. Przychodzi mi hac comendatoria, tę powtorzyć ſuppli-kę. *Memento cum veneris in regnum tuum* ábyś J. W. Dobrodzieiu od twego honoru y fortuny mnie iáko ſwego nie alienował. Ale żebym ſzczęśliwą faworow uſłyſzał decyzyą *Exaltatus omnia traham ad me*, iż ná porękę wzięty, ná nogi powſtánę, wynidę in altum ſzczęścia. Czekam tedy os de osſibus J. W. Dobrodzieia, reſurrekcyi y fortunney exaltacyi. A teraz ſłucháiąc zdánia Stobeuſza że *communio cognationis colenda*, ścielę ſię pod ſtopy Dobroczynne, flecto genua, á żebym ſzczęśliwe z promocyi J. W. Dobrodzieia uſłyſzał levate, ktorego żebym ſię doczekał dies rogationum præſentibus ná to ſkładam; wpráſzáiąc ſię w reſpekt J. W. Dobrodzieia &c.

Przyiaciel promowuie y rádzi woynę

NIe ták ſamy lituum, iák Márſa tubam præſenti curiore W. Pánu przeſyłam ktora kawalerſkim ſercom *arma virumq;* *canit*. Werbuie po cáłey Oyczyźnie dobrá poſpolitego amor wołaiąc ad arma,

ná ktore Classicum chybá ten zátykáć będzie uszy, ktory o swoiey odwadze y legali justitia chce male audire. Rozumiem że wiádoma W. Pánu tych Ichmościow propozycya, ktorym *bella geri placuit*; á żeby armáta manu náchylona do ruiny, wesprzeć oyczyznę. Jákoż *nemo diu tutus qui periculo proximus*, długá dyssymulacya pewnym bywá upadkiem. Zechceż W. Pan tę potrzebę woienna ták alto comprobare sensu, gdyż *opus perficit qui consentit*, iáko też sam przyiść in suppetias, y mocną ręką od śmiertelnego razu założywszy Oyczyznę, przeciwny wytrzymać zámách: boć zwyczayna *vi opus est, ut vim repellamus.* Dla czego chyba iniquus złotey wolności æstimator, ktory nátarczywym imprezom v nctas dáie, gdy remissas manus, boć wiádomo: że *libertas per inertiam amittitur.* Nie orła Polskiego pullus, ktory non minist t fulmina belli, y przed woiennym mrużży powiekę blaskiem. Cále nic nie porządny vivendi amor, tám krwi żáłowáć, gdzie corpori Reipublicæ, maligna záwziętych pároxyzmow dopieka: álbo nie biec ná rátunek, gdzie securitati gwałt się dzieie. Już nie ták Classicum woiennym Mars Polski,

iáko-

iako ná trwogę ſamę biiąc pericula, nie ná ochotniká; káżą, iáko ráczey przymuſzáią ná koń ſiadáć, wyieżdżáć w pole, gdy ruina, y ſamo z domow wygánia nas nieſzczęście. Do tego godziło by ſię Przodkow náſzych ſanguine partam záchowywáć gloriam: ktorzy Polacy od pola rzeczeni, iáko Clypeata ſeges, totis przeciwko nieprzyiacielowi ſtáwáli manipulis, y było co w polu widzieć. Teráz pográniczne zdánia ſądzą: że przeſzłe ferrea ſæcula u nas albo zołowiały, álbo zardzewiały. Czyli że Sybarytow álbo Sárdanápala Páńſtwo w náſzey koronie. *Zá*czym rádził bym pokazać quid váleant ieſzcze humeri, oſobliwie gdy ták importunè wyzywa nas Nieprzyiaciel. Wątpić czy *bellum juſtum*? nie trzebá, bo *arma ſunt pia dum nulla, niſi in armis relinquitur ſpes*. Godzi ſię orężem złożyć, gdy nieprzyiázna przycina nápaść. Ktoreby zaś in contra miáły militare racye, nie widzę, chybá ex dubia alea belli, niepewność wygráney: álbo że *patientia omnia vincit.* Ale multum probant, bo każdą woynę znoſzą; ponieważ: *nullum periculum ſine periculo vincitur*; á ná pochyłe też drzewo y kozy ſkáczą. Zaczym *læſa ſæpius patientia* czas, też áby W.

D 2 Pá-

Pánu rozdrażniłá ſerce aby ten *juſtus furor arma miniſtret*; ktore iá teráźnieyſzym też ſtylem provoco; ále oraz przyiaźni moiey podpiſuię dáwne paktá, iákom ieſt.

W.M. Páná &c

Reſpons promotorowi woyny.

ODebrałem ferreum ſtylum od W. Páná, ktorym mię fortiſſimè chceſz convincere, ábym y ia przypaſawſzy ſię do ſzabli, ná woiennym ſtawał placu. Ale wybaczyſz mi W. Pan, że iáko filius pacis, záwſzem rad ſwemu y Oyczyzny pokoiowi; quæ ad pacem ſunt, do tego ſię bardziey náklaniam. Co czynię nie iáko by iuż flamma belli we mnie cále miáłá wygáſnąć, oſtygnąć calor mavortius, y miáſto Martem, timidam w ſercu noſić martem. Boć lubo nie drzy ręka porywcza do ſzábli, przecięż ią febra nie trzęſie od boiaźni. Ieſzczem *& certare par & reſpondere paratus*, tylko áby nie był ten *noſtrorum mars alpha malorum*. Boię ſię, żeby ſię Piotrowi dána od Chryſtuſa admonicya ná nas nie prawdziła: *qui gladium acceperint; gladio peribunt*; y te deſperata media o oſtátniey

ruiny

ruiny koniec, periclitantem nie przyprawiły Patriam. Dla czego ráczeyby Platona posłucháć, *malum bene ſopitum, ne move*; boć niebeſpiećzna woiennym Claſſicum nie ták bardzo ieſzcze czuiącego ná naſzę zgubę pobudzáć nieprzyiáciela, áby obudzony oſtatniego Polſzcze nie przynioſł requiem. A do tego wiemy dobrze iż *bellum arbitrio ſumitur, non ponitur*, zácząć woienne zátargi, ale nie kończyć ná náſzey woli; żeby nie przyſżło iak zápáſnikowi z Iákubem Aniołowi proſić ſię, *dimitte me*: álbo nárzekać poimałem Tátárzyna, á on mię nie chce puścić. Tego też iedynie malevoli Sąmſiedzi życzą ſobie zámieſzánia, áby in turbido mogli piſcari, y dobrze ſię obłowić. Radziby temu woiennemu incendium, a ráczey ſwoiey korzyści, przypadſzy w tym gwałcie niby ná rátunek. Záczym *dulce nomen pacis, res vero* ieſzcze *jucundior* niech W. Pánu oſłodzi pokoy, á żebyś nie chciał ſitire nie ták cudzey iáko Oyczyzny krwi rozlania. Boć ieżeli Syliuſzowi pax *optima rerum, pax una triumphis innumeris melior* nád zwycięſkie laury milſza pacis olea, cichy ſpoczynek nád tryumfalne epos; dopie-

 roż

roż gdy ieſzcze inter ſpem & metum victoriæ ieſt, iáko tey Beatitudinem pokoiu ſobie nie życzyć. Ieżeli zaś o media idzie, iákby periclitanti ſuccurrere Patriæ, te być mogą, nie ták deſperata & violenta, boć non *diuturnum omne violentum*: dáleko prędſze zwycięſtwo nad nieſzczęściem, gdy mocną rádą decertatur. Bo rączey *conſiliô utilius, quàm viribus arma geruntur*. Záczym Pòetymi przychodzi powtorzyć votum, *Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes*. Abyś W. Pan nie chciał więcey Spiritu belli dmuchać w ul, y ſpokoyne apes do żądeł pobudzać, ne ponant in vulnere vitam. Ale iáko zelant Piotr *mitte in vaginam gladium*, y mnie ſługę ſwego a ſædere amicitiæ nie ruguy, iáko tego, ktory ieſt,

W.M.W.M. Pána &c

Przyiaciel potrzebną być radzi Rhetorykę.

IAko nikt nie pozłąca złota, ſłodyczy nie cukruie, nie oświeca ſłońca, ták ani mego ieſt umyſłu tey záchwaláć W.M.W.

M. Pa

M. Pánu nauki, *quæ per ſe una laudabilis, per hanc omnia.* ktorey inwencya, pewno fortuny znaleźne, ozdobnieyſzá Dyſpozycya nád drogie porządki, Szaczowna quot verbîs tot nummîs eloquencya. Ale tylko, ad taxam biorąc Retoryki pretium, ábyśmy pro condigno zważywſzy iey walor, umieli eſtymowáć. Między wſzyſtkiemi ta ieſt ars Nobiliſſima; práwie *ex ore prodiit Altiſſimi,* y ſuîs humanioribûs iedynie ludzmi czyni. Słyſzeliśmy co mogła w Cyceronach, Demoſteneſach, Gallikańſkich Herkuleſach wymowa, iáko *mors & vita in manibus linguæ* zoſtáwała. Iákoż y teraz, gdy woyny trzebá? ona Claſſicum, olea gdy pokoiu. Iey koniec, ſkuteczna we wſzyſtkim perswazya: áby ludzkie ánimuſze eloquentia objurgante, y one condemnent, laudante prædicent, ingemiſcant commiſerante, indignante exardeſcant. Ani też na bonum, honeſtum, y utile, tey nauce, ktora *miſcet utile dulci* nie ſchodzi, boć czy w Senacie curules, czy w Trybunale ſubſellia, czy w poſiedzeniu, primatum bierze y zaſiada. Ona kalumniom zátyká gęby, cnotom nieśmiertelne czyni imię, przynoſi zaſługom chwałę: zgoła

 Páń-

Páńſtwa, świat cáły utrzymuie vîs dicendi: y iáko wymową świat Stworzony, *dixit & facta ſunt*, ták y ſtoi. Zechceſz tedy, W.M.W.M. Pan o ták zácną umieiętność cáłą uſiłowáć applikácyą; boć *quantum quis detrahit de ſtudio, tantum amittit de gloria.* Ieżeli chceſz, áby przy godnych przymiotach y prácowitey uſilności *par* byłá *fortuna labori.* Nie tylkoć *ingenium quondam fuerat pretioſius aurô*, ále y teraz drogich tálentow popłacá głowá, á oſobliwiey iak moneta z dzwięku ſzácunek, ták z wymowy zábiera walor. Cokolwiek W.M.W.M. Pan łożyć będzieſz z pracy, wiedz: że tibi *aras, tibi ſeris, tibi occas*, ale też *tibi eidemq; metes* ſtokrotnego pożytku złote żniwo. Nie będzie, potrzeba iak czopowey kawce od umieiętnych cudzey Pracy piorek zábierać ozdoby y chwały. Ani z niemadrgmi po żebraninie chodzić *date nobis de oleo veſtro*, ieżeli teraz zaſypiać prac ſzkolnych ſię nie zechce. A chociaſz zda ſię być ta ſeduiitas przycięſzſza y czyniac nauſeam kziąſzka, *facit amaricari ventrem*, potym *ſuper mel dulce*, będzie to *volumen.* Słodzi tę przykrość nauki, zdánie Cycerona iáko *dulces fructus*

ſtudio

ſtudiorum bywaią, lubo *amaræ radices.* Aby tedy *vincat omnia labor* W. M. W. M. Pána ná oſtátek, nie ia ále Epictetus go ánimuie *Si vis bene audire, diſcito bene loqui,* iż eloquencyi nie inſzy odgłos,tylko chwalebne bywa imie, ktorego że życzę, to præſentibûs wyraźiłem.

W. M. Páná &c

Przyiáciel rozradzá z konfederatatámi ligę.

WIem, że W. M. W. M. Pan ipſe ſibi conſul & ipſe ſenator, od cudzey głowy admininicula nie potrzebuiąc, ſam ſobie, daſz radę. Soli æmulum będąc caput, ieſzcze drugich oświecić możeſz, nie żebyś miał álieno żyć lumine. Dla czego non mei ánimi ieſt to, ábym miał iákie dác conſilium, ále tylko moie w tym zdanie przełożyć, áby cum alto ſenſu W.M.W. M. Páná conveniat, ták iako y animi conſentiunt. Wiadome wiem W.M.W.M. Pánu nie ták fœdus, iáko motus teráźnieyſze, ráczey fortun y libertatis vinculum, á niżeli animorum & armorum związek, do ktorego że by y W.M.W. Pan miał ſię przywiązać áni

to o

to o nim trzymam, áni życzę. Częścią że Rzeczpospolita ab extra dość agitata infortuniis, coż po nowych burzach? ktore nie do szczęśliwego Oyczyznę propellunt brzegu, ále in Syrtes & Charybdes. Częścią że *vanæ sine viribus iræ*. Záczym rostropnieysza iest pati tempestátem, ktorey ominąć nie podobna, á niżeli przeciwnych duchow konspirácyą decumanos ná Oyczyznę przyczyniac fluctus. Do tego sive *vinci sive vincere* w domowey woynie *inglorium est*. Podobne też fædera u Národow postronnych, ludibriis Polski národ propinârunt, gdy álbo *evanuerunt in suis cogitationibus* w swoich ustáwszy zamachách, albo post ingentes montium partus, nátus ridiculus mus. A co większa iż læsa Majestas tákiemi rebelliami y do piorunu pobudzoná Jovis summi dextera, może dla kilku, chociaz *justos placari* y cáłey dare veniam Oyczyznie. Z tych y wielu innych rácyi życzyłbym W.M.W.M. Pánu zdaleká od tego woiennego ogniá, żeby nam turpem ná potym non inurat notam. Nie łączyć się do tego zwiąsku: áby ten nodus, gladium non provocet Alexándri. Jakoż nie wiątpię, iż W.M.W.M. Pan do tego Sa-

go Samſonowego związku in alienam uczynionego meſſem nie na iáki pożytek, zechceſz nie dać ſię pociągnąć, ktoremu miły domowy y Oyczyzny pokoy. To ex intimo ſenſu wyráźiwſzy piſzę ſię

W. M. Páná &c.

Reſpons ná liſt przeſzły

Odebrałem meditati conſilii paginam, w ktorey W.M.W.M. Pan nie mniey gruntownie, iáko y efficaciter teraźnieyſzych konjunktur ligę totîs viribûs iák drugi nieprzyiazne wolności więzy rozrywaſz Samſon. Dla czego *captivo intellectum in obſequium* zdania W.M.W.M. Páná, y z podánych mnie rácyi vinctas dáię manus, áżeby zniewolone ráczey pákta pokoiu feriant, niżliby miáły ſię wiązać z temi *qui dextras in bella parant.* Boć podniecony ten ogień cále nie moia ieſt gladiô fodere y innych zápalczywości rozżarzáć ſpiritu conſilii. Do tego niechcę być policzony inter humores peccantes, in corpore Reipublicæ ktore dodaią paroxyzmow y iego oſłabiaią ſiły. Jákoż obáwiać ſię trzebá, aby in cumulum zbiegſzy ſię ſánguis, cordi languentis

guentis Patriæ ciężkiey nie uczynił oppreſſyi, álbo cáłego nie zgubiły corpus, te ogniem woyny zárażone membra. Boday *abſcindantur, qui nos conturbant.* Záczym mego ieſt umyſłu ſpokoynieyſzych życzyć Oyczyznie Fawoniuſzow y dni pokoiu, nie dies Martis ktore zwyczáynie ná Polſkę bywáią criticæ. Ja zaś ſię nie dam wywieść w to pole, fortiſſimæ mię W.M. W.M. Páná przy domowym pokoiu utrzymaią racye. Jáko tego ktoregom záwſze naymnieyſze gotow obſervare nutus, y każde zdanie mieć za Oraculum.

W.M. Paná &c.

Przyiaciel ſtan Zakonny, ále oſobliwie Societatis JESU rozrádzá młodemu maiącemu wokacyą

DAłá mi ſię ſłyſzeć wokácya W.M.W. M. Páni, ktora go *de Domo, de Terra, de cognatione,* zá zakonną wábi klauzurę. Broń Boże żebym miał w tey zbawienney drodze być *coluber in via, Ceraſtes in ſemita.* Tylko chcę ſię W.M.W.M. Páná ſpytáć, *quo vadis?* y rozważyć progres ten,

czy a

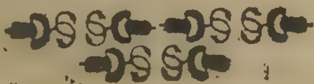
czy à recto non devias, żeby te *præcoces fructus* nad lata y náturę *cito non decidant*; albo czerwiec czáſu przyſzłego nieukontentowaniem z tego ſtanu ich nie toczył. Wiedz W.MW.M P. naprzod co to ieſt klauzura Zakonna? iż złotey wolności niewola, lentum á uſtawiczne martyrium, do ktorego nie urodzoná delikatna komplexya boię ſię, áby in hoc agone uſtawſzy, zamierzoney nie chybiła laurum y tak *&* *Principem amittat & Monachum non faciat.* Záczym W.M.W.M. *Pan* z ſiłami ſię pomiarkuy ſwemi *quid valeant, quid ferre recuſent.* Boć iáko w innych rzeczach tak y wokácyą ſwoią Bog ákkommoduie ſię exigentiis rerum. Do tego ábyś W.M.W M. Pan inter lepram & lepram światowego álbo zakonnego życia rozeznał, życzyłbym diſcretionis annos czekać, y dobrze ſię przypátrzyć światu, niż go ſobie záwiążeſz. Boć iáko *ignoti nulla cupido*, ták tym wzgardzić żadna albo mała záſługa. Chciey ſię też W.M.W. Pan ná ſequele obeyzrzyć, co z tego iść by mogło, iáka Domu ſzkoda, krwi deces, nadziei zepſucie, honoru y fortuny daremne zabiegi, gdybyś *primus* ieſzcze nie *tertius hæres* nie miał

gaude

gaudere dziedżictwem swoim, y *frui labore manuum* Przodkow swoich. Lacwiey to, tym wzgárdzić wszystkim u ktorych omnia wielkie nic, y cyfry były W.M.W M. Panu szczęścia, godności y dalszych nadziei opuścić sukcessya, *hic sta & delibera*: boć to nie piłka rzucić swiatem. Rodzicielskie też osierocić progi, oderwać się od sercá, synowski nie dopuści áffekt, gdyż wiem: że grubaby byłá na Ichmość Dobrodzieystwo żałobá zákonna W. M. W.M. Páná inwestytura: przyszło by práwie ad divisionem animæ, to rozstanie. A osobliwie Mátká druga Rachel *nollet consolari*, gdybyś miał umrzeć świátu. Jeżeli zaś o drogę zbáwienia idzie; czyliż iedna do Niebá ścieszka? dwánaście iest bram do gornego Jeruzalem, gdy nie *ab oriente* álbo *austro*, to ab *occasu* álbo *aquilone* trafić się tam może iáko *invius ullus virtuti locus* ták nie masz mieysca z ktorego by nie było niebá widać. Zaczym y ziemscy Felixowie Felicyani być Swięci mogą, być ascensya y z ziemi, do niebá ze świátá ingres. Szczegulniey iednak præsentibus omnem chcę movere lapidem, ábym obicem mogł uczynić intencyom W.M.W.

M. Pá-

M. Páná, ktore iákom usłyszał do Societatem JESU zámierzáią. Boć ieżeli gdzie tu rozumiem samołowki, tu ponętá wábi, y nie ták Boska iak ludzká wokácya, y respekt nęci iák drugiego Cyreneyczyká suaviter & fortiter augaryuią perswazye do tego Iezusowego krzyża. A co naywiększa wiesz W. M. W. M. Pan iáko *libellus repudii* dymissyi Iezuickiey wielom familiom za famosum stánął libellum, żeby y imię W. M.W.M. Páná Domu w też nefastos nie wpisano, zechcesz *alieno periculo* być *cautior*; bo iáko wszędzie ták y tu *turpius ejicitur, quàm non admittitur*. Inquantum by zaś datô non concessò przyszło poyść W. Pánu zá klauzurę, pzzynaymniey zá táką, za ktorey Bogu y Domowi przysłużyć się będzie godziło przy Opáckiey funkcyi pro honore imienia y zbawienia obstáwáć. Tego tedy à latere & corde nuntium przesyłam W. Pánu nie żebym miał *extingvere Spiritum*, ále żebyś rozważywszy swoie zámysły mogł z tych rácyi *metiri quod audes* od tego podánych, ktory iest &c.

Respons

ZE nie trzymam tego po W. Pánu, ábyś Gygantum auſu ſummi Tonantis we mnie miał impetere dyſpozycyą; áni ieſteś ták *inimicus homo*, ktorybyś miał *ſuper ſeminárе zizania* nád wybornym wokácyi Boſkiey ziarnem. Boć to Lucypera proceder drugich Aniołow zá ſobą od Niebá odciągać, ſzatańſką być tentatorem, gdzie o deſertum chodzi zakonne. Tacy na inſzy ſobie nie zárabiaią reſpons tylko Chryſtuſow: *vade ſathana: non me tentabis.* Ale że W. Paná conatus rozumiem: iż ná drodze zbáwienney nie tak chce być łapis offenſionis, iáko co Lidius złota, to prawdziwey we mnie wokacyi pierwſza probá. Dla czego te medytacyi punkta ktorymi W. Pan przyſzły ſtan rozwàzaſz zá wdzięczne przyiałem, y wſzyſtkie iuż żruminowawſzy co tandem in Domino judico præſentibus punctuatim zeznaię. Naprzod quo vadam? wiem dobrze, iż z świátá do Zakonu, od ludzkiey ná Boſką ſłużbę, z poſrzod ognia, ná ochłodę, z niebeſpieczenſtwa zá klauzurę, iáko do fortecy, z krzyża do Ráiu, zgołá iak do Nie-

bá gdy

bá gdy do celi. Zeby też præcox fructus być miałá wokacyá moia, ten wie lepiey, ktory plantavit, & rigavit, & incrementum dedit Deus. Boć mi ieſzcze à tenera planta w ſzkole pomnieyſzey ná ten ſię frukt zánoſiło. Być też poźnym figowym drzewem, chybá ten ſobie życzy, kto chce maledykcyą Chryſtuſá ná ſię zciągnąć, *ut areat*. Wolę tedy być Ablem ná ktorego *munera reſpexit* Bog, y *primitias frugum* lat moich kwitnących Jemu poswięcić, niżeli po Kaymowſku ofiárować co *deterius*. Oſtrość też od Zakonnego żyćia cále mnie nie odſtraſzy, boć *leve tribulationum*, a *æternum* [illegible]*riæ pondus*: áni złote żniwo bez dzieſiątego potu, tryumf bez potyczki, być nie może, zápłatá bez prácy, iáko bez ciernia roża. A oſobliwie, że káżdemu rzeczono: *tolle crucem tuam*, ſtanu nie maſz bez krzyża. I owſzem wierz mi W. Pan względem świátowego, zákonny ieſt *jugum ſvave & onus leve*. Jeżeli ktore w Zákonách ſą ciężary, y iáko w nich ręká *cædit flagellis*, to Oycowſká; ále świat okrutnieyſzy Roboam *aggravat juſtum* y *cedit ſcorpionibus*. Záczym y ſiły moie lubo by były ſłábe, inter duo mala powin-

E ny obie

ny obierać minus. Zebym się dáley przypátrywał świátu? nie masz komu, iużem dosyć do niego upátrzył, iáko w nim: *spes incerta, timor constans, fugitiva voluptas, gaudia mœsta, dolor dulcis, amarus amor.* A zatym *averto oculos, ne videant vanitatem.* Czekáć mi W. Pan każesz Discretionis annos; iuż chwałá Bogu dawno *sapiebam ut parvulus, loquebar ut parvulus,* iuż dawnymi czásy *evacuavi quæ sunt parvuli,* przeszedszy te lata to iest *14,* ktorych y natura pozwála y kościoł Boży choć świátowego stanu elekcyi assystuie zá świádka. Chyba że to Bogu służyć, sędziwego włosa czekać trzebá? á przecię Chrystus tákich upomina ráycow, *sinite parvulos venire ad me.* Z opuszczenia też Domu, świáta, nie wielka stratá, gdy w zysku od Chrystusa mam sobie obiecáne *centuplum,* y w tym życiu. Jákoż zá ieden Dom tyle, ile zákonnych po świecie Domow, ile Zákonnikow tyle Bráci; zá kawáłek ziemi, świat cáły na zámian wezmę A do tego, serius aut citius przyidzie się z świátem pożegnać. Wolę iá go zá życiá, niż on mnie porzuci przy śmierci, y z Sokratesem ponowić mądry dekret: *mergo vos opes, ne mergar a vobis.*

vobis. Co się Rodzicielskich tycze przeszkod y żalow? o tych nie trzymam: y owszem mnie Jzááka zechcą sami z Abrahamem immolare Bogu. Ja też nie tanquam *modo-genitus infans, cui lacte opus*, iużem się dáwno odsiał, nie tesknę do Mátki, ále do tego, ktory iest, plus quàm Pater, plus quàm Mater. I dawny iego rozkaz, *per calcatum perge Patrem, per calcatam perge Matrem.* Ze też w każdym stánie być może zbáwion? nie przeczę: tylko że nie każdy; boć contrarium trzymáć, iest Boskich predestynacyi rwáć filum, znosić iego Dekreta, ex alto wybiiac się Dominio Boskich Dyspozycyi. Iest prawda y z świáta do Niebá droga, lecz tu *leo* in via zástępuie, ten ktory *quærit quem devoret.* Iest y myśna y podlega rozboiom. Ia zaś przy ubostwie dobrowolnym *cantabo vacuus coram latrone viator.* W ostátnim punkcie podáne rácye, kroremi W. Pan chcesz mię odciągnąć od zgromádzenia JEzusa, widzę: że są paięczyną, muchy niemi sidlić, nie męski státek. Zeby mię samołowki y iáka ponęta miałá wabić [lubo y taka wokácyá Koryńczykom zbąwienna, chwálebna była Pawłowi, gdy się z tym popisuie: *ego astu-*

us dolò vos cæpi:) przecięż tego nie trzymay, żebym się iák głupiá ptáſzyna miał żyrem uwodzić y poniewolnie ſidlić. Jeſzcze mam zdrowy rozum y oczy dobre, toć *fruſtra jâceretur rete ante oculos pennatorum*, gdyby mnie nie Boſka niewoliła wola. Dymiſſya też Iezuicka być nie powinna wſtrętem nikomu, ináczey mieć by się do nieba nie trzeba ludziom, bo y z tamtąd wypchnięty Lucyper. Bywá y w Swieckim ſtánie rozwod, w Kollegium Apoſtolſkim Iudaiz, przenicy kąkol, w kwaterze pokrzywá; dla czego te gracuią, te tam pelą. Zebym zaś do inſzego Zákonu, w ktorym y honorowi y Bogu godzi się ſłużyć, ſkłonił chęci, Boſka temu nie moiá tylko ſprzeciwia się inklinácya. Lubo bym y tam nie powinien zá fortą świátá ſzukáć, ſłużyć *Deo & Mammonæ.* Acz y tu *virtuti etiam ſine dignitate ineſt honor.* To pro Domo Dei & mea odpowiedziawſzy Orator; tym zámykam żem ieſt. &c.

Przyiáciel rozradza ſtan Duchowny ſwiecki mniey uczonemu y Cnotłowemu

ZEbym miał ſacrilego auſu odrywáć gwałtem

tem od Ołtarza W. Mcią Páná, y przeciwko immunitatem Ecclesiasticam, do ktoreygo status spiritualis sæcularis zbliża, miáłiáką mu præsentibûs czynić wiolencyą strzeż Boże. Boć y ia orthodoxus, á oraz *amicus usq; ad aras* osoby Iego. Tylko zasłyszawszy o tey W. *Páná* wokácyi, chcę niektore punkta podać in ante do rekollekcyi. Boć iáko *ratione* każdemu *vivendum est non affectu*, ták z racyi nie z chętki mniey uważney, do swego zábierać się náleży stánu. Coby zaś zá ludzi status spiritualis sæcularis mieć powinien? ten zezna ktory obaczy co iego za honoris onus, iáko w nim nie tak *placere*, iáko *prodesse omnibus studendum.* Przy Pasterskiey funkcyi, nie tondere gregem, y práwie ze skory łupić, ále pilną strażą czuwać, by ktora ovis non pereat. Nie swoiey przy Kościele chwały y honoru szukáć przynależy, áby się nie przyszło Bogu uskárzać ná tákich, *o Pastor & idolum*! Nie siebie *Templum Dei vos estis*, nie dom swoy, ále dom Boski zdobić. Tu káżdy w powierzonym sobie kościele super candelabrum postáwiony, Duchownego życia ferworem, świátłem nauki, dobrego przykładu iásnością, do tego się

zápaláć powinien, áby *lux* iego *luceat coram hominibus*. Ieżeli zaś ktorey wokacyi, to Apoſtolſkim ludziom, ktorych *virtutis eſt, in multorum uſus diffundi*; w tyle obfitować cnoty, nauki tálentow trzebá, áby, y drugim udzielić mogli. Boć *imperfectus medicus perfectus homicida*; ſwoię y cudze zábiia Duſze, przez nie mądre recipe, gdy nieuk ná ſwoię porękę bierze curam ánimarum. Iako tedy tym, ktorzy ad regale adſpirant Sacerdotium, życzyłbym ſię reflektować, czy maią głowę po temu, do Pańſkiey, gdy do kapłáńſkiey zgodna korony. Zwáżyć intencye, czyli nie tangunt aram, ut vivant, ná Ołtarzu ſtoł ſobie zákłádaią, nie propter JESUM iak propter Eſum, ná pingvem panem Chriſti chcą ſię poświęcić, y ſtaráć ſię nie ták o officium iáko beneficium. Pomiarkowáć obyczaie, czy zgodne y godne rewerendy, żeby potym crimina & ſcelera immunitatem od niey nie zábierały. Boćby ták ara in haram ſię zámieniła, byłoby vile Chriſti ovile. Ták y W. Pánu nie śmiem ci mowić alta petis Phàéton, przecięż nie życząc prawdziwſzey nád Faetonta iemu y drugim ruiny, po przyiácielſku upomi-

nam

nam: *vive tibi, tecumq; habita, nec grandia tentes*, według tálentow y lity obieray ſobie ſtan, żeby iáko Ikárowe altum, nie było upadku profundum. Co z dobrego affektu wypiſawſzy, zoſtáię. N.N,

Przyiáciel do Oycá ſkárzy ná Páná Dyrektora, ratione złey edukácyi Syná w cudzych kráiách.

LUbo wiem: że cięſzką meô ſtylô zádam W. Pánu ránę, iednak, że *utiliora ſunt Amici vulnera, quam oſcula inimici*, poważam ſię tego, y nieomylnie tuſzę: że ták zranione ſerce tym ſamym będzie mi Przyiaciel. Raczey obrałem *offendere veris, quám placere adulando*, niechcac moią konniwencyą dálſzym wyſtępkō czynić pochop, ná ſię zaś ſciągnać winę; bo wiem: że *amici vitia ſi feras, facis tua*. A żebym dłuższą ſuſtentationis figurą większego nie uczynił krzyża, enucleo veritatem: Wziąłem ab oculato teſte wiadomość; iákoby Syn W. Páná in Regione longinqua zoſtáiący, cudzych kr?iow, nie tylko miał *diſſipare ſubſtantiam*, co raz większe zácią-

gaiąc dłużne grzechy, ále Oyczyznie, Domowi, y życzliwym temu domowi, oraz y *I*mieniu, rozwiozłym życiem czynić oprobrium. Tey zaś effrenatæ licentiæ nie tylko cuglow popuſzcza Iegomość Pan Dyrektor, ále currenti ieſzcze calcar addit, y prodromus ieſt do wſzelkiey ſwawoli. Hoc præceptore tyle iuż poſtąpił in Palæſtra iniquitatis, że ſię miał ſtać in arte Magiſter, drugim będąc rozpuſty exemplar. Zechceſz tedy W. Pan y ſwego Imienia ſławie; y honeſto proſpicere Patriæ, żeby exteri ſoles co raz turpem non inurant notam; y z Europeyczyka cále co do obyczáiow w Ethiopem nie przeminiły, ktorego potym lavare cięſzka, álbo nie podobna by było. Czego poprawić trudno inaczey, tylko álbo rewokuiąc *Filium prodigum*, ábyſię do *ſtolam novam* Oycowſkiéy powrocił protekcyi, álbo præclarum cuſtodem ovium Páná Dyrektora aiienować, żeby dáiey *homo homini* nie był *lupus*. Boć cæco Duce, nie podobna nie zdrożyć, y pobłądzić, nie przypaść o ſcillam, gdy Nauclerus ná wſzyſtkie wiatry rozwiia żágle. To, comkolwiek præſentibûs wyráził, *amor confidentiæ præceptor* kazał, y

godne

godnego Imienia W. Páná eſtymácya, żeby dalſzego nie zábierało depretium, W. M. Páná N.N.

Przyiaciel zbiia przeciwną kalumnią Braterſkiey przyiaźni

DO tey, widzę, teraz impoſtor contumelia przyſzła effronteryi, że iáwney niewinności w brew ſtánąć gotowa. Ták záoſtrzyli Zoilowie zęby, iż plus quam Theonino dente, nie ták przegryzuiąc, iáko cudzą płataią podściwość. Przezornieyſi nad ſtoocznych Arguſow cenſorowie, choć w ſamym ſłońcu upátruią makuły, y przed drugiemi udáiącoſię im przywidziało. Albo iáką vitiorum nube przycmić uſiłuią cudzego ſpledor Imienia; że niezmrużonym okiem ná południową iaśność in vidia patrzyć im nie pozwala. J tenci ieſt ciężki *lapis offenſionis* ná niewinne ſerce, ale ieſzcze cięższa, gdy *non reprobatur*, gdy nie znayduią obtrektacye drugiego Alelexandra, ktoryby iednego actoreæ parti, drugiego záś reo nádſtáwiał uchá. Doznałem, co do pierwſzego pun-

ktu

ktu tey włáſnym experymentem malewolencyi; kiedy iákiś Carbonárius, kandoru mego ku oſobie W.M.M. Páná, ták mię przykopcił, iż ſię y poznáć nie mogę. Ale żeby ten infamis ná mnie libellus nie znalazł approbácyi in animo W· Páná, Iá ſię z przyiacielſką proteſtuię niewinnością. Ná zbicie záś objekcyi, negare dość ieſt pacyentowi. Nad to immunem conſcientiam przywodzę ná konfirmacyą, & Deum teſtem. Záczym W.M W.M. Pan zechceſz delatora pierwſzym *inter mendaces filios hominum* w regeſtrze poczytać, Mnie záś tuo judiciô deklárowáć niewinnym, y abſolvere ab omni crimine. Iako tego, ktory záwſze ieſt.

Beneficiarius wymawiá beneficiáto niewdzięczność.

WIem: że u wdzięcznych beneficiatos y dárowizna ieſt pożyczką, zá zdániem Cycerona: *beneficia qui accipit, debitum contrahit gratitudinis.* Mnie tylko widzę, ſpes ktora do tych czas aluit, fefellit, gdy od W. Páná, iák od złego dłużniká

nietak paleas odbieram iákieykolwiek odſługi, iáko raczey mala pro bonis. Dość ci ieſt niewdzięczności, gdy gratiæ ſą ſorores horarum, upływaiąc z czaſem; álbo gdy *ſuper tranſeuntes aquas* kámień w wodę rzucaſz dobrodzieyſtwo; dopieroż gdy nie ludzkie animuſze iák Leopardy, quib9 cùm bene feceris, pejores fiunt. W. Pań nie tyłkoś nie pamiętał ná Benefaktorá ſwego; bo *quid ultra potui facere, & non feci?* ále ieſzcze *inpinguatus incraſſatus* łáſkámi, ták *recalcitras*, y imieniu, y honorowi nie przepuſzczáiąc. Prze Bog! Acteon ego ſum! To żaś łaſk wyświadczonych W. Pánu, memoriale teraz wypiſáne, áni prożney chwały, áni rekómpenſy niechce, żeby było upominkiem, boć eſt *quædam; ingrato meritum exprobrare, voluptas*. Wybaczyſz mi W. Pan, żem tey pociechy żálowi memu pozwolił. Oraz zechceſz errata corrigere lepſzą życzliwością, żeby mi *tacto dolore cordis intrinſecus* nie przyſzło ſię uſkarżáć, *pænitet me feciſſe hominem* Czego ſobie nie życzę, po W. Pánu ſię nieſpodziewam, ktorego ieſtem. &c.

Liſt

List oświadczaiący swoię niewinność

MUsiał to nie à corde być nuntius, chociaż tak sinistram uczynił delationem osoby moiey W.M. Panu, y nie temperuiąc piora, tak go zbyt zaostrzył, iż iak stylô ferreô scripsit contra me amaritudines; chcąc mię niełásce W.M. Pana na sztych podać y consumere peccatis meis. Zbyt námoczywszy pennam czernidłem kalumnii, oraz niewinności moiey zgluzował kandor. Zadaie mi, ten nie tak delator iák impostor & seminator discordiarum, iakobym przeciwko Honorowi W. M. Pana miał kiedyś powstać. Ale post longum siebie examen nicem nie znalazł, za co bym zgrzeszywszy przeciwko osobie Iego, nie tylko verbô, opere, ale y cogitatione miał się w piersi uderzyć, meâ culpâ. Boć Imię W.M. Pana tey iest u mnie obserwy, iakiey y amicitiæ Sanctum nomen odemnie wyciąga, y pondus beneficiorum wyświadczonych mnie łask', do niskiey nachylaiąc weneracyi, pretenduie. Zaczym iako, *ubi vera amicitia est, nihil facile creditur, quod dissidium possit operari*, tak dawnym dufaiąc przyiaźni kwitom, nie dasz wiary

huic

huic Cretenſi, ale moiey podpiſzeſz niewinności. Ani trzymam po łaſce W. M. Pana, ábyś tę obtrektacyą pronîs miał przyiąć auribûs. Boć ieżeli accuſare ſufficiet, nemo unquam erit innocens; ále mieć mię za tego, ktory był, ieſt, y będzie.

W.M. Pana N. N.

Liſt przepraßáiący przyiáciela.

Jako nie trzymam po Chrześciańſkiey miłości, y Braterſkim affekcie W. M. Pana, ábyś miáł indelebilem characterem uraz ſwoich, piſać in marmore læſus, y nomen inimicitiæ, ktore mortale ſit neceſſe, bydź wiekopomnym; tak poważam ſię świeżey ieſzcze ranie, nè dilatum ſit inſanabile vulnus, iak mogę mederi. Znam do ſiebie, że *peccavi in cælum & coram te,* aleć duſam po Braterſkim affekcie W.M. Pana, że użyczyſz remiſſivam gratiam. Boć rozumiem: iż nie ieſt to peccatum irremiſſibile, aby miało być contra me ſemper. Lubom nie coś contrarius był intereſſom *W.* M. Pana, przecięż nie tak byłem inimicus cauſæ, abym był y perſonæ. Prawda że tym procede

rem-

rem non feci amico iniuriam, ále że moią usługą nie wyświadczyłem gratiam, czyli raczey debitum według przyiacielskiey obligácyi z pewnych okoliczności, parce precor, veniamq; dabis. Ze zaś nie przyiaźni delatores z muchy uczynili wielbląda, ex festuca trabem, auctivum to złego udania sprawiło, gdyż zawsze *fama loquax veris addere falsa gaudet, e minimo sua per mendacia crescit.* Zechcesz tedy W. M. Pan naprzod emendare sensum w tak szkodliwey malevolorum o mnie perswazyi; y w Braterskim sercu tey suspicyi, ktora iest amicitiæ venenum, nie dać mieysca. Mnie potym supplicanti parce, dość kary, że culpâ rubet vultus meus; dostąpiwszy zaś indulgentiam, zechcę w podanych okkazyach dać dokument poprawy. Iako.

W.M. Pana N.N.

List radzący zgodę.

IEżeli fas est & ab hoste doceri, dopieroż być by miła powinna przyiacielska reflexya, ktorą amor præceptor confidentiæ do uwági podáie. Słyszałem, iż między sąmsiadem y W.M. Panem dawne zaiścia

ścia y dyſſidencye ad extrema prawie Braterſkie prowadzą ſerca. Aleć życzyłbym te componere fluctus, aby ta wſzczęta burza o iáką go nie przypráwiła charybdim. Iako *in fide ſi quid diſcrepat, non abrumpitur per furorem, ſed ſenſim reducitur ad concentum*, tak nie zgodne ſtrony przyiazna attemperować powinná moderacya. Boć daleko prędzey naywiękſze intereſſa peragit tranquilla poteſtas, uſpokaia pretenſye, ktorych violenta nequit. Do tego ieżeli każdy amiſſa recuperare ſtudet, dopieroż ante omnia winien amicum. Zaczym dum licet fugere, ne quæras W.M. Pan litem, y ktoregobyś łacwo mogł ſuperare, hic & nunc diſce ferendo. Przyimieſz to W. M. Pan Braterſkiey życzliwości ſalutare monitum, ani odio verba monentis mieć zechceſz: iáko od tego, in quo dolus non eſt.

Liſt radzácy ſtan Juryſtowſki

Prawdáć, że to non eſt currentis neq; volentis, ale ſzczegulnie miſerentis gratiæ Naywyżſzego, iako in genere świecki albo Duchowny ſtan życia obierać, tak też in ſpecie w ſamym świeckim ſtanie, tę albo

bo inną vivendi inire viam. Przecięż czasem y vox populi, bywa vox DEI poszeptom ludzkim akkommoduie się y Boska wokacya. Zaczym wiedząc z iedney strony de capacitate y talentach W.M. Pana, z drugiey zrozumiawszy, iż W. M. Pan, in bivio zostaiesz dalszego proсederu życia, quo te vertas? compendiosiorem do fortuny y świeckiego szczęścia monstrare nie mogę drogi, nad viam Juris, ktorą prawie iedynie teraz swoim się fortuna złotym powozi kołkiem. Widzieć W. Pán możesz, iako wielu nie tak cudzey przez ádwokacye swoie, iako własney stali się fortunæ fabri. Boć ieżeli ktory? to ten pretiosus pod te czasy sermo. I nie mały szczęścia połow maią, ktorzy są de jure, gdy in verbo prawnych terminow laxant rete. Obeyrzyi się W.M. Pan, iáko wielu lubo ex humili emerserunt; w Oyczyznie po Woiewodztwach nieposlednie zasiadaią Honoru subsellia, ktorym jus do tego pierwsze dała Palæstra. *Neq; laborant neq; nent*, nad statutem tylko siedząc, á przecię wielom in gloria, ledwie się kto similis znaydzie. I sobie y innym umieć patrocinari, przed Bogiem iako ex officio

chari

charitativo, być może przyſługa; ale y przed ludzmi palmaris gloria. Jako po Trybunałach, Grodach, Ziemſtwach, komu laus, honor, gloria? ieżeli nie Jurisperitom, ktorym y Pańſkie głowy ledwie nie czołem biią. Zabrane tedy ex bono, honeſto, utili & delectabili racye, rozumiem, że powodem W.M. Panu będą ad propoſitum, do ktorego non minoris momenti accedit Braterſkich chęci życzliwość, iako tego, ktory w tym y wſzyſtkich terminach

W. M. Pana &c.

Liſt rozrádzaiący kłotnie Prawne

Dał mi ſię ſłyſzeć ſtrepitius Juris, ktory W.M. Pan attentavit z ſąmſiadem ſwoim przez wydánie pozwow: ale, iakom zawſze zwykł, quod optimum factu widzę, in ſortem Braterſkiego dobra radzić, ták y teraz w tym terminie, meô judiciô nie ſądzę dalſzy czynić proceſs, y w prawne ſię wdawáć intrygi. Przez coby W. M. Pan nadwerężył jura tak vicinitatis ſąmſiedzkiey zgody, iako y przyiaźni; y uczynił ex vicino malo, ieſzcze gorſzego. Nabawił tak ſiebie, iako y adverſam partem

niepotrzebnych expens, bez ktorych zwyczaynie prawo, iako emunctorium crumenæ obyiść się nie może. Podał per Processum juris w długą dylatę sprawę swoię; á ktoż wie, czy nie in discrimen? Boć y przeciwna strona ma swoich Popleczników potentes sermone, & opere. Zaczym słusznie się obawiać W.M. Panu trzeba, áby non prævaleat adversarius. Zyczyłbym tedy przystąpić ad media pacis, ponieważ y strona nie od tego: boć *Pax una triumphis innumeris melior* być powinna W. M. Panu w tak bliskim sąmsiedztwie; y quibus litem non intulisti, amicîs uti poteris. To iest w sprawie W.M. Pana pro parté Iego przyiacielskie judicium, tego, ktory in omni foro iest życzliwy

W.M.Pana &c.

Respons na list przeszły.

Tak co do życzliwych W. M. Pana chęci iako co do interessu magni iest momenti u mnie literá Iego, ktora rąk moich doszła, á cor rapuit. I chętnie bym iako ie, tak intellectum captivarem in obsequium tey perswazyi, gdyby nie insza præpe-

diret

diret intencye moie destynacya: y po części niektore in contra szkrupuły nie były retractivum. Radzisz mi W. M. Pan media pacis z sąmsiadem moim. Wżdyć y ia cale nie iestem vir rixæ atq; discordiæ, cale milszyby mi był pokoy domowy, niżeli kłotnie prawne; wiedząc: iż *pax plenum virtutis opus, pax summa laborum.* Ale cale non ex me perditio hæc tak, zgody, iako y sąmsiedzkiey przyiaźni. Quid ultra potui facere & non feci? Szukałem tyle sposobow do ugody przyiacielskiey, a wszystkie te stały się irritamenta malorum. Ieżeli pars przeciwna wydała się W.M. Panu, iż życzy sobie ea quæ pacis sunt, wiedz W.M. Pan, że tak tá iako *multi de pace loquntur, cum tamen in pectore bella gerant.* Użnáię wprawdzie iżmię wprawie wyrażone czekaia discrimina: ale coż? *periculum sine periculo non vincitur.* Do tego iako bona causa triumphat, tak sprawiedliwości sądowey, y swoiey niewinności dufam. Zaczym wybaczysz mi *W.* M. Pan, iż w tym terminie judicio iego non acquiesco, ná ktorym aliás cały polegam, iako.

W.M. Pana &c.

List przyiacielski do Elekta na Deputacyą.

Mam czego powinszować W. M. Panu: bo nie tylko Vice-Regiam, ále vicariam sprawiedliwości Boskiey in terris Majestatem: ktoremu iako Vice-Deo powinny niosę cultum; nie mnieyszą gotuiąc coronam justitiæ, post decursum da Bog funkcyi Jego. Boć nie wątpię: iż W. M. Pan sławą imienia non minor redibit z tego honoru subsellium, iako wchodzisz. Nie tak, iak częstokroć drudzy, non ponderando quid debeant, ále quid possunt: Nie uważaiąc, iż Sędzia dicens sententiam, pamiętać powinien, se Deum habere testem: niedbaiąc na to, quid moneāt leges, quid curia mandet: nie dekretuiąc iak fas & jura sinunt. Ale albo extimescunt faciem potentis, y tak sprawiedliwości, oraz sławy swoiey integritati ponunt offendiculum. Albo cognoscunt in judicio faciem pargáminkow; przez co wielka niewinności y Justycyi irrogatur korrupcya. Albo też *aurô pulsa fides, aurô venalia jura*, więcey na szali Temidy argentum, á niżeli argumentum waży:

ży: zgoła gdy się na Sędziach prawdzi Innocencyusza exprobracya: *vos Judices non attenditis merita causarum, sed personarum; non jura sed munera; non quid liceat, sed quod lubeat*; y sumnieniu przed Bogiem ciężkie præjudicium, y chwale swoiey niemałe depretium przed ludzmi czynią. Ale nie rozumieiąc tego po delikatnym sumnieniu W.M. Pana, iakobyś miał sumere faciem peccatorum in judicio. I owszem iż zarabiać sobie W. M. Pan będziesz na Horacyusza pochwałę: *Judex honestum prætulit utili, & rejecit alto dona nocentium vultu*; według korrektury y juramentu we wszystkich punktach sprawuiąc funkcyą swoię, sobie wielką przed niebem y ziemią ziednasz W.M. Pan chwały materyą, á mnie dasz do applauzow, iako temu, ktory W.M. Pana &c.

List expostuluiący o złománe przymierze przyiaźni

Ze facundus iest zawsze magnus dolor; trudno nie sarknąć, kiedy boli; gdy cięż-ka na serce oppressya, nie westchnąć, wła-

 sna

ſna teraz probuię experyencyą, á tym mi nieznośnieyſzą, iż od ſwego. Boć ſi inimicus maledixiſſet, ſuſtinuiſſem utiq; ále iako żelazu inter malleum & incudem zoſtawáć przycinki mieć drzewu od toporzyſka; z włáſnych exhalacyi ſłyſzeć piorun ziemi, od domu ſwego cierpieć Jobowi oppreſſyą, tak y mnie daleko żałoſnieyſza, kiedy náſze affektu więzy w nieprzyiaźne ciężkiey niewoli zámienił W.M. Pan kaydany. Co przedtym pharetrátus amor, teraz przeciwko mnie furor mu arma miniſtrat. A przecię, *grave malum quod infligitur merenti, gravius quod bene merito, graviſſimum quod venit ab amico*; ktorey ia cięſzkości y zaſługuiący ſię dobrże, y zaſłużony, y przyiaciel, teraz doznaię. Boday było z zdaleka od tego ognia miłości, aniżeli ſię na nim ſparzywſzy, ubolewáć. Lepiey, *ſi non me nimis feciſſem ſodalem, gauderem minus, ſed & minus dolerem*: á niżeli teraz narzekać & tu Brute contra me. Te zapiſawſzy querele na W.M. Pana przed nimże ſamym, y uczyniwſzy ſerdeczney rany obdukcyą, ſpodziewam ſię; że medicamentum vitæ amicus, zechceſz curare te vulnera, lepſzym o Braterſki affekt ſtaraniem, ani uraza no-

wa

wą renovare dolorem. Te clara pacta ſpodziewam ſię, że gruntownieyſzych uczynią amicos: libertas ſcribendi, ktora amicitiæ propria eſt, teraźnieyſzym wyrażona ſtylem będzie, iáko od tego ktory.

W. M. Pana N. N

POLAK POLITYK

w KOMPLEMENCIE *POWITANIE GOSCIA.*

Goſpodarz Wielkie Numen intra Domeſticos Lares osobę W. M. Pana iako znayniżſzą witam weneracyą, debitum Jemu oddaiąc cultum, żeś braterſkie progi godną prezencyi ſwoiey chciał conſecrare bytnością.

Gosć. I owſzem mam to ſobie za ſzczę-

 ście-

ście, że mi ſię doſtaie inter Penates domu tego godne Numen Goſpodarza nie tylko oglądać, ale cum omni ſenſu powinney á doracyi oddać honor, ktory ſam in perſona ſkładam w progach Jego.

Goſpodarz. Wielki Jubileuſz dzis ſię otwiera w domu moim, gdy od długich czaſow pożądanego Gościa w nim witać mi ſię doſtáie, y podziekowáć za plenariam Indulgentiam prezencyi Jego: żeś W. M. W. M. Pan anni gratiæ ſzczodrobliwey łaſki ſwoiey momencik czaſu darował ſłudze ſwemu.

Gośc. Uznaię w prawdzie ledwie nie za auream Portam progi W. M. M. Pana iako wſzelkich łaſk obſzerna Januam: tylko w nię cále nie wnoſzę, ale raczey ſzukam Indulgentiam opieſzałości moiey, że mi ſię perſonaliter nie doſtało prędzey w Domu W. M. Pana tributum oddać powinney ſubmiſſyi.

Goſpodarz. Ze amicum Lumen W. M. W. M. Pan przed wrotami memi zaiaśniał: weſoły mi dzień w Domu moim czyniſz; ktorego iako cœlo lapſum w progach tych Gościa z wielką przyimuię ochotą: y dziękuię żeś liche kąty moie raczył ſerenare prezencyą ſwoią.

Gość

Gość. Prawda że iakbym się do Nieba dostał, gdy w Dom W.M.M, Pana y kochanego Brata, do ktorego wszelka moia obligacya powodem mi była, y tu stanąwszy dopiero się za beatum użnaię, iż mi się dostaie frui visione braterskiey prezencyi.

Gospodarz. Trudno mi, widzę, iuż teraz mowić, quale mihi gaudium? gdy w progach moich oglądam lumen oculorum meorum, dawną pożądaną prezencyą W. M. M.P. za ktory Pański respekt na sługę swego przytym powitaniu oraz in gratiarum actionem z całym domem się wylewam.

Gość. Nie máiąc milszego tak visûs iako y chęci życzliwych objectum nád godną osobę W.M.M.P. tum oko y serce zkierował, iedynie in votis maiąc facie ad faciem oglądać miłe zdrowie Jego; ktore że widzę, nie małą ztąd czuię w sobie wesela materyą.

Gospodarz. Wielkie dzis w progách moich otwieraią się Hilaria, gdy ták miłego witam gościa, z ktorym mille solatia wszedszy, y sercu memu y cáłemu domowi niespodzianą przyniosły radość, za ktorą W. M.M. P. iáko Authori uprzeymym dziękuię affektem.

Gość

Gość. I ia wzaiem, ktore ad intra accepi gaudia tak z miłego zdrowia W. M. M. P. iako też, iż mogę w tych progach nayniższey weneracyi oddać powinność, te ad extra cáłym sobą explikuię, że się zaś staię tego wesela nie ták author, iáko particeps, iako iedynie miałem to in animo, tak za szczegulne swoię teraz sortem poczytam.

Gospodarz. Prawdziwie dzisiay thesaurum invenio, gdy amicum W. M, M. Paná nie tylko z estymacyi osoby Jego, ale y ztąd carum że rarum, bo nie częstego Gościa: ktorego iako domu mego fortunam reverenter habeo z nayniższą osoby Iego weneracyą.

Gość Moie zaś nie ták w tey mierze szczęście, iáko realney obligacyi uznaię bydź debitum. Abym się z powinney życzliwości moiey ku godney osobie W. M. M. Pana in omni puncto podaney okazyi wypłacał: ktore że tak serò persolvo, przynaymniey serio in præsens nádgrodzić umyśliłem.

Gospodarz. Nie mogł nigdy loś szczęśliwszy paść fortunie moiey, iako gdy tot desideriis exoptatum Gościa W. M. P. w dom moy zesłał, ktorego cum omni æstimatione przyimuię, nie tak w lichych po-

dwo

dwoiách, iako w ſamym życzliwego ſerca ſkładam ærarium.

Gość. Przyznaię, że ad theſaurum gratiarum, gdy w Dom łaſkawego Goſpodarza na ſługę ſwego ſię doſtaię, y lubo nie aurum auro addo, gdy lichą oſoby moiey prezencyą, przynaymniey z braterſkiey propenſyi wiem że ſię nie znaydę minus habens, ktorą że nad wſzyſtkie ſobie poważam, uniżoności moiey daię tego probę.

Goſpodarz. Jeżeli kiedy ſzczegulnie teraz proſpera wſchodzącey W. M. M. Pana bytności, gdzie lux oritur, diſcenda bono z winnych chęci bydź maią verba die. Dla czego na iaſny dokument propenſyi moiey z nietayną wielkiego Gościa witam obligacyą, tę wnoſząc konſekwencyą, że wziąwſzy lumen od swietney iego prezencyi niewygaſłą obligácyi świecić gotow ſatisfakcyą.

Gość. Nie chcąc aberrare od polum ſwego, to ieſt Braterſkich progow W. M. P. iako pomnieyſze ſydus zciągam do mego primum mobile, tu ſobie zakładiąc firmamentum wſzelkich chęci moich, ábym przyświecić nie iaki czaś mogł uſługą ſwoią w Domu Jego.

Goſpodarz.

Goſpodarz. Zá nayprynćypalnieyſza uroczyſtość inter ſolennes dies poczytam ſobie braterſkiey prezencyi W. M. M. P. adventum, ktoremu naprzod iako nayſolenniey záń czynię dzięki, potym cum omnigo przyiąwſzy plauſu, na iegò uſługę całego ſiebie conſecro.

Goſt. W prawdzieć z lichey oſoby moiey ten adwent zda ſię bydz quid extremum, y prawie że powſzechny dzień ieſt wſzelkich uſług moich do *Páńſkich* W. M. M. P. rozkazow znać ſię powinien. Tylko że ſingularis pietas, ku nie zaſłużonemu ſludze ſwemu to ſprawuie, że go ſolenniter obchodzi, indelebili to charactere w ſercu moim zapiſuię.

Goſt Długiemi czaſy deſideriô deſideravi powinny moy honor oddać w progach W.M.M. Pana, do czego, że mi tyle Superi nie pozwolili czaſu, złotego wieku bydź ſądzę godzinę, y nie podła ſzczęścia mego ſortem, że mi ſię go łożyć godzi na exſolucyą zaciągnioney obligacyi moiey.

Goſpodarz. A iá expectans expectavi tak długo tego złotego czaſu ſzczęśliwey dla mnie prezencyi W.M.M. Pana, y chwała Bogu że tandem venit hora mea, ktora tak

weſo

weſołe mi gody w domu moim ſprawuie przy powitaniu godney oſoby W.M. P.

Gość. Nie mogąc daley ſimpaticam áffe-ctionem ku braterſkiemu wytrzymać ſercu ſpieſzyłem w progi W.M.M. P. do ktorych mi nie małym życzliwych chęci vis motiva impulſem była, y iedynie na tym ſtawam, że życzliwego Przyiaciela complecti mogę.

Goſpodarz. Ktoregom otwartym zawſze ſercem, iáko deſiderabile nomen Amicum oczekiwał, teraz że witam, y przy czerſtwym oglądam zdrowiu, nec lingva valet dicere, iako dulcis W.M.M.P. ieſt mi prezencya.

Gość Zebym ſię nie zdał præterire podaney okazyi oddania winney záwſze WM.P. weneracyi, ultro temonem direxi w progi Jego, w ktorych bym ſtarey życzliwości nowy dawſzy dokument, uczynił iey renowacyą.

Goſpodarz. Ze długo umartwione expektacyą Braterſkie chęci pożądaną raczył tandem cumulare W.M.W.M. P. prezencyą, y antiquum documentum ſtarego affektu renovare novo ritu życzliwości ſwoiey, wielce mię ta delectat novitas, za kto-

ra

rą nowy zabieram na dom moy regratifikacyi oblig.

Gość Nie zbłądziłem, lubom zdrożył zpodroży moiey w Przyiacielſkie W. M. M. P. progi, w ktore życzliwa chęć będąc præcurſor, rectas mi czyniła ſemitas. Gdzie ſtanąwſzy całego ſiebie z uprzeymym affektem, iako na pożądanym terminie ſkładam.

Goſpodarz Godną prezencyą W.M.M. P. za wielki przyimuię goſcieniec, y niemnieyſzą ſolatii partem, boć cale exultavit ſpiritus we mnie, przy tey iego wizytacyi, z ktorey iakem kontent y dziękuię, więcey mogę ſignificare niż dicere.

Gość Odebrawſzy intymacyą braterſkiego rozkazu W.M.M. P. ktorym mię wywoływał z domu, in puncto ſtawiam ſię w progach Jego, ábym tak punktualney ná każdy nutum powolności, iako y powinnego honoru dał experiment.

Goſpodarz. Jedyne to beneplacitum dobroczynnych chęci W.M.W.M. P. ku ſłudze ſwemu, żeś wotom moim chciał annuerey gratiſſimus przybyć hoſpes, ktorego gdy witam w progach moich, mieyſca bym

zna-

znaleść nie powinien, chybá in conclavi ſamego ſerca.

Gość. Przy pierwſzey znaiomości y wſtępie w dom W.M. P. że tak ſobie liberum pozwalam paſſum, wybaczyſz naprzod Braterſkiey poufałości, a potym przyimieſz dobrego affektu w powinnym honorze upominek, ktory by życzliwych chęci był zadatkiem.

Goſpodarz. Jako zawſze quæ ultra ſpem eveniunt, gratiora ſunt, tak nieſpodziana braterſkiego affektu łaſka wielce mię ucieſzyła, y nie małe całemu domowi ukontentowanie przynoſi ta prezencyi W.M.M P. nowalia.

Gość. Jako trahit ſua quemq; voluptas, tak y mnie Braterſkiego affektu ponęta miłym była wabiem w progi W.M. P. w ktorych iako in fine życzliwych chęci teraz iedynie quieſco.

Goſpodarz Zdał ci ſię do tych czas mi w prawdzie prope par infinitivo optandi modus, przy uteſknioney expektátywie pożądaney prezencyi W.M. M. P. ale gdy tego teraz witam, iuż W.M.P. brevi explet tempora multa, długich Domu mego chęci.

POZE

Gość Już ſam czas mię urget, ábym za świadczone łaſki ſolennem uczynił gratiarum actionem, oraz proſił veniam, iż anguſtiæ temporis daley mi nie pozwalaią ſłużyć w Domu Jego.

Goſpodarz. Ze tylko mi widzieć a nie cieſzyć ſię prezencyą ſwoią W.M.W M.P. pozwalaſz, wielka to injuria ſzczęścia moiego, y tylko irritamentum życzliwych chęci ſłużenia Jemu: ktoremu ieżeli y przez ten czas ſłużyć nie umiałem, wybacyſz W.M.W.M. Pan tenuitati niedoli moiey.

Gość Lubo mię intereſſa, moie evocant z domu W.M.M. Pana, przecięż iako duſza ibi plus eſt, ubi amat, quàm ubi animat; tak magnam partem ſiebie w życzliwym ſercu zoſtawuię, ktoreby Przyiacielſki zawſze oświadczało áffekt.

Goſpodarz Cięſzkać w prawdzie na ſerce braterſkie ta ſeperacya, iz divellimur inde: otoli że in partem ſolatii nie oddalaſz W.M.W.M. Pan życzliwego affektu od ſługi ſwego, za miłego przyimuię depoſitum; a za darowany moment czaſu æviternas winien grates.

Gość.

Gośt. Obciążony iuż tanta obfitych łaſk mole padam in amplexum W.M.M. Pana, z tym ſię proteſtuiąc, że świadczonego affektu quo aduſq; vita ſuperſit, gratus ero.

Goſpodarz. I owſzem za ſzczegulną łaſkę prezencyi ſwoiey, ktorąs W.M.W. M. Pan ſludze ſwemu darował, ſupplex dziękuię, y przepraſzám; żem pro condigno tak zacnego Gościa ſlużyć cale nie potrafił.

Gość. Już trudno mi daley urgentem intereſſow moich neceſſitatem wytrzymać, ktore mię per vim z domu W.M.M. Pana wypychaią. Prawda że to cięſzka wiolencya ſercu braterſkiemu to rozſtanie, ále wybaczyſz mi W.M.W.M. Pan, że pro velle meo ſlużenia, poſſe mieć niemogę.

Goſpodarz. Że oſierocaſz W.M.W.M. P. Pańſką ſwoią prezencyą dom moy, wielką zoſtawiaſz żałobę ſercu braterſkiemu: ktora tym grubſza ieſt, im mi bardziey był bliſzſzy, ba cale intimus ten, z ktorym ſię teraz żegnać mi przychodzi.

Gość Nadchodzi czas, abym lubo co do mieyſca, przecięż nie co do áffektu iuż rozſtawał, więc powinne grates zoſtawiſzy W M. Panu za świadczone łaſki, z tym ſię raz na zawſze proteſtuię, iż iáko in pecto-

re non in limine conſervatur amicus, tak iż tylko co do mieyſca, nie oſoby iego y życzliwych chęci ſię żegnam.

Goſpodarz. Doznáię teraz na ſobie, iż gaudia, ktore z prezencyi miłego Goſcia zlały ſię były w Dom moy, principium ſunt triſte doloris, gdy mi teraz ſię z nimi żegnać przychodzi: ale y za to minimum punctum cieſzenia ſię z ſobą, zabieram obligacyą, in omni puncto okázyi odſługiwać.

Gość Tak qualitate, iako y quantitate wſzelkiey ochoty W. M. Pana náſycony, iuż winien agere gratias pro univerſis beneficiis, za ktore że teraz przy pożegnaniu moim pares oddać nie mogę, zabieram oblig cáłym odſługiwać życiem.

Goſpodarz Ja zaś upragniony długiemi czaſy prezencyi W. M. Pana; że tak prędko na niey oſycham, wielce to nie do guſtu mego, ale y za tę ſtimam braterſkiey pamięci na ſługę ſwego, mille refundo gratias.

Gość. Luboć nie extenſione długiego czaſu, przecięż intenſione życzliwych chęci moich wypełniwſzy hoſpitalitatis horas, ktore że tak teraz abbreviant intereſſa pilne, przepraſzam naprzod, oraz rzucam pod

nogi

nogi *W.* M. M. Pana Eucharisticon zaświadczone nie zasłużonemu sobie łaski.

Gospodarz. Niewiem iak bym miał redimere tempus wdzięcznością moią, lubo tak krotkiey prezencyi W.M.M. Pana, otoli darowanego czasu moment, na zawsze maximi u mnie momenti będzie, y prawie iakieś infinitum łask iego, ktore, poki życia, co do moiey obligacyi, non claudetur terminîs.

Gość Jeżeli ktore to moie habent commoda magna moræ przy Pańskiey W.M.M Pana ochocie y wszelkiey humanitatem świadczenia, tylko że sam czaś admonet me officii. Więc przy podziękowaniu za odebrane łaski arctissimo affectûs nexu ściskam kochánego Brata.

Gospodarz. Ciężka błogosławieństwa mego dzieie się álienacya, gdy to Niebo z prezencyą W.M.M. Pana się odemnie oddala, ktoreś nie dawno wniosł w dom moy iako Angelus pacis, ále y za ten moment visionis beatificantis uniżenie dziękuię.

Gość. Radcibym w tak dobrey Harmonii y miłey comitywie dłużey służył W.M.M. Pánu, tylko że dalsze interessa iuż drzwi mi otwieraią. Zegnam go tedy cum

gratiarum actione za Pańſkie iego łaſki nayniſzſze oświadczáiąc dzięki.

Goſpodarz Widzę, że iako każda, tak y moia teraz brevis eſt fortuna favoris, gdy to ſzczęście prezencyi W. M. M. Pana iuż ſię z progow moich wynoſi, ktore novam rerum faciem w domu y ſercu moim było uczyniło, ále y za ten kawałek darowaney obecności wielkim mu oddaię affektem.

Goſt. Lubo z oczu, przecięż wiem że nie z myśli y affektu W. M. Pana wyniydę, bo tak żegnam oſobę Jego, iż całego ſiebie in faventiſſima mente y amico zoſtawuię.

Goſpodarz To przynaymniey ex parte ſolatium odbieram przy żałobnym ſię rozſtaniu z miłym przyiacielem, iż W. M. Pan na niezabudeſz w żczliwym ſercu impreſſam zoſtawuieſz ſiebie ſpeciem, ktorą iako miły obraz zechcę mieć zawſze in oculis y pamięci.

POWINSZOWANIE HONORU

Applauz. 1. Ze ad exigentiam wielkich wyſług W. M. Panu w Oyczyznie naſzey Juſtitia diſtributiva ten mu ofiarowała honor, uprzeymym winſzuię ſercem, á dalſzych preeminencyi życzę augem.

Reſpo-

Reſpons. Tak z Páńſkiey odebraney ręki, iako y ten ktory in præſens odbieram od W. M.M. Pana honor znam bydź nad zaſługi moie, za ktory naynizſzą rependo ſubmiſſyą.

Applauz. 2. Ze intaminatis fulget honoribus, wyſłużona virtus oſoby W.M.M. Pana, niemała to ieſt Oyczyzny iako y życzliwych ſerc pociecha, ktora na ten czas z apprekacyą co raz większego incrementum explikuię.

Reſpons. Ten honor, ktory odbieram z życzliwey apprekacyi W.M.M Pana, magis bydź uznaię in honorante, quàm in honorato. Ze zaś przez braterſki applauz na mnie ſię też zlewa, winien będę omni conatu tę łaſkę odſługiwać.

Applauz. 3. Ktorego właſna godność ná ten honoru elevavit ſtopień, tego ia z mieyſca mego prono poplite powinney ſubmiſſyi adoruię, oraz żeby był W.M. co raz ad altiora, braterſkie życzą chęci.

Reſpons. W prawdzie ćáni inchoatam potentiam zaſług y ſpoſobności moiey nie znam do tey elewacyi, do ktorey mię Pańſka wynioſła ręka, y braterſki W.M.M. Pana erigit applauz. Przecięż pro modulo

 meo

meo zacznę ſię ſpoſobić do wſzelkich iego uſług na każdy rozkaz.

Applauz. 4. Nic ci ieſt oſobliwſzego, że lucerna náſzego Woiewodztwa W. M. Pan załaśniał ſuper candelabrum honoru tego, przecięż takiey luci publicæ uprzeymość áffektu applaudować każe y życzyć; áby creſcat uſq; in perfectum diem prześwitnych tytułow.

Reſpons Jeſzczeć mi należało ſub modio zoſtawać nie ſuper candelabrum tey godności; tylko że Pańſka dyſpozycya tak kazała, chętnie przyimuię tę funkcyą, ábym tak publico iako y W. M M. Pana uſui poty przyświecał, poki in ſerviendo non conſumar.

Applauz. 5. Wielka Braterſkiemu ſercu ztąd przybyła radość; że tandem niezliczone y godne merita parem labori fortunam y ſwoie odebrały præmium, czemu ia uprzeymym applaudo ſercem, ex voto życzliwych apprekacyi życząc, áby fructus honos oneris był W. M. Panu zadatkiem dalſzych dygnitarſtw.

Reſpons I owſzem znam do ſiebie, że ex nihilo mei biorę od Pańſkiey ręki tę godności kreacyą: od ktorey wziąwſzy to eſ-

ſe

ſe, tak'iey iako Braterſkim W.M. Pana ap-
plauzom na zawſze gratus vivam.

Applauz. 6. Ze tot gravis meritis W.M. W. Pan w Woiewodztwie naiżym zaſiadaſz in hoc honoris ſubſellio, wſzyſtkie Braterſkich chęci na applauz excito apprekacye, cum voto dalſzych co raz promocyi.

Reſpons Dość ci to honoru mego być było powinno wſzyſtkim uſługą moią ſub eſſe, nie præeſſe, że zaś ultra merita odbieram to præmium; pierwſze funkcyi moiey będzie officium, dać experyment życzliwey ku W. Panu propenſyi y wſzelkich uſług.

Applauz. 7. Ze magnæ exſpectationis omina naſze przez kollacyą W.M. Panu tego honoru wzięły ſwoy eventum, nie mniey to Braterſkie kontentuie deſideria, iako y cieſzy Oyczyznę; iż iego rectefacta koronuie præmiatrix virtus, czego, cum augure voto dalſzych preeminencyi, ex animo winſzuię.

Reſpons. Nowy widzę na mnie ſię wali fructꝰ honoris onus to ieſt wielkie pondꝰ W M. Pána łaſki, w applauzie Braterſkim, ktore mię ex alto; honoru tego, do naynizſzey gratiarum akcyi y wſzelkich ſkłania uſług.

 Senato

Senatorowi. Ze ta purpura, ktora alto ſanguini y wyſłużonym W. M. Pana barkom dáwno należała, teraz idzie nie tak in ornamentum oſoby iego; iako Oyczyzny decus, uprzeymym winſzuię ſercem cum voto wyżſzego koloru Senatorſkiey inweſtytury.

Reſpons. Ad ruborem meum ieſt mi ta purpura y łaſka *W.*M. P. iż ie odbieram cále immeritus: ále induo obligacyi do wſzelkich uſług habitum w tey honoru Todze, ktory chyba z życiem oraz exuam.

Biſkupowi. Oddaię należyty applauz Paſterſkiemu honorowi W.M. Pana y w wielkim kápłanie, oraz Senatora witam, życząc áby ten Paſtorał Oyczyznie y Religioni in fulcrum, W. M. Panu zaś w większe excreſcat faſces.

Reſpons. Unizenie dziękuiac za Braterſką kongratulacyą pedum moie ſkładam ad plantas W.M. Pana, czekaiąc nutum wſzelkich rozkazow do przyſługi iego

Marſzałkowi. Wyſłużoney tot annis & meritis W.M. Páná ręce, iż koronny doſtał ſię ſcipio, nie tak in fulcrum iemu, iako Oyczyźnie in columen præſidiumq; uprzeymym applaudo ſercem, oraz życzę, áby ta

laſká

laſka refloreſcat W.M. Panu w godnieyſze honoru faſces.

Reſpons. Nie tak in præmium wyſług moich, iako za baculum ſenectutis tę Marſzałkowſką przyiąwſzy laſkę, życzę ſobie ábym przynaymniey o tym kiiu żdolnieyſzy był do uſług Bráterſkich W.M.M. Páná.

Kanclerzowi. Godna ręku W.M.M. Páná pieczęć pierwſze 'vota moie ſobie imprimat, in teſtimonium życzliwości moiey iż cokolwiek Braterſkie chęci zapiſać mogą przy tey funkcyi applauzow dalſzych y apprekacyi, te wſzyſtkie pod iegoſz ſigillum poddaię.

Reſpons. Odbieram z wielką obligacyą ten Braterſkiego affektu W.M.P. zapis, ktory iáko w ſercu ſkładam, tak pono ſignaculum ſuper cor, iż poki życia, nienaruſzony zachować zechcę.

Podſkarbiemu. Ze w tych rękach teraz Oyczyzna ſkarbu poſpolitego ſkłada klucze, in cujus manibus ſortes fortuny publiczney zoſtáwáły, ſerdecznie winſzuię W.M. Pánu, y tym votum concludo, áby iako do właſnego theſaurum wſzyſtkie ſię gromádziły ſukceſſa.

Reſpons. Właśnie aurum auro W.M. Pan addit

addit, gdy drogi ſwoy áffekt do honoru mego ſkarbu, za ktory iáko uniżenie teraz dziękuię, tak tę fortunam na zawſze reverenter habebo.

Poſłowi. Iż nie tak honor, iako merita w Oyczyźnie wielkiego Poſła charácterem włożyły ná W. M. Paná, ſerdecznie applaudo, oraz życzę, áby to alphabetum godności, było dalſzych honorow popiſem.

Reſpons. Sądzęć ſię być incapax tego charakteru, oraz immeritus łaſki braterſkiey W M. Pana: ále zechcę dopiero ſtudere, abym tak moiey funkcyi, iako życzliwym W. M. M. Pana chęciom mogł correſpondere applikacyą moią.

Deputatowi. Nie tylko koronna Themis wielkie Numen in hac majeſtate, ále y ia partykularnym applauzem mnie amicum Numen J. W. W. Páná witam, y życzę, áby dalſzą ſtymę y powagę od tey libram Juſtitiæ, nieoſzacowane w Oyczyźnie cáłey iego zabrały wyſługi.

Reſpons. Wielki favor in judicio W. M. M. P. znayduię, gdy nad zaſługi ſwoie odbierám ſtymę z ſentencyi iego: ále ten pierwſzy koncypuię dekret przy moiey funkcyi, ſądząc ſię być winnym in omni ter-

mino

mino odſlugiwáć Braterſki áffekt W. M. M. Páná.

POWINSZOWANIE
Swiąt Narodzenia Pańſkiego.

Applauz. 1. Ponieważ mię ták obligacya moiá, iáko y Faſciæ naſcentis Chriſti adſtringunt do applauzu dziſieyſzego, więc nietylko Bráterſkiego ſerca przy powinſzowaniu świąt chwalebnych mancipo chęci, ále oraz życzę, áby obowiązana W.M. Panu fortuná, conſtanter w Domu Jego wiekowáła.

Reſpons. Też Faſcias wcielonego BOGA y życzliwego affektu vincula przy powinſzowániu moim explico in ſortem oſoby W.M,M. Páná, áby wſzyſtkie ſukceſſa zebrawſzy ſię mu in unum nodum, trwalſzym nad Gordyiſki były węzłem.

Applauz. 2. Wrodzony mi áffekt dyktuie, ábym magnos Natales Chryſtuſa winſzuiąc, nowe od kolebki Boſkiey tłomaczył W.M. Pánu gaudia; to ieſt: áby zá konſenſem Nowo Národzonego Páná, y fortunne renaſcantur y ſzczęśliwe creſcant ſukceſſa.

Reſpons. Godnemu à latere wcielonego Bogá nuntio tego gaudium, za Braterſka ap-

pre

prekacya uniżenie dziękuię W.M. Pánu, coronet vota iego tenże Pan meliore eventu, á niżeli ia mogę ad æqualitatem życzliwości W. M. Páná odpowiedzieć.

Applauz. 3. Wielkie zebrawszy in compendium życzliwych chęci apprekacye, składam ie in manibus W.M. Páná; oraz Wcielonym zámawiam Słowem, áby pożądane sukcessa hæreditent w Domu Jego.

Respons. I áffekt, y vota votis refundo, nie mnieysze lubo in Verbo Abbreviato koncentruiąc W.M. Pánu życzliwości; áby tymże słowem wszystko się mu stáło, co naylepszego ma possibilitas y ad mentem daley działo iak nayszczęśliwiey.

Applauz. 4. Ponawiam życzliwą chęcią moią gaudium nagnum Anielskim ogłoszone tonem, życząc W.M. P. áby cálego świátá pociechy zabrzmiały w Domu Jego y nie ustanne czyniły hilaria.

Respons. Oraculum to u mnie prawie áffektu W.M. Páná, ktore mi w Anielskim tłomaczysz haśle: álę ciż sami interpretes y nuncii pociech ludzkich applaudant fortunie W.M. Pana, y stateczne wesela w Dom iego niech prowádzą.

Applauz. 5. Ogłoszoną ad tubam cœlestem

ſtem Gloriam in excelſis y ia w Domu W. M.M. Páná nie tylko ią głoſzę; ale in ſortem iego ták chcę oſadzić, áby hołduiąc wſzelka ſławą Imieniowi iego, co raz wyżey in altum godności wynoſiła.

Reſpons. Ten ſam wyraźny braterſkiego áffektu W.M. Páná applauz zá pierwſzą ná wyſokości chwałę w Domu moim być ſądzę: zá ktory iák nayuniżeniey dziękuię, y życzę, áby redeant in authorem też ſame apprekacye y naypomyślnieyſze vota.

POWINSZOWANIE

Swiąt Wielkonocnych.

Applauz. Od grobowcu Chryſtuſowego zábieram applauz y vota moie, życząc uprzeymym W.M. Pánu áffektem, áby wſzelkiey fortuny ſtał ſię Lydius, y na podporę cáłego Domu lapis angularis.

Reſpons. Tenże zmártwychwſtałego Chryſtuſa grobowiec, erigo in titulum wſzelkiego honoru, y fortuny W.M. Pánu; parî votô życząc, áby, iako ad centrum kámień, w Dom Jego pomyślne ſię miały ſukceſſa, á natarczywym nieſzczęściom lapis był offenſionis.

Applauz. 2. Ogłoſzone Alleuia, iáko powſze-

wſzechnego weſela claſſicum, y ia Braterſkim áffektem intono w Domu W.M. Pánná; życząc áby w ſamey fortuny ſonum ſię zámieniwſzy, nieuſtannym brzmiało echo.

Reſpons. Nie tak o uſzy, iáko o ſamo ſerce dziſieyſzego Alleluia, oraz Braterſkiego W.M. Páná áffektu odbiiá ſię odgłos, ktoremu tymże odpowiada echo: áby záwſze vocale było to claſſicum, nieuſtannych pociech w Domu W.M. Páná.

Applauz. 3 Przy uroczyſtym powſtaiącego z Grobu Páná czáſie, ia wſzyſtkie excito vota ná applauz W.M. Pánu; życząc áby Rezurekcya Chryſtuſowa upadłe ná nogi poſtáwiłá ſzczęśćie, y glorioſam [illegible] od tąd uczyniłá fortunam.

Reſpons. Dzielna W.M. życzliwość, że mi revolvit lapidem záwáloney fortuny, day Boże! ſkutkiem doznáć. Więc y ia vicem oddaiąc amico, życzę, áby z pod tegoż grobowcu pomyślne porwawſzy ſię ſukceſſa, w Dom W.M. Páná ſzły, nie iák z kámienia.

Applauz. 4. Przy wielkiey nocy dziſieyſzey, wielkich dni życia y ſine nube dies, wſzelkich ſukceſſow W.M. Pánu życzę; áby do proporcyi Braterſkich chęci, wſzyſtkie

ſtkie

ſtkie od tąd lata ſereno ſole excurrant W. W. Pánu.

Reſpons. Przyimuię zá amiciſſimum lumen, iáſny dokument Braterſkiego áffektu, za ktory cáłym ſię W.M. Panu wypłacam Niebem. Zycząc, áby cokolwiek influxus fortunatî mieć moze, dziś influat w Oſobę Jego.

Applauz. 5. Prowádzę wielkiego fatorum Tryumfatorá Zmartwychwſtałego Chryſtuſa w dom *W.* M. Páná z tym applauzem; áby in captivitatem wſzyſtkie wziąwſzy adverſitates, Jemu tylko tryumfow, y pomyślnego pokoiu przynioſł z ſobą materyą.

Reſpons. Zá ogłoſzone claſſicum tak Tryumfuiącego Bogá, iáko y Braterſkiego áffektu, [illegible] refunduię vota ná oſobę Jego, áby pod Chorągiew Chryſtuſa ściągnąwſzy ſię pomyślne ſukceſſá, militent chwále, y ſzczęściu cáłego Domu W. M. Páná.

POWINSZOWANIE Nowego ROKU.

Applauz. 1. Przy poczynáiącym ſię nowym Roku, rok mi daie do wypłacenia ſię powin

win

winney życzliwości moia obligacya: więc zaraz in termino winſzuię W.M. Pánu lat dalſzych exordium, życząc Jemuż, áby ná długo felix quilibet annus eat.

Reſpons. *W*ielkie W.M. Pan kładzieſz ná mnie jus obligatorium apprekácyi, y życzliwości ſwoiey, ktore chętnie przyimuię: oraz rewers Braterſkiego áffektu daię, áby podobneſz W.M. Panu fluant pretioſa largîs ſæcula rivîs.

Applauz. 2. Nie mogę lepſzego dalſzych lat, iáko ab Jove principium zábránego winſzowáć, y życzyć W.M. P. annos gratiæ; áby od drogiey krwi wcielonego Bogá záczęty wiek, cedat in ſortem Jemu, deq; ſuis addat W.M. Pánu Iupiter annis.

Reſpons. Cale nie za minutias, ále zá wielki Braterſkiego áffektu popis poczytam, być day Boże nie vanum omen W. Páná, ktoremu parî votô życzę, áby krwią Chryſtuſową zafarbowany początek roku, purpureum dálſzego życia uczynił ævum W. M. Pánu.

Applauz. 3. Lubo mała Dziecina Bog raczką, przecięż principiis tego Roku wielkie niech nada błogoſławieńſtwo, oraz benedicat & coronæ anni, áby przy czer-

ſtwym

ſtwym zdrowiu recurrat ná długo felici paſſu; tenże drogi czaś oſobie Iego.

Reſpons. Zá apprekácyą nowego Roku nowy zábieram oblig ná wſzyſtkie lata moie, conſecrando ie Braterſkim usługom W. M. Páná, oraz życzę, áby to wſzyſtko ſwoy ſkutek w Domu Iego wźieło, cokolwiek życzliwemu ſobie, rokuieſz ſludze.

POWINSZOWANIE
Imienin.

Applauz. 1. Wielkie Imieniny W.M. Páná ſolenni Bráterſkiego áffektu obchodzę ritu, iáko ſzczegulniey cultor oſoby Iego winſzuię, y życzę, áby w każdey exigencyi był mu tutelaris, & advocatus.

Reſpons. Wielka przy Imieninách moich accedit mi res Bráterſki áffekt W.M. Páná, ktorey, że ia de condigno regratificari nie mogę, ſkładám tę powinność ná Pátroná mego, iáko zdolnieyſzego Ewiktorá tey obligácyi.

Applauz. 2. Ná applauz Pátroná S. uſtá ſolvere, áffekt zás bardziey adſtringere każe moiá obligacya, więc przy powinſzowániu, moie amoris vincula ná wiązánie, oraz

sam siebie ná dálsze W.M. Páná obowięzuię usługi.

Respons. Związáłeś W.M.W.M Pan nie tylko serce, ále y ustá moie strictiori nodò áffektu swego. Więc to tylko repono, iż lubens poki stánie unii w ciele, żyć zechcę, iáko mancipium tey obligácyi, do wszelkich W.M. Páná usług.

Applauz. 3. Do wielkiego Imienia ab origine domûs zábranego recurrit dziś z Niebá záciągnione Pátrona Swiętego Imie, ktorego ia winszuiąc, życzę, áby to Imie fortunnych Imion, wszelkich honoru tytułow *W.* M. Páná uczyniło. Nominatem.

Respons. Przy apprekacyi Imieniowi Pátroná moiego novum dziś titulum obligácyi zabieram ná osobę swoię, ktory zá nay godnieysza mi stánie Nominácya, gdy się zwać, y znać życzliwym *W.*M. Páná będę sługa.

KONDOLENCYA
Przyiacielska.

Po śmierci kogo 1. Dowiedziawszy się de tanta ruina Domu W.M. Páná przez śmiertelny casum S. pámięci N. pospieszyłem in

leva-

levamen uciśnionemu żalem ſercu, biorąc go partem ná ſiebie, ázá ták diviſus in plures minor będzie.

Reſpons. Iedyny to kordyał ná oppreſſyą ſercá mego prezencya y ſerdeczny áffekt *W.*M. Páná, ktorym animatus, vivam ná záwſze pámiętny łaſki Iego.

Kondolencya 2. Z żałobną kondolencyą wchodzę in domum luctûs *W.* M. Paná, ážebym lubo nie miſceam gaudia, przynaymniey temperem żale boleiącego ſerca, ktorym iedyne & ultimum reſolutorium będzie wola naywyſzſzego.

Reſpons. Uyrzałem poſt Nubila Phæbum Oſobę! *W.* M. Paná, gdy in tenebris grubey ná ſerce y Dom moy, żałoby, & in umbra mortis S. Pámieci N: pożądáną záiaśniałeś prezencyą: ktorą łaſkę cáłym niebem rependant mu Superi.

Kondolencya. 3. Wiedząc, iák ciężką ranę zadały ſercu *W.* Pána immatura fata S. pámięci N, tudzieſz in lenimentum przychodzę żalow Iego, zá folgę dáiąc ták dekreta Boſkie, ktore prædeſtinata neminem prætereunt, iáko y ludzkiey nátury communes eventus, ktore communiter też ferre oportet.

Respons: Żeś *W.*M. Pan memu żalowi prezencyi swoiey efficaci remediô chciał mederi, iáko pacyent consolatori optimo dziękuię zá przyiacielskie recipe, ktore, poki życia winien będę exsolvere.

Kondolencya w nieszczęściu 1. To nieszczęście, ktore zwykło po ludziach chodzić, że w dom *W.*M. Páná weszło, wielce to życzliwe álteruie serce, ále coż czynić? quod factum, fieri nequit: *W.* Pan jactet super Dominum spem suam, áza ktory zásmucił, pocieszy consolator Dominus.

Respons. Doznaię teraz na sobie, iż *una dies, quandoq; parens, quandoq; noverca,* gdy krytyczny dzień na dom moy w weselszą mi się zámienia chwilę, przez Braterskiey prezencyi *W.* M. Páná łáskę; ktorey w weselszym terminie faxint Superi, ábym mogł talionem oddać.

Kondolencya 2. Nie zdałbym się; áni zna ad jura amicitiæ, gdy bym nie miał dać pro by życzliwości moiey: záczym w tym infortunium, gdy nie mogę ferre suppetias idę in solatium *W* Páná, życzac, áby meliora iapsis Bog provideat na pociechę Iego.

Respons. Ieżeli komu *bonus animus in mala dimidium est mali,* to mnie Bráterski

*W.*M.

W. M. Páná benevolencya w tym nieſzczęściu wielką czyni folgę; zá ktorą omnî meliorî modô niech ſzczęście odſługuie Iego chęci.

Kondolencya. 3. Cięſzki być ſądzę caſum nieſzczęście *W*.M. Páná, ktory nie mniey Iego, iáko y Bráterſkie premit ſerce: w czym ia inſzey rezolucyi dać nie mogę nád optimum remedium, ktore ieſt in irrecuperabilibus oblivio.

Reſpons. Luboć in omni paſſu zawſzem doznawáł chętliwey ku ſłudze ſwemu *W*. M. Páná propenſyi; iednak że teraz naybardziey, gdy fortuna perit, ia Braterſkie oglądam chęci Iego, ktore przyiacielſkie we mnie utwierdzaią fædus.

PROSZENIE
o łaſkę iaką

Prożba 1. *W*iem w prawdzie moleſtum & grave być verbum rogo, przecięż cięſzſza neceſſitas mnie przymuſza, oraz powolney zawſze ná Braterſkie W.M. Páná poſtulata munificencyi præjudicata illicium mi czyni: dla czego ſupplex oro o wyświad-

cze-

nie łaſki N. ktorey ná zawſze żyć będę
æſtimator.

Reſpons. Bardzo injurium być ſądzę punktualney ná każde rozkazy W. Pana moiey życzliwośći, o to prośić, co iak ſwego ieſt, gdy ſię będzie zdało extortum, co we mnie zawſze voluntarium.

Prożba 2. Tą drogą, ktorą mi utorowały łaſki W. M. Pana, idę poufale ad ærarium Dobrodzieyſtw Braterſkich, jactando in Domino ſpem moię, iż ktora mię do tych czas aluit tylą beneficiis, y teraz non fallet w indigencyi moiey.

Reſpons. Nie znam ci ſię do żadnych ieſzcze beneficia, ktoremi bym miał ſobie demereri oſobę W.M. Pana, otoli iako *beneficium accipit, qui digno dat*, tak za łaſkę tę mnie wyświadczoną poczytam, gdy mi W. Pan campum otwieraſz uſłudze moiey

Prożba 3. Wiedząc, iż confidentiæ ieſt præceptor przyiaźń Braterſka, więc, nie chcę, áby y moia neceſſitas frangat legem tey przyiaźni, ále poufale recurro do łaſki W. Pana, będąc pewien, iż zechceſz w przypadku N. rebus ſuccurrere lapſis.

Reſpons. I libenter, y reverenter przyimuię Braterſki rozkaz *W.*M. Pana, do kto-
rego

rego affektacyi luboby nayciężſze zachodziły obſtacula, przecięż omnia vincit amor dawney życzliwości, ktorego dać experyment, że mam ſpoſob, ſzczęście to moie.

Prożba 4. Nioſę ſupplicem libellum do Pańſkiey W.M. Pana dobroczynności: undiq; mię tenent anguſtiæ, á cale nikogo nie znayduię, ktoryby intelligat ſuper egenum; więc Ty dobrodzieiu ſuccurre cadenti, á ia na zawſze, *quæ mihi præſtiteris memini, ſemperq; tenebo.*

Reſpons. Pro modulo niedoli moiey, y Braterſkiego affektu, ſtarać ſię będę, á żeby, iako zawſze præcepta W.M. Pana miały ſwoię u mnie obſerwę, tak y teraz przyſzły ad praxim.

Prożba 5. Jako dawno reſpekt Pańſki W M. Pana w tylu okkurrencyách moich, tak y teraz oculi mei in manibus Jego ſą, ktore ſperant w łaſce dobroczynney, od ktorego prowidencyi w intereſſie N, iedynie wyglądam, á ná ſiebie codzienney gratiarum akcyi biorę oblig.

Reſpons. Licheć w prawdzie in ante uznaię być przyſługi moie, ktorych apud memorem W.M. Pana *veteris ſtat gratia facti*: ale przy podaney ſobie teraz okazyi,

zechcę *æmulari charismata meliora* Braterſką uczynnością.

DZIĘKOWANIE
Za łaſkę.

1. Znam ſię być wielą officiis devinctum W.M. Panu, do ktorych, gdy y teraz novus titulus dobroczynney záchodzi łaſki, wielkie oddaię, á większe przy mnie zoſtaią dzięki, przyrzekaiąc: iż ná zawſze *dignum præſtabo me pro laude merentis.*

2. Wſzyſtkie acceptiſſima ſunt munera, ale oſobliwie te, ktore author pretioſa facit zaczym łaſkę mnie wyświadczoną z ſiebie dość ſzacowną, ſzacownieyſzą z Oſoby W M. P. tanti pendo, iż ad æqualitatem Jego waloru, tyle nie znayduię odwdzięczęnia, chyba iedyny affekt.

3. Ponieważ *majeſtatem res data dantis habet*, więc iakom oſobliwſzy cultor godney Oſoby W. M. Pana, tak nie z mnieyſzą weneracyą odbieram to beneficium z rąk dobroczynnych, za ktore, że pares gratias oddać niemogę, winien będę.

4. W tylu wyświadczonych nie zaſłu-

żone

żonemu ſobie łaſkach iedyną tylko uznaię injuriam, iż W.M. Pan tak mię obæraſti beneficiis, że muszę żyć ingratus, y tak umierać, gdy ſiły odwdzięczenia przechodzą Jego Dobrodzieyſtwa.

5. Niemogąc do proporcyi odebranych łaſk od W.M. Pana pares mu oddać grates, przynaymniey żywe ich monimentum będę, poty ich pamiętny, poki & memor ipſe mei.

6. Tak mię obruunt niezliczone munera dobroczynney łaſki W.M. Pana, iż prawie incapacem mię czynią do ich odſłużenia: ale przynaymniey ad vota ſię uciekam, prosząc Boga, aby numeret in cœlis, & muneret illa Deus.

POLAK

LUDZKI w DYSKURSIE.

Zbawienne niektore Monita do Dyſkurſu iego należące.

Pierwſze Monitum. Zeby mieć wzgląd ná Osoby, z ktoremi ſię Dyſkurs ma prowadzić

dzić. Jeżeli bowiem z godnemi y poważnemi, álbo w leciech nad ſiebie ſtarſzemi kto dyſzkuruie, pierwſze im mieyſce w mowie, lub odpowiedzi dać powinien. Niech czeka innych rezolucyi z zárzuconey qweſtyi, niech ſię z obſzerną niewyrywa mową, lecz krotko y ſubtelnie odpowie, zwłaſzcza ſpytány: áni zbytnim zeluſem przy ſwoiey ſtawa ſentencyi. Lepiey bowiem ſtarſzych uſtąpić powadze, á niżeli przy zawziętym ſtać uporze. Tak ſobie niegdyś ſławny u Rzymian poſtępował Polio, z ktorego gdy zażartował Ceſarz, y do reſponſu przymuſzał, to tylko namienił: *At ego taceo: non enim facile eſt in eum dicere, aut ſcribere, qui pro uno dicto poteſt proſcribere.*

Drugie Monitum. Zeby uſzczypliwey w Dyſkurſie wolności y ſwobody wyſtrzegáć ſię: według admonicyi Seneki. *Sales tui & dicta ſine dente ſint, joci tui ſine vilitate.* Bo inaczey, *dentem pro dende ſæpe coguntur mordaces reddere aut pati. Et ſic invicem* (iak mowi S. Paweł.] *mordendo* ledwie nie *ad invicem conſumuntur.* Jako álbowiem według Puteana: *qui pilam projicit, ut reverberetur exſpectandum eſt*, tak

uſzczy-

uſzczypliwe y prawie do żywego doymuiące słowo, bárdziey ſzkodliwſzym odbiia ſię. Takiego, wyuzdany w mowie ięzyk, kiedykolwiek doznaie ſkutku, iakiego niegdyś uſzczypliwy w ſtrofowaniu doświadczył Cycero: że bowiem nie raz Antoniuſzowi oſtrym słowem dôiał do żywego, ſam od Fulwii na właſnym ięzyku igielne odnioſł punktury.

Trzecie Monitum. Zeby nie tylko o obecnych, ale też y nieprzytomnych, dobrze mowić, y chwalebny bez nieſławy y náruſzenia Oſob, formowáć Dyſkurs. Excypuie bowiem cudzego Imienia nieprzyiazne obmowy od przyiacielſkiego poſiedzenia S. Auguſtyn.

Quisquis amat dictis abſentum rodere famam
Hanc menſam vetitam noverit eſſe ſibi.

Każe y Horacyuſz iakoby żaraźliwego y ſzkodliwego ſtrzedz ſię obmow, taką przeſtrogą.

- - - *abſentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit alio culpante, ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamq; dicacis,
Fringere qui non viſa poteſt, commiſſa tacere
Qui nequit, hunc tu Romane caveto.

Ani na chwalebne Imię y ſławę tacy ſobie za-

ſtu

ſłużyć mogą: Syracides bowiem obmowcow nazywa *Canes latrantes, aut porcos, qui lubentes ingrediuntur alienorum vitiorum lutum; & movent ſentinam.* Salomon zaś zowie ich *abominationem hominum.* Nakoniec: Diffamare cave, nam revocare grave.

Czwarte Monitum. Zeby pomiarkowanym y zdrowym rozumem nieprzyiemny y ſzkodliwy innych znośić Dyſkurs. Boć chwalebniey ieſt uſzczypliwemu dyſſymulować ſłowu, niżeli uwiodſzy ſię niecierpliwością, odpor dawać, według zdrowego Platona remedium: *Curare noli, ſi quis te læſit, & omne vulnus curaſti.* I według Waleryana: *Plena victoria eſt, ad clamantem tacere, non reſpondere provocanti.* Więc według tegoż Waleryana perſwazyi; *ſi vindicare vis? ſile, & funeſtam dediſti detractori plagam.* Toż ſamo potwierdza Seneka *Noli cum pari contendere, quia anceps, cum inferiore, quia ſordidum, cum ſuperiore, quia furioſum & periculoſum.* Toż ſamo radzi y S. Auguſtyn: *Paſſus es à malo? ignoſce, ne duo mali ſitis.* A iako Bion twierdzi: że *majus malum eſt, non poſſe ferre malum.* Madrego zaś w tey mierze ieſt to zdanie: *Facile & libenter rixari, ſignum eſt ſtultitiæ.*

Na-

Naoſtatek: iak mowi Dyogenes: *Hic qui victor evaſerit, victus eſt; victor, qui victus.* A iak Eraſmus.

Hoc ſcio pro certo, quoties cum ſtercore certo,

Vinco ſive vincor, ſemper ego maculor.

Lepiey tedy ná obmowy y urągania uſta zamknąć, y nic nie mowić; gdyż nikomu to nieſzkodzi bynaymniey, bydź cichym, iáko bydź gadatliwym. Bo według Seneki: *Silet confuſa omnium ſilentiô mordax dicacitas, reſponſione animatur.* Jako y Echo tak długo odpowiada, iak długo mowiſz, a gdy zamilczyſz, przeſtaie.

Piate Monitum. Jeżeli kiedy na zadáne innych w Dyſkurſie ugryzki z reſponſem odezwać ſię trzeba, według admonicyi Seneki: *Famæ tuæ bonæ, neq; ſis ſeminator, neq alienæ invidus*: żeby z uſzczyrbkiem cudzey ſławy, z obſzyrną popędliwego ięzyka nie rożſzerzáć ſię mową; lecz według rozumu moderacyi, z uwagą, tudzieſz z modeſtyą zarzucone ſobie krotko ſolwować qweſtye: według Præceptum tegoż Seneki: *Jocos cum dignitate ſapientiæ gere, ut non te gravent, tanquam aſperum.* Takaż u S. Pawła admonicya: *Sermo veſter ſemper in gra-*

tia

tia ſale ſit conditus, ut ſciatis quomodo oporteat vos unicuiq; reſpondere.

Szoſte Monitum. Ne rebus ſacris miſceantur profana, álbo ſeria jocis, iako to ſentencye Doktorow Swiętych, Hiſtorye, y inne ſenſy Duchowne świętokradzką odwagą do żartow nie applikować. Brzydzi ſię takiemi lubo Pogański Pòéta gdy mowi: *Odi profanum vulgus & arceo*: I Hieronim S. mowi: *nec Deus irridetur, nec Divina debent.*

Siodme Monitum. Zeby wſzelká prożność y niewſtydliwa mowa w Dyſkurſie żadnego nie miała mieyſca: álbowiem przy tákiey licencyi poczciwość w wzgardę idzie. á wyſtępki oſobliwſzą biorą ſtymę: y z tąd wielkie pochodzą zgorſzenia y exceſſa. Prawdziwie *in manibus talis lingvæ mors eſt non vita*; á według Ezopa: *nihil illâ pejus.* Napomina Quinktylian: *Tanquam ſcopulum, vites verbum inſolitum.* A zaś Aryſtoteles radzi: *Aut ſilere oportet; aut honeſtiora ſilentiô adferre.*

Oſme Monitum. Zeby nie tylko niepoczciwych ſłow, ále y wſzelkie ſzyderſtwá, tudzieſz zbytniego w Dyſkurſie wyſtrzegáć ſię śmiechu. Według S. Pawła admonicyi:

Stulti-

Stultiloquium aut ſcurrilitas, quæ ad vos non pertinet, nec nominetur in vobis. Co zaś ieſt w ſamey rzeczy, ná zbytnie ſię zdobywáć śmiechy? poſpolitey ſens twierdzi prawdy: że per riſum multum facile poteris cognoſcere ſtultum. Z kąd takim tę daie inſtrukcyą Seneka: *Sales ſint ſine cachinno, vox tua ſine clamore.* Bo według Euripideſa: *Incontinens lingva turpiſſimus moroſitatis morbus eſt.*

Dziewiąte Monitum. Zeby nie wiedząc materyi rozmowy, w żadne nie wdawać ſię Dyſkurſa: lepiey bowiem uczciwie y rozumnie ſłucháć, niżeli quid pro quo dyſzkurowáć. Tácy álbowiem częſtokroć błądzą, tak iáko ieden, ktory o rzece Rzymſkiey Tyber, rozumieiąc że to w ſamey rzeczy była iaka ſtruktura, rozmawiał, iak wyſoka y iak ſztucznie wyrobiona była. Albo ow, ktory z dwoch ſłow, to ieſt z rzeki Tumen, y Miaſta Tyris gadatliwemu ięzykowi ſwemu tę z komponował illacyą: tu mentiris. Albo na koniec, żeby tákim to niezdano Adagium: Nec ſutor ultra crepidam: ktorzy w ſwoiey umieiętności chcą ſię coś oſobliwſzego pokażać, chociaſz w ſamey rzeczy za nic ważą.

Dzieſią

Dzieſiate Monitum. Zeby nic lekkiego y lichego do poważnego Dyſkurſu iako pięść do gęby nie przykładać; coby ſię iedno drugiego nie trzymało.

Dyſkurs według rożności Máteryi ieſt wieloraki.

1. *Naturalny*. Ktory o naturalnych traktuie rzeczach. Naprzykład gdyby była qweſtya o biegu Planet, o powietrzu: z kąd ſię rodzą grady, śniegi, deſzcze, pioruny, grzmot, y błyſkawice, Phenomena, Komety, Zaćmienia. Czemu niektore części ziemi ſą cieplejſze, niektore zimne. O Antypatyach, Sympatyach, o właſności wody, ziemi, ognia, drew, kwiecia, minerałow, kamieni, y tym podobnych.

2. *Dyſkurs Jowialny*. Ktory w ſobie zamyka qweſtye weſołe, y poczciwemi żartami attemperowane. Taką był rzucił Krol Filip qweſtyą, pytaiąc ſię: coby też było pod Niebem naywiękſzego? ná co odpowiedział pierwſzy, że ziemia ieſt taka. Drugi, że Ocęan, ktory całą oblewa ziemię. Trzeci zaś bydź twierdził Słońce, ktore

ſto

ſto ſześćdzieſiąt razy większe ieſt, niżli ziemia. Tandem czwarty być rozumiał ſerce ludzkie, ktoregoby cały świat napełnić nie potrafił, y ten odnioſł pochwałę. Táka y Rudolfa była qweſtya, pytaiącego ſię pewnego Legata, czemuby brodę miał czarną? á zaś włoſy siwe? ktoremu odpowiedział Legat: że broda iego była dwudzieſtą y kilka lat młodſza od czupryny. Podobnież qweſtye formować ſię mogą w Dyſkurſie: naprzykład; komu nayſzczyrſzym bydź potrzeba?

℟. Patronowi, Doktorowi, y Theologowi według Pòéty.

Integra Cauſidico narranda eſt cauſa perito
Et medico morbus, crimina Theologo.

℣. Kto naymniey ſię cieſzy, ále y naymniey boleie? ℟. Kto ſię zbyt z nikim nie brata. Według zdania Seneki: *Nulli te facias nimis ſodalem, gaudebis minùs, & minùs dolebis.*

℣. Co też naybardziey konſerwuie przyiaźń? ℟. Liſt, Flaſzka, y Czapka, według Pòéty: *Litera conſervat calices, cultusq; Sòdalem.*

℣. Ktory nayciężſzy ieſt błąd circa bellum? ℟. ktorzy putant bellum eſſe adjectivum

bo według Neremberiuſza: *bellum alitur cædibûs, ſubſtantia & exactionibûs populi, ſiſtit commercia, militem in licentiam accendit, & vaſtat univerſa:* á zatym non eſt bellum.

Item: czego ludzie lubo naydroższego y naywſpaniałſzego nie zazdroſzczą?

℟. Pogrzebu, Jako y Henryk IV. Ceſarz Rudolfowi Xiążęciu Szwedzkiemu tak wſpaniałego Mauzoleum, chociaſz nieprzyiacielowi ſwemu nie zazdrościł, mowiąc: *Sinite, jaceat, utinam omnes hoſtes mei tam ſplendidè quieſcant, nec vivant.*

℣. Ktory dzień naydłuiży? ℟. Dies Martis: bo według Plauta: *bellum citò arbitrio ſumitur, ſed non citò deponitur.*

℣. Ktore nayſzkodliwſze Człowiekowi zdrowie. ℟. Zbyteczne pełnienie za zdrowie, według Pòéty:

Una ſalus ſanis modicam potare ſalutem
Non eſt in pota vera ſalute ſalus.

℣. Komu naymniey wierzyć? ℟. Kto wſzyſtkim wierzy: według Pòéty.

Qui cuivis quidvis credit malè creditur ill

℣. Ktore litery w obiecadle nayciężſze?

℟. C.D. gdy bowiem komu mowią, cede bonis vel Cede Officio, nic cięższego nad to ſłyſzeć nie może. ℟.-

℣. Ktore słowo zawsze kłamstwem?
℟. Doktorskie recipe, według Pòéty.
Pollicitus nonnulla mihi nil Pontice praestas
Ut medicus quamvis nil det; ait recipe.
℣. Czego wszyscy czekaią, nie będąc pewni czy doczekaią?
℟. Jutra według zdania Pòéty
Nemo tam Divos habuit faventes.
Craſtinum ut poſſit ſibi polliceri.
℟. Ktory złodziey naygorszy? ℟. Smierć. według Pòéty.
Reſtituunt furtum fures, vi rapta latrones
Omnia Mors aufert, reſtituitq; nihil.

3. Dyſkurs Duchowny. Ktory traktuie o rzeczach Swiętych do zbawienia wiecznego należących: iaki ieſt naprzykład o obieraniu ſtanu życia, o cnotach, o Duszy, o Smierci, o Piekle, o Sądzie Pańſkim, o życiu Swiętych Pańſkich, o Cudach, Męczeńſtwie, o Duszach w Czyſcu zoſtaiących, o Chwale Niebieſkiey, o kazuſach ſumnienia, y tym podobnych.

4. Dyſkurs. Kontrowerſtyczny w ktorym ſię zamyka Materya o Wierze. I do takiego Dyſkurſu nie maią ſię wdawać, tylko ci, ktorzy ſą biegli w Artykułach Wiary Swiętey, w Piśmie, w kontrowerſyi, żeby nie pobłądzili.

5. Dyſkurs Theologiczny. W ktorym ſię Theologiczna traktuie materya: iako to o Bogu, o Wcieleniu, o Łaſce Boſkiey, o Aniołach, o Sakramentach &c.

4. Naoſtatek Dyſkurs ieſt polityczny Ktory traktuie o rzeczach do Rzeczypoſpolitey należących: iáko to o ſtanach, o Monarchii Aryſtokracyi, Demokracyi, o Radach, woynie, Pokoiu; o Prawach, o trybutach o wolności, y tym podobnych.

Dyſkurs o Demokracyi, Ariſtokracyi, y Monarchii, ktory też z tych naylepſzy regendi modus.

Goſpodarz. Po długiey meditacyi ſam w ſobie, tandem umyśliłem uczynić przyiacielſkie colloquium, circa adminiſtrationem Regnorum & boni publici, w ktorym W M M. Panowie alto ſenſu decyduycie, co też za naylepſzy ſpoſob Regiminis, czy Monarchicus, iaki ieſt in Imperio, we Francyi, Hiſzpanii, czy Ariſtocraticus? iaki ieſt w Hollandyi y Wenecyi: czy Democraticus, iaki ieſt w Polſzcze naſzey.

Aſſeſſor. 1. Magnæ importantiæ rzucona od

od W. M. M. Pana qweſtya: bo iako według Alciata: *Regimen, omnis eſt cardo rei*, tak im lepſze ieſt, tym cáłe Pańſtwo gruntowniey ſtoi. Tylko że to tu cięſzko diſcernere inter lepram & lepram. ponieważ tak Monarchia, iako y Aryſtokracya; álboli Demokracya, maią pro pozorne racye, ale też y contra abſurda. I tu ſię Propercyuſza prawdzi ſens: *Unicuiq; dedit vitium natura creato*. Przecięż ex duobus malis wybieraiąc minus, moim zdaniem, Monarchicus rządzenia tryb ieſt naylepſzy. Dawne to Homera zdanie.

Eſt multos regnare malum, Rex unicus eſto,
Unius Imperium, cui Jupiter aurea magnus
Scepra dedit, juſſitq; ſuis dare Jura tuendis.

Aſſeſſor. 2. Wybaczyſz mi W M. M. Pan że w tey materyi toż z nim ſentire nie mogę, bo iednego Ariſtotelesá nad innych w tym ſłucham. *Non pejus eſt ſi multi, quam ſi unus v. pauci dominantur*. Dobrze definiował Monarchią Brutus, ktory pierwſzy w Rzymſkim Pańſtwie fundował Demokrácyą. *Eſt dominatus unius ad proprium com modum*. A zatym niczym ſię nie rożni od tyrannii.

Aſſeſſor. 3. W tey Materyi toż moie coy Roterodámá zdánie. *Plures apparere in*

Cœlo ſoles prodigium eſt, plures eſſe Reges in regendo eſt portenti. A zatym ieſt Niebieſki y ná ziemi porządek, gdy ieden ieſt imum mobile, á wſzyſcy poddáni, iako mnieyſzey activitatis aſtra, iego ſłucháią.

Aſſeſſor. 4. I Roterodama y W.M.M Paná godnemu podpiſałbym zdániu; gdyby iako Słońce da ſię rządzić Niebieſkiey Intelligencyi, ábynie zbłądziło: ták abſoluci nie ſwoim ſię rządzili widzi mi ſię. Albo tacy wſzyſcy byli, iâki ten Luminarz, *& erant valde bona* według pochwały Boſkiey Ale to według Platona. *rara in orbe avis bonus Princeps.* U abſolutow iedyne prawo: ſic volo ſic iubeo, ſtat pro ratione voluntas. I miáſto słońca ledwie nie iák Faetontowie ſzaleią, gdy imſię w rękę doſtaną frena Imperii.

Aſſeſſor. 1. Mnie ſię zdá, że iáko człowiekowi być o iedney głowie, ták y corpori zgromádzenia iakiego konnáturalna rzecz ieſt. Monſtrum zaś gdy iedno ciało o wielu głowach: bo quot capita, tot ſenſus, częſtokroć nie ták rządzą, iako mieſzaią.

Aſſeſſor. 3. Dlá tegoć rozumiem u Rzymian o dwoch głowách Ianus, woyny był znakiem, iż gdzie wiele głow rządzi, tam nie-

maſz

maſz pokoiu. I tylko Hidry ſiedmiołbiſte, albo ſmoki inwencya maluie ludzká, y wydaie ná świát nátura, iż nayiadowitſze ieſt, o wielu głowách iedno corpus.

Aſſeſſor. 2. Rozumiem że lepiey być o wielu głowách, niż bez głowy. I większe to monſtrum, gdy corpus iákiego Pańſtwá lubo o iedney, ále oślej głowie, iáko był o uſzách Krol Midas, álbo Tygryſowey iákiego tyránná: A prędko ſię to trafi, gdy per ſucceſſionem ná Tron wſádza Monarchia ábſolutow. Ráchuymy okrutnych Neronow, Domicyánow, Dyoklecyánow, Káligulow, y tyſiącami tyrannow, nigdy tak ſię krwią niewinnych Rzym nie oblał, za rządow Demokracyi, iáko Monárchii.

Aſſeſſor. 4. Od W.M.M. Pana zaś przytoczony Iánus, rozumiem: dla tego był u Rzymian woyny znákiem, á o dwoch głowách, iż ná iedney, w zamieſzániu mało bydź ſądzili. Bo ponieważ według Weryna: *Conſilio utiliùs, quàm armîs bella geruntur*: á zátym iako wielu ocz więcey widzi, ták wielu głow więcey poradzi.

Aſſeſſor. 1. Ja w tey mierze Plátona ſię trzymam zdánia y rácyi: *ubi Regimen penes plures, ibi major cura boni privati, quàm publici*

blici. Doznaiemy tego w naſzey Demokracyi, kiedy na Seymach, Seymikach, każdy ciągnie wodę na ſwoie koło, á Oyczyzna w ſwoich potrzebach oſycha.

Aſſeſſor. 3. Podpiſuię zdaniu W.M.M. Pana, bo codzienna nas uczy experyencya, że iako w zepſowáney Rzymſkiey Demokracyi według Salluſtyuſza, tak w naſzey, tak w każdey: *pro pudore, abſtinentia, virtute, vigent: audacia, largitio, avaritia diſcordia,* y wſzyſtkiego złego ieſt Rządcow pluralitás.

Goſpodarz. A ieſzcze, gdy nie tak libertas, iako licentia dicendi & negandi, w rządy w conſilia ſię wdziera, nie podobna, żeby tą diſcordia y maximæ res dilabi nie miały. Bo co una manus kochaiącego boni publici ædificat, to druga manus deſtruit nie uważnego Libertyna.

Aſſeſſor.2. Co ſłuſzna przyznać muſzę, że lepiey ſię ma privatum bonum w Demokracyi, niż w Monarchii. Bo w tey præclarus cuſtos ovium abſolut, poddanych ſwoich, przez exakcye, ſkładki, do każdey rzeczy akcyzy, ledwie nie łupi ze ſkory. Prawda że w Demokracyi rzadki deſerit pingvedinem ſuam, dla Oyczyzny; rzadki

ſię nie

się nie żałuie pro lege & grege. Lecz w Monarchii pro Lege nie żałuią gregem. Nie nasycony ogień de hac rhamno wypada, y pożyra przez konfiszkacye, luity, podatki swoich poddanych.

Assessor. 4. I to prawdziwa W. M. M. Pana illacya, że tá osobliwie w Demokracyi naszey libertas in licentiam się zámięnia. Ale nie przeto wolność ganić trzeba, iako y liberum arbitrium Człowiekowi od Bogá dáne, że się częstokroć na złe go zażyie. A do tego nie tak szkodzi Polskie nie pozwalam, iako absoluta: sic volo sic jubeo. Cięszko ná to ubolewał Rzym, kiedy, *non Consule sacræ fulserunt sedes, vacuæ cessere curules*, á sam *omnia Cesar erat*. Bo zatym poszło, iako mowi Pliniusz: że *unus solusq; censebat, ut sequerentur omnes, quod omnes improbarent*.

Assessor. 1. Jeszcze mię y tá racya ná Monarchicum regendi modum nakłania; że nim porządek stoi, iako widzieć in Imperio we Francyi, Hiszpanii; Anglii, gdzie ieden roskazuie, wszyscy słuchaią. In Aristocratia zaś albo Demokracya, iuż wielu Gospodarzow, dla czego porządku mało, ále iáko w Piekle *nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*.

Asseſſor. 2. I moie takie zdanie, iż dáleko porządniey, gdy ieſt unum *ovile & unus Paſtor*. Boć to nie piękna owa cenſura Demokracyi naſzey od Cudzoziemca dána; iż nie rządem ſtoi Polſka. Albo iak Nuncyuſz Polſki poſtronnym Monarchiom Polſkę opiſał: iż tylko ſześć Sakramentow ma Polſka, bo iey na Ordinem ſchodzi.

Aſſeſſor. 3. Łatwobym pozwolił, że Polſka náſza ieſt infernus, ále ſubditorum, ktorzy ſą figurą Monarchii: Lecz Nobilium eſt Cœlum, náwet Judæorum Paradiſus. Zaś ćo iedno Kroleſtwo Gallii Horacyuſz nazwał *Regnum Aſinorum*. Anglii, *Regnum diabolorum*, to o każdym Monarchii Páńſtwie mowić: bo uſtawiczney niewoli dzwigać iak oſłowie muſzą ciężar, á z tey niewoli iako bieſom ex inferno nulla redemptio. Zaś kroleſtwo Polſkie ia rzekę *Regnum hominum*, álbo liberorum.

Aſſeſſor. 4. Nie zazdrościmy M.M. Panowie tego porządku innym poſtronnym Monarchiom, żebyśmy o takiey Modlitewce nieſłyſzeli, iáko zwykli Slężacy nad umieraiącymi mawiać: *abi in alterum mundum, & ibi Germanis dominare, ſicut tibi fuerunt dominati in hoc mundo*. Raczey iak Węgry

w Li

w Litaniách przedtym przydawały: ab omni malo, a dominio Germanorum libera nos Domine. Tak gorącey ſię modlmy, żebyśmy ſię przy naſzych rządach, y wolności utrzymali.

Goſpodarz. Moie zaś w tey materyi zdanie, Roterodama potwierdza komparacya, iż to ieſt Boſki ſpoſob rządzenia, gdy ieden Pan rządzi, *Ut unus Deus adminiſtrat univerſa, ita Monarcha, res eſt ſaluberrima.*

Aſſeſſor. 2. Moſpanie Bracie proſzę fideliter cytować Roterodama komparacyą, tak on mowi: *Ut unus Deus admiſtrat univerſa, ſed qui ſit optimus ac Sacratiſſimus: ita Monarcha res ſit ſaluberrima, ſi Deo detur ſimilis.* Ale proſzę o Monarchę Bogu podobnego? Nie ſprzeciwiám ſię y Klaudiana zdaniu. *Fallitur, egregio quisquis ſub Principe, credit ſervitium; nunquám libertas gratior exſtat, quàm ſub Rege pio.* Ale gdzie takiego Pana ſzukać? gdyby to Monarchowie abſoluti, pełnili naukę: *Principes, Miniſtri ſunt Dei ad curam & ſalutem hominum* ſambym pierwſzy kark moy ſkłonił pod to jugum ſvave.

Aſſeſſor. 3. Jak ſłaby, iak do ruiny Państw ſkłonny Ariſtocraticus y Democraticus rzą-

dzenia

dzenia tryb y ſpoſob, naylepiey 'ex effectu ſię pomiarkować. Kwitneła przed laty Rzeczpoſpolita Hebrayſka, Lacedemonczykow, Athenczykow, Rzymian, wſzyſtkie te narody Democraticum Regimen zgubiło, álbo Ariſtocraticũ pomięſzane z Democraticum. Tak o Demokracyi Rzymſkiey piſze Tacitus. *Poſt multorum potentiam, & Magiſtratus avaritiam, invalidum legum auxilium, quæ vi, ambitu, turbantur & pecuniâ, bono Reipub. interfuit omnem poteſtatem ad unum conferri.* Dla czego y naſzey Polſzcze czego podobnego obawiać ſię zawſze trzeba, áby ſię owo vaticinium Homera, ktore czytam in Boleslao Audace, kiedyżkolwiek nie prawdziło. *Fertur* (mowi Hiſtoria) *piis quibusdam revelatum eſſe Regnum Poloniæ ſequenti tempore diſcerpendum in partes quemadmodum Corpus Stanislai ſectum fuit.*

Aſſeſſor. 4. Nie ſtraſz W.M. Pan tak bardzo, iuż ten Pleban dáwno umárł, ktory Rzeczypoſpoliteyzle u Kochowſkiego wrożył, á ona potym proroctwie więcey iak pułtora ſta lat ſtoi, lubo iey prędki obiecował upadek. A do tego nie ſamey toDemokracyi albo Aryſtokracyi nieſzczęście,

że quæ

że quæ valuère ruunt. Tak zwyczaynie ludit in humanis Divina potentia rebus. Dobrze Owidiuſz tę uważył Pańſtw Ziemſkich alternatę: *Optimis ſummisq; negatum ſtare diu: ſic omnia verti cernimus, atq; alias aſſumere robora Gentes, concidere has.* A do tego wybacz mi W.Pan, kto ſię lepiey przepatrzy w Hiſtoryi, obaczy, że nie Demokracya ále Monarchia zgubiła Pańſtwo Izraelſkie y Rzymſkie. Dopiero iak ſię żydom Monarchy zachciało; *Conſtitue nobis Regem:* od Auguſta zwoiowani. Przez emulacye zaś Pompeiuſza y Juliuſza, gdy in dominatum Rzym poſzedł, pod Konſtántynem Pańſtwo uſtało.

DYSKURS
De Juſtitia diſtributiva.

Domator. Powracaiącemu a ſolio Juſtitiæ Diſtributivæ W.M: Panu pewnie nowego tytułu, álbo panem bene merentium winſzować mi trzeba.

Reſpublicant. Wracaią ſię widzę, teraz Klaudiana czaſy, z ktorym ſię uſkarzać trzebá, *indignos creviſſe queror.* Gdy w zaſługach

gach ku Oyczyznie Primi, ſtaią ſię do Honoru noviſſimi, a noviſſimi primi.

Domator. Toć ia beatus, że procul his negotiis: y ſzczęsliwſzy że ſłucham Kochanowſkiego rady. Spokoynus res optima kontus, gaudeo libertate pewnoą; pokoio, ſum procul invidia, beſpiecznoś dormio ſomnos, nil timeo troſki, gdy świata negligo pompas.

Reſpub. Prawdać że nie przeczę iż bene qui latuit, bene vixit. iak zeznał Owidiuſz: boć to każdy Honor alit curas według Stobeuſza, i nie inſzy bywa, tylko fructus honoris onus. Aleć gdy álbo godni ściągać ręki do præmium ſwoich zaſług niebędą. Albo też lubo fugientes honor ſam potykać nie będzie do tego co Antiſtenes obiecuie: dum nullus honos virtuti, nec digni ab indignis diſcernuntur, certum Reipublicæ paratur exitium.

Domator. Przyznaię y Antyſteneſowi y W.M. Panu być ſłuſzną oraz nieſzczęśliwą tę ſequelę Przyznaię y tę, iż według Mima: iako beneficium ubi dignis datur, omnes ad rectefacta invitantur. J według Demoſtheneſa dignos honorare, eſt multos ad benemerendum provocare. Tak gdy

inhono

inhonorata zoſtawać będzie cnota y zaſłu-
gi, marceſcet iak zwykła ſine præmio virtus. Tylko proſzę, co to ieſt za nieſzczęsliwość? iż tymi czaſy iako ſors inimica bonis, tak y Honor; woli ſprzyiać mniey godnym y nie zaſłużonym?

Reſpub. Na tę W.M. Pana qweſtyą odpowiadam naprzod z Pliniuſzem. *Factioſus curatur multis, timetur a plurimis, & eſt amore ore & re fortior:* á zatym nie dziw że przewrotnym głowom prędzey fortuna ſwoim ſprzyia kołkiem. Jakoż uznał to y Klaudian; *nunc qui pacem & fœdera rumpit, ditatur, qui ſervát eget.* Toć y Alcyata w tey mierze zdanie: *bella gerunt fortes, callidus aſtra tenet.* A do tego boday temu nie teraźnieyſze złote winny wieki, iako y za czaſow Propercyuſza. *Aurea nunc verè ſunt ſæcula, pluribus auro venit honos.* Więc przeſtańmy dziwować ſię z Owidyuſzem, iż pauper ubiq; jacet: ponieważ *in pretio pretium nunc eſt, dat cenſus honores; cenſus amicitias.*

Domator. Fundamentalną W.M. Pana złey administracyi Juſtitiæ Diſtributivæ być racyą uznaię z Alanem, iż teraz nummus vincit, munus regnat. Uznaię y tę z

Plutar-

Plutarchem, magnus felicitatis artifex perverſitas. Aleć zatym nieomylna idzie konſequencya ta, ktorą wnioſł ex his præmiſſis Alciatus. *Infelix Patria eſt, ubi præcedit dives honore bonos.* Bać ſię trzeba áby ſię nie zprawdziła w Polſzcze y druga upatrzona od Seneki. *Pecunia*, á ia przydaię & factioſa perverſitas *ex quo in honore cæpit, verus honor rerum cecidit.*

Reſpub. Boday te wſzyſtkie ſeqwele za czaſem w Polſkę naſzę nie wniydą, ktore W.M. Præſago ſpiritu y mądrą illacyą wnoſiſz, tak iak, były za Popiela wtorego w targnęły. Boć iak tylko za tego Pana locari zaczęły pro nummis honores, benemeritis præire bene nummati, aurum argentumq; aureæ anteferri virtuti, tak zaraz (iako mowi Elogiaryſta) y złote czaſy złotey wolności, w żelazną niewolą iść poczęły. Zaczym ieſt Polſzcze czego życzyć, áby ożyła chwalebny w tym punkcie Boleſław Chrobry, ktory ſui ſimillimîs id eſt optimîs Regiam & ſubſellia implebat, y przeto (iako Panegiryſta iego mowi) ſumma Regni felicitas erat, in quo non poterat eſſe potentior, niſi melior.

POLAK

POLAK

W mowach Statyſta.

SEYMIK

Boni Ordinis.

Z*Agaienie Seymiku.* Szczęśliwie wchodzi ad libertatis ſacrarium, y Conſiliorum Campum liczny ordo Jaśnie WW.W. M. W.M Panow y Braci, áby ſtanowſzy in meta votorum publiczych obrad, proſpiciat bono, conſulat Patriæ; Nie zchodziło nigdy temu mieyſcu ná zelantach poſpolitego dobra, Optimos cives Patriæ, y publiczney Woiewodztwa náſzego Chwały Promotorach. Ale ieżeli ten był optimus ſagò optimus iſte togâ, conſiliô non minor ille fuit; w każdey obrad materyi Lubelſkie kongreſſa, miały ſwoich Numas. Zaczym y teraz fas & jura ſinunt, ábyśmy ten czas złoty, przy złotey wolności na fortunę y melius eſſe tak Oyczyzny, iako y Woiewodztwa náſzego przez ſzczęśliwe obrady obrocili. Gdyż iako conſiliô ſtant omnia, tak z przeciwney miary, illo deficiente ruunt. Zadna Monarchia, Kroleſtwo, Rzeczpoſpolita bez tego Conſiliorum ful-

crum nie ſtała, áni ſtoi, ále każda gens abſq; conſilio & prudentia damnatur. Już to oſtátnia zguba y rzeczy do ruiny nachyłone, gdzie mądre głowy nie wſpieraią, bo tylko *miſeros, ſenſus cum re, conſiliumq; fugit.* Jako y pacyent iuż śmiertelny, gdy go conſilia medicorum odſtąpią. Zaczym mamy naprzod za co Divinam Providentiam, y Pana naſzego Miłościwego adorare manum, że tym ſię tu zgromadzić pozwoliła, ná ktorych zdaniu omnis ſpes inclinata recumbit. Zaczym z mego mieyſca exploro J. W W. W. M. Panow y Braci Senſum, ieżeli zgoda będzie na Nominacyą ná Marſzałka, ponieważ unum imperij corpus, unius animô regi przynależy.

Votum. 2. I. W. WM. W. M. Panowie y Braciá. Nic pożądańſzego tak publico Woiewodztwa naſzego, iako y privato partikularnych Domow bono ſporządzić Pańſka nie mogła łaſka, iako gdy nam Goſpodarſkiego pozwoliła Seymiku, ktory inteſtino malo y mederi przez ſana conſilia może, y præſervare od iakiey ſzkodliwey affekcyi remedio efficaci. A zatym Pańſką pocałowawſzy rękę, bierzmy ſię do intentow naſzych. *Si Patriæ volumus, ſi nobis vi*

vere

vere chari, hoc opus hoc ſtudium będzie konſultacyi terazniey ſzych.

Votum. 3 Tenby chyba naſtępuiącym obradom Goſpodarſkiego Seymiku był contrarius, ktoby bez duſzy chciał mieć corpus całego Woiewodztwa. Bo ponieważ anima rerum eſt ordo, a nie inſzy czaś nam zoſtaie, tylko to tempus acceptabile, ktoreby każdemu tchnąć trzeba ſpiraculum vitœ wewnętrznego porządku, żebyśmy zgodnie hanc animam ſpiremus n unam. A zatym tak trzymam, że ſię tu nie znaydą inimici domeſtici ejus, aby mieli nieprzyiazną kontradykcyą oſtatnią wydrzeć duſzę dobru domowemu.

Nominacya Marſzałka. Ponieważ J. W W.W.M.W.M.M. Panow iednoſtayny głos demq; velle ná Nominacyą Marſzałká tyle mi pozwala activitatis, ábym dyrektora naſzych obrad podał, zaczym unum è millibus łaſkom Braterſkim zalecić mi przyidzie. Prawdać że tu Troes omnes & Arcades omnes bez braku y excepcyi, wſzyſcy dignitate & meritis candidati. Tylko że Conſiliorum Cœlum, plures nie cierpi ſoles, y iedney ręki Marſzałkowſka pretenduie laska; W. J Máci N. votis & affectibus J. W.

 W.W.

W.W.M. Panow pro meta ſtawiam. Tego, ktory temu ciężarowi par Atlas, palmaria merita, experyencya, y nie mnieyſza actívitas pierwſze daie ſuffragium. Tego tedy z mieyſca mego upraſzam, áby to Goſpodarza onus,quod valent humeri, non ferre recuſent: á Braterſkiemu verbo placet rekommenduię.

Szlachcic. Nie pozwalam na Jmści N. dla niełaſki Jmści na mnie.

Reſpons. Y to to ieſt Mości Panowie quod nos y naſze conſilia premit zawſze, gdy pokątne naſze intereſſa między publiczne wrażamy. A co tu czynic maią inſulſa na kogo prywatne cordolia? nie ziachaliśmy tu na inquizycye, nieprzyſzli na ſądy. Maſz W. Pan acta Grodzkie, Trybunalſkie y ſądy Ziemſkie; tam ſię coram Themide uſkarzyć: á tu proſiemy importunem w takich nie bydź objekcyach.

Nominat na Marſzałkowſtwo dziękni̇e za funkcyą. Przyimuię cum intimo animi ſenſu y nie mnieyſzą weneracyą naprzod J. W. Jmości Pana Woiewody na immeritum ſobie ſługę Pańſki reſpekt y pamięc; że tylu pominawſzy wyſłużonych, y probatos przy ſwoiey activitatem viros meritô

& vir

& virtute, ktorzy pro condigno honoris & oneris tą Marszałkowską mogli władnąc laską, na mnie, ktory non tali me dignor honore, swoie obrocił votum. Przyimuię y J. W.W.W.M. Pánow y Braci z nayniższą osoby moiey submissyą, á powinną estymacyą wszystkich in universum, in verbo placet Bráterskiego affektu ku sludze swemu iednostayną uprzeymość, iż do tey preeminencyi Bráterskie vota mię elevant, do ktorey w zasługach y zdolności moiey edwie sobie przyznać mogę potentiam nchoatam. Przyimuię lecz same áffekta Braterskie W.M.W, Panow, za suffragia zaś funkcyą Marszałkowską cum omni venia ziękuię. Wiedząc że emitur hæc sola virute potestas, ktorey że nie znam do siebie aczym zostawuię to præmium meritis inych in hac sparta wysłużonych. Wolę słuchać w tey mierze przestrogi Terenyusza *vive tibi tecumq; habita nec grandia ntes*, niżeli niedoli moiey słyszeć censu-, alta petis Phàéton.

In *contra Votum 1.* Pytał się Persyusz, ątpiąc, *an erit qui velle recuset os populi eruisse:* ále pierwszego widzę W.M. Pana, ościanie N. by znalazł, ktory głosow-

Braterſkich zaſłużona zdaſz ſię gárdzić łá-
ſką: Proſiemy tego præjudicium y wiolen-
cyi nie czynić chęciom náſzym: bo iako
tribulibus Civibusq; ſemper enitendum eſt,
ut ſuus cuiq; honos tribuatar, tak lubo fu-
gientem: ścigać będziemy z tym honorem
W. M. Pana, ktorego, y poſpolite vota y
partykulárne iego wyſługi uczyniły kandy-
datem.

Votum 2. Upraſzam y ia z mego mieyſca
Wiel: Jmości Pana N. słowy Juwenaliſza,
exſpecta diu tandem Provincia, cum T
Rectorem accipiet; długo oczekiwała Pro
wincyi naſzey Marſzałkowſka laſka tantum
Scipionem, zaczym nie godzi ſię fruſtrar
naſzych exſpectacyi tyle deſideria.

Nominat na Marſzałkowſtwo. J.W.W.M.Pa
nowie y Bracia. Przyznaię: że *pulchrum eſt*
eminere inter illuſtres viros, przodkowa
między pierwſzymi nie poślednia. Tylk
że nad zaſługi y ſiłę moię ta funkcya, kto
rą Braterſkie vota na nieudolne kładą ra
miona, ten zaś cieżar, *niſi qui ſua metitu*
pondera ferre poteſt. Do tego wiem iako *gr*
ve eſt præeſſe & non prodeſſe Zaczym mo
niedola dziękować mi każe za Braterſk
chęci, y upraſzać o manumiſſyą z Nom
nacyi Marſzałkowſkiey.

Votu

Votum 3. Mościanie N. inaczey być nie może tylko *Tu Civem Patremq; geras, tu consule cunctis, te moveant sed publica vota*, prywatne exkuzy, prosiemy niech publicznym Braci Szlachty ustąpią żądzom y zdaniu.

Votum. 4. Dawne to Mościanie N. principium, *non appetendum sed nec abnuendum imperium, dum Frater ut regnes rogat*, á zatym proszę, niechciey go pokornym swoim uporem W.M. Pan infringere: gdy iednostaynym głosem Bracia Szlachta za Moderatora go swego upraszamy. A do tego ponieważ: *gratia & honos opportuniora interdum non cupientibus sunt*, od Nominacyi naszey uporowi W.M. Pana cale nie ustąpiemy, ále tym bardziey nitemur cupiemusq; negata.

Nominat na Marszałkowstwo. Ponieważ ten honor y gloria funkcyi Marszałkowskiey od W.M. Panow na osobę moię zlaney, tak ingens calcar habet stymuluiących mię do tego Braterskich affektow, a trudno mi, widzę, daley contra hunc stimulum calcitrare, luboć *ingens in vitio est semper onus*, przecięż poddaię moie barki pod ten cięźar, y nie tak libenter iako reverenter peł

 niąc

niąc rozkazy Bráterſkie, wolą moię y aſſenſum ſkłaniam na ich affektacyą, á żebym tak konferowaną łaſkę ſobie, uczynił efficacem. Nim zaś do laſki Marſzałkowſkiey ściągnę rękę, upraſzam J. W.W.W. M.W. M. Panow, czy uniwerſalna na mnie ſługę ſwego zgoda?

Marſzałek. Zaſiadſzy in hoc honoris ſubſellio, na ktory mię Braterſkie wypromowowały vota, naprzod powinną czynię gratiarum actionem meis creatoribus że mię ex nihilo mei żadnych do ſiebie nieznaiąc zaſług, do tego przyprowadziły funkcyi Marſzałkowſkiey eſſe, y prawie per potentiam obedientialem elevârunt. Prawdać że ta præter ſpem & meritum potkała mię promocya, ktory ſubeſſe nie præeſſe y cudzych ſłuchać rozkazow iakem był powinien, tak iedynie miałem w intencyi & propoſito. Ale że Braterſkie głoſy raz mię okrzyknąwſzy ſilentium indicentes wſzelkiey exkuzie uczyniły y ſwoim inſiſtere kazały przykazom: Zaczym ſacroſancte pełniąc te mandata, całego ſiebie immolo na uſługi W. M. Panow y Braci; maiąc ſobie za ſzczęście że *non veni miniſtrari ſed miniſtrare.*

Zawcza

Zawczaſu tylko proſzę veniam erratis, ieżeli tenuitas moia pro condigno pierwiaſtkowey tey funkcyi ſłużyć nie potrafi, boć to zwyczayna, *quod prima vice fit, vix aliquando bene fit.*

Votum Winſuiace. Dziękuiemy Mościanie Marſzałku, żeś dłużey niechciał contra torrentem niti Braterſkich votow, aleś podał rękę tey Laſce ktora pod władzą iego columen fulcrumq; bono publico będzie Woiewodztwa náſzego. I z mego mieyſca imieniem całego kołá Rycerſkiego nie tak oſobie iego, tego honoru, iako honorowi y tak godnego Scypiona winſzuiemy.

Propozycya univerſalna Seymiku Boni Ordinis. Jaśnie W.W.M.*W.* M. Panowie y Bracia. Ponieważ zgodne vota y beneplacitum Boſkie iuż ſporządziło Goſpodarza, in cujus manibus z laſką Marſzałkowſką ſortes y ordinem Seymikowania náſzego złożyliśmy. Zaczym non prætereat nos y naymnieyſza particula bonæ diei, á żebyśmy tak drogiego czaſu niemieli zażyć na dobro naſze. Wiem: że iako Patria communis omnium Parens, tak żaden ſię z nas nie znaydzie, ktoryby iak naylepiey

piey zwrodzonego affektu życzyć y radzić o niey niemiał. Do czego żebyśmy przystąpili, ante omnia nam trzebá statum quæstionis konsultacyom naszym uformować. Mnie się zaś zda ten naypotrzebnieyszy, na ktorym cardo vertitur dobra pospolitego: to iest. Co się też może znaydować mali, co może obesse, y co znaleść boni, coby prodesse mogło meliori esse Woiewodztwa naszego? Tę in genere rzuciwszy qwestya, alto judicio zostawuię iey decyzya; nie wątpiąc, że junctis manibûs, raczey viribùs, zechcecie wesprzeć fortunę Oyczyzny, do czego wszystkich nas obliguje Iustitia legalis y Pietas in Patriam.

Propozycya partykularna Seymiku boni Ordinis. Magnæ importantiæ propozycya J.W. Jmści Pana Woiewody niepodobna żeby czyich niemiała wzruszyć viscera, naprzod na kompassya supra malignantem sortem publicznego dobra, áby per sympaticam affectionem każdy Syn kochaiący Oyczyzny, niemiał czuć tey Matki vulnera; a potym do obmyślania skutecznego lekarstwa per sana consilia coraz ingravescenti malo. Ale ta w pospolitości rzucona propozycya iest iakieś universale, ktore

trze-

trzeba contrahere ad ſingularia mala, y im remedia, żebyśmy co mogli przez lauda náſze uchwalić y z konkludować. To zaś ſamo żeby gruntowniey ſię ſtało, trzeba à labefactato z gruntu fundamento tę zacząć reparacyą, aliás naypięknieyſza obrad náſzych fabryka mole ſua ruet, albo ią lada contradictionis ſpiritus łacwo obalić może. Ten zaś fundament nie inſzy być ſądzę, tylko integritatem Seymikow naſzych Zaczynamy w prawdzie piękne częſtokroć opus dobra poſpolitego, ále coż? co iedna ręka ædificat kochaiącego boni publici, to druga manus deſtruit nie uwaznego Libertyna, álbo za prywatnym inteteſſem zeianta. Zaczym ſecuritas finis ſeymikowania naſzego niech teraz będzie naypierwey in intentione, abyśmy, tak temu iako y inſzym Seymikom na zawſze ſzczęśliwe obmyślili dokonanie.

Pro Votum. 2. Nic fundamentalnieyſzego ná utrzymanie cáłey molem tak Oyczyzny iako y bonum Woiewodztwa náſzego ſłyſzeć niemogłem, iáko gruntowną propozycyą W. Jmści N. Ná ktorey iáko in angulari lapide oſadzá ſię wſzelkie dobro. Boć zgromadziliśmy ſię ná to konſulta-

cyi

cyi náſzych mieyſce iuż potylekroć, á żeby było forti brachiô y mocną radą wesprzeć do ruiny nákłonione ſzczęście náſze: radziliśmy pro poſſe gdy tego exyencye rzeczy wyciągały. Ale coż? cœpimus ædificare & non potuimus conſumare. Przez co prawie in proverbium y ludibrium poſtronnym narodom náſze Seymiki poſzły, gdy ie Antonomaſtice zowią: magnum nihil. Zeby tedy więcey kongreſſa náſze nie były wieżą Babel, to ieſt confuſio labii unius gdy Brat Braterſkiego nie wyrozumiawſz y głoſu y racyi, czyni wſzyſtkich przez uporczywą kontradykcyą Authores imperfecti operis: Naypotrzebnieyſzą tedy rzecz być rozumiem obſtruere fontem omnis mali, y przy pierwſzym wſtępie prekaucyą uczynić zbáwienną, okryślić ſeverô laudô Ruptores obrad náſzych: bo ináczey y ten Seymik periclitabitur, y ktoż wie czy finis coronabit opus ták potrzebne, y pięknie záczęte.

Votum 3. Stoię in propoſito fundamento ták Seymiku tego, iako wſzelkich obrad náſzych, ktory że ná lodzie albo piaſku ſtoi, dla czego życzyłbym od niego zacząć, áby media non fruſtrentur fine ſuo, iakośmy

śmy po tyle rázy z wielką Oyczyzny y Woiewodztwa melioris esse krzywdą doznali. Trudno się naprzod sprzeciwić postronnym insultacyom, ktore w naszych ziazdach uszczypliwe, ále prawdziwe formuią illuzye, zádaiąc im: iż parturiunt montes & nascitur ridiculus mus, kiedy ták publiczne ceremoniia náſzych Seymikow, ziazdy, nie mowię sana consilia, lecz prawie oracula, od synow kochaiących bonum publicum podane ná wiatr idą. Trudno nie przyznać, że unas vox prætereaq; nihil, iesteśmy słowacy, ále nie słowni, cale de verbis quantumvis, ále de opere nihil; gdy ták długie tak potrzebne Woiewodztwa náſzego rady w ięzyku nie w ręku zawisły. Zebyśmy tedy byli factores verbi, dla czego życzyłbym ante omnia frenum imponere nie tak wolnym iak zbytkuiącym ięzykom w tamowaniu obrad náſzych.

Votum. 4. Godnych głow y tey korony pierwſzego czoła godne vota nie tylko z mego ákceptuię mieyscá, ále iáko Divina effata in communem Woiewodztwa naſzego sortem zporządzone być uznaię. Ubolewamy Mości Panowie in privatis collo-

quiis

quiis ná diſordinem, publicznego dobrá ruinę, ná invalidum legum auxilium, iż iak niegdy w Rzymſkiey Rzeczypoſpolitey według Salluſtyuſza, ták y w náſzey *prò amore & pietate in Patriam vigent licentia, ambitio, avaritia, largitio*; a nie pytamy ſię ktorey to Matki tak ſzkodliwy partus? iż to diſcordia conſiliorum, omnis mali mater: Zaczym po temu teraz czaś, áżebyśmy ſemel pro ſemper tey dyſkordyi ukręciwſzy łeb, dla ktorey y maximæ res do tych czaś dilabi muſiały de concordia głoſow y zdania obmyślali, á przyrzekam, iż przy niey, lubo parvæ res, creſcent.

Votum. 5. Bardzo to mądra y chwalebna konſyderacya W.M.W.M. Pánow, iż reſpicitis fines Seymikow náſzych. Jakoż i pierwſza to ludzkich ákcyi, ktorzy propter finem operantur ieſt maxyma, áby ante quàm initium tentant, exitum cogitent: bo ná coż ſię zda zaczynać, czego do ſkutku trudno przywieść? cale ſię táki actus zdá być otioſus. Do ktorego końca ták te iáko y przyſzłe Seymikow naſzych obrady ſzczęśliwie przyprowadzić, iedyny obicem nam uprzątnąć trzeba, to ieſt nie tak liberum iako licentioſum, bez żadney uwagi, bez rácyi, niepozwalam.

In

In contra Szlachcic 1. Do tegoż to iuż rzeczy przychodzą M. Panowie, że nam gęby zamykać każą, y wolney Szlachcie wolny głos, w ſtarodawnym pozwalam albo niepozwalam chcą wydzierać? Po tym frenum ięzyka naſzego M. Panowie nieochybnie by nas oſiodłano, y dobrze uieżdzano, zaczym *dum licet injuſto ſubtrahe colla jugo*, poki tchu y ięzyka ſtanie niepozwalam.

2. I ia proteſtor M. Pánowie przeciwko tym Pitagoreſom, ktorzy palec na gebę, chwała Bogu że nie pięść nam kładą, ſilentium indicentis nákazuiąc wolnym głoſom. Mogliby ſami w ięzyk ſię ukąſić, álbo digitô compeſcere labellum, á niżeli tak præjudicioſa złotey wolności conſilia głoſić.

3 MościPanowie coż by nam po ięzykach było, gdyby nas takie conſilia Sylencyáryuſzami poczyniły: prawdziwie *in manibus talis lingvæ mors* by była, nie życie wolności, gdyby iák martwemu mowić ſię niegodziło, záczym poki życia mego, niepozwálam.

Pro Votum. 6. J.W.W.M.W.M. Panowie y Bracia. Ponieważ naprzod Pana naſzego Miłościwego łaſká pozwoliła nam Seymiku Boni Ordinis, ábyśmy ad idem Fra-

tres

tres się zgromadziwszy o porządku y cáłości Woiewodztwa naszego obmyślali. Na ktorym fundámencie mądrą (bo more suo) gruntowną y potrzebną do tey materyi zasadził J. W. Jmość P. Woiewoda qwestyą. co też znayduie się mali? co może obesse, y coby znaydować mogło boni, coby mogło prodesse meliori esse woiewodztwa naszego. Tę zaś samę universalem chyba ten è medio consiliorum rugować zechce, ktory obesse nie prodesse zamyśla dobru pospolitemu. Ze zaś co naybardziey obest temuż dobru, to iest studiosa niektorych licentia w rwaniu Seymikow perspicaci mente upatrzył y na oko wytchnął *W.* Imść *P*an N. trudno contra solem loqui. Bo coż być może śmiertelnieyszego iako gdy Pacyent salutare recipe od siebie odrzuca, álbo znieść niemoże? tak, co fatalnieyszego, iako gdy peccantes humores in Corpore Oyczyzny álbo Woiewodztwa, humorowate subjecta nauseant in sanis consiliis? Chcieymy ieno Mości Panowie ratione vivere & non affectu, nastronę odłożywszy prywatne interessa, dla ktorych częstokroć zelus Domûs nostræ nas comedit, do zębow się o nie uiadaiąc pod

pokry

pokrywką dobra poſpolitego; chcieymy prywatne diffidencye emulacye pod rady publiczne nie podſzywać, bo zawſze *privata ſimultas poſt habenda eſt Reipublicæ commodis*; a dopiero uznamy, iak to ſzkodowało Woiewodztwo w rwaniu Seymikow; a iako profitować może przy ich całości. Z tym iednák, proteſtor in facie całego Woiewodztwa, iż broń Boże, żebym miał cokolwiek detrachere wolnym głoſom y liberum veto W.M. Panow y Braci, przez co bym ſię ſtał injurius złotey wolności. Wiem pochwałę u Horacyuſza: że *vir bonus, qui conſulta Patrum, qui leges juraq; ſervat*, zaczym niechciałbym y ná paznogieć uſtąpić od ſtatutow y trybu powinnego Seymikowania, ále też exleges trudno mi cierpieć, u ktorych czy pozwalam, czy nie pozwalam zda ſię blictri. Rozumiem, że ſię tu nieznaydzie táki Frater turbo, ktoryby miał zdrowe rady ſwoim tamować niepozwalam, albo verbô placet ſzkodliwe potwierdzać. conſilia, przez coby ſię in caput hoſtis ſtał Oyczyznie. Zaczym iáko primô votô uſiłowałem, tak y teraz iedynie to mam in votis, aby certa lege vallare abyſſos, okryślić tę przepaść dobra poſpo-

litego, to ieſt nieuważne niepozwalam.

Votum 7. J.W W.M W.M Panowie y Bracia, ktoby chciał Szlacheckie wolne niepozwalam labefactare, y de valore cokolwiek mu uiąc, læderet pupillam wolności naſzey, ktora iedynie ieſzcze proſpicit całey Oyczyznie náſzey. Na tym iednym ſłowie ſtoi Polſka libertas, zá ktorego zamilczeniem álbo nieuſłuchaniem pewna idzie niewola; boć prawdziwie *ſervitutis genus eſt, quæ quis ſentiat; non dicere*, pozwolić albo niepozwolić według ſwego zdania y woli, to oráz liberi arbitrii od Bogá danego ſobie, oraz libertatis iedyny ſkutek y dokument; è contra zaś to chcieć tamować ieſt pierwſzy wſtęp do niewoli. Zaczym in ſuo roboré to zbawienne ſłowo aby zachowane było, ſacroſancte tego przeſtregać potrzeba.

Ze zaś in anteceſſum godne vota J.W W.W.M.*W*.M. Panow y Braci chcą nieznoſić, ale tylko korrekturę uczynić tego ſłowá niepozwalam, ktore w prawdzie częſtokroć więcey ſobie pozwala, niż libertas każe. Zaczym niewątpię: iż zechcecie W M. Panowie y Bracia te menda emendare jeżeli ſię ktore znayduią w tym ſłowie: quis

quis modus poprawienia tych errorow bez naruszenia istoty y całości wolnego głosu, albo niepozwalam, posłuchać. Ia się zaś z tym protestuię: że pierwszy, ne minimum jota dam ubliżyć powinney wolności Seymikowania naszego.

Votum. 8. Ponieważ zgoda W.M. Panow, áby in medium wyprowadzić absurda, ktore się pod piękna posturą wolnego niepozwalam udaią, chętnie to onus na siebie biorę. Czyliż to nie śmiertelna koszula pod tym płaszczykiem liberi veto na utratę wolności y Oyczyzny naszey? ktorą lada venalis anima, niebaczny syn uszyć iey może. Niechby w naycięższych terminach potrzebowała Oyczyzna zdrowey rady, na ktorey wszystkie stoią Państwa? niechby się nayskuteczniey szeobmyśliły remedia? iedno nieuważne przekupione niepozwalam, to zniszczy. Iakośmy się luculenter y przysłuchali, y własną experyencyą przypatrzyli, z nieznośną tak Rzeczypospolitey, iako y Woiewodztwa ruiną. Pod tą Maszkarką, drapiestwa tak całego Państwa, iako y Woiewodztw maią swoię immunitatem, bo administri tak skarbu koronnego, iako też partykularnego *W*oiewodztwa, u-

 nikaiąć

nikaiąć rationem villicationis ſuæ, rwą Seymy, rwą Seymiki. Przez to niedochodzą Legacye, Poſelſtwa, Deputacye, a per conſequens bać ſię trzebá żeby generalne obrady około Oyczyzny, Trybunał koronny, z gruntu nieupadły. Tym niepozwalam, foventur dyſſenſye, zawziętości między Synami Oyczyzny, ſkryte machinacye przewrotnych głow, ſzkodliwe Rzeczypoſpolitey taią ſię fakcye; a tego złego iedno ſłowo niepozwalám ieſt cauſa inſtrumentalis. Zaczym *W.M.* Pańſtwu y Braci incumbit, abyście primævam inſtitutionem hujus liberæ vocis chcieli uttzymać, a nie dali abuti tey ſignifikacyi. Mnie ieſzcze zoſtaie tym inkonweniencyom efficax obmyślić remedium, to zaś bydź ſądzę præſentiſimum. Aby lubo liberum veto niepozwalaiącego na iakie conſilium głoſu, przecięż żadnego waloru y acceptacyi na Seymikach niemiało, ktore in fundamento gruntowney rácyi wſpierać ſię nie będzie: boć ſłuchać tego, ktoremu albo ſenſus prævertit czyli pervertit rationem, albo ſama licentia ieſt przyczyną, albo też cudzá mammona iákiego intereſſanta corrupit rationem, było by to participare in

crimi

crimine; iedno co amenti obedire, y przez to approbare ſcelera.

Votum. 9. Niewiem: czemuby ſię podobać nam niemiało to medium ſapienter obmyślone od Jmści na utrzymanie obrad naſzych; abyśmy naſzego niepozwalam gruntowną popierali racyą, boć gadać tylko, á nie rationari, papugom albo ſrokom przyzwoitſza nie ludziom. Ponieważ fundamentalna według Manliuſza: *neq; decipitur ratio, neq; decipit unquam*, toć ſluſzna áby konſultacyom naſzym nieomylna była reguła. Do tego, wſzak rationi ſervire, libertas eſt: toć gdy nie ſam tylko głos ale y racya kończyć albo rwać Seymiki naſze będzie: dokument to będzie wolności nie præjudicium. Zaczym zda mi ſię ſalvo judicio meliori J. *W.* W. *W.* M. Panow y Braci, aby lubo negativum argumentum, liberi veto miało po ſobie racyą, ponieważ tak malignantis ieſt naturæ, iż poſitivis in contra argumentis wſzelką tamuie activitatem. Ta zaś racya niech ad trutinam idzie całego Seymiku, y ieżeli in libra judicii Rycerſkiego koła ſwoy mieć będzie pondus, niech ma y walor, ieżeli zaś, invenietur minus habens z prawa y fundamentalney praw-

dy, cale takiey racyi y bez ſłuſzney racyi takiego nie ſłuchać niepozwalam, bo inaczey do teyby nieſzczęśliwości Polſka naſza przyſzła, co y Rzymſka niegdy Demokracya, gdy *unus. ſolusq; cenſebat, ut ſequerentur omnes, quod omnes improbarent.* Raczey ieden ſens ſwoy conforment wſzyſtkim, a niżeli wſzyſcy iednego bez racyi ſłuchać maią. Inquantum by zaś uporczywie ſtał kto przy takim niepozwalam, taki nie tylko non audiendus, ale iako convulſor legum, libertatis, y rozumney rady, in caput hoſtis od tąd niech będzie.

In contra Votum. 1. A coż to Mości Panowie ſię dzieie? czyliż to fas & jura ſinunt aby Brat Szlachcic z wolnym ſwoim głoſem ſzedł na examen? dawno chwała Bogu evacuavimus ea, quæ erant parvuli, przeſtaliśmy bydź żakami. Proſzę per quam regulam ſtatutu koronnego, ma wolny głos liberi veto pość na inqwizycye czyli tortury, kto? co? dla czego niepozwala? A wreſzcie dość racyi wolnemu Szlachcicowi; ſic volo, ſtat pro ratione voluntas.

Votum. 2. J.W.W.M.W. Panowie y Bracia. Uważaiąc przedſięwzięty ſtatum quæ-

ſtionis,

ſtionis, ledwie nie inter malleum & incudem zoſtałemy? wyliczone y właſną doznane experyencyą inconvenientia cierpieć by nam trzeba, czyli go reſtringemus: nie mnieyſze za tym by poſzły abſurda. Przecięż ex duobus malis eligendo minus, y in dubiis, oſobliwie gdzie idzie o dobro poſpolite, tak *W*oiewodztwa, iako y Oyczyzny; tutiorem ſequendo partem, życzyłbym żadnego nie czynić præjudicium libero veto Braci Szlachty. Boć daleko mniey ſzkodzi, kto ſzkodzi negativè, a niżeli poſitivè. Zaś przewrotnych, á ſubtelnych głow pernitioſa conſilia łacwo by, czego by tylko chciały, dokazuiąc, zwyciężyły iednym razem ſua malignitate, wſzyſtkie abſurda z wolnego niepozwalam pochodzące. Jeżeli bowiem przy omnem libertatem Seymikowania periclitatur wolność naſzá! coż dopiero, gdyby gębę zatkano wolnemu niepozwalam? łacwoby potym y za kark nas wzięto. A do tego velle ſuum cuiq; eſt, nec votô vivitur uno: iako Bog, tak y Oyczyzna naſza zoſtawiła każdego z nas in manu conſilii ſui, y za coż wolne zdaniá naſze mamy pod cudze widzimi ſię, albo krytyczną poddawać cenſurę

naſze racye? W tey mierze trzymam z Quinktylianem: iż coacto libertas, genus ſervitutis eſt. Więc Mości Panowie, iako moribûs antiquis res ſtabat Romana viriſq;, ták żeby przy całości ſzczęście Woiewodztwa y Oyczyzny utrzymać, nie wnośmy tych novitates, według dawnego trybu, niech Seymiki Seymikami będą.

Votum 3. Tęż ſamę wnoſzę konſequencyą ex antecedenti reſtrykcyi liberi veto, ktorą wydemonſtrował Imść Pan N. iż za uſtaniem głoſu wolnego, całeby iuż requiem śpiewać wolności trzeba. Smiertelna to bowiem, iako in humano tak y Reipublicæ corpore, gdy mowę zamyka. A za tym Mości Panowie, iako ſemper juſtus peccandi prætextus jeſt, tak y ten pretext utrzymania obrad ſeymikow náſzych przez ukrocenie wolnego niepozwalam, wiedzieć trzeba, iż ieſt wielkie bez prawie wolności Polſkiey. Záczym ta perverſitas w Seymikowaniu, żeby nie była magnus infelicitatis artifex, áni nominetur więcey.

Pro Votum. 10. Cale przyznam ſię, dociec nie mogę, qua conſequentia z ukrocenia, nie tak wolnego, iak ſwawolnego niepozwalam, wnoſić ſię może iakiekolwiek

præ

præjudicium libertati? Chyba że to teraz libertas iedno ieſt, co y licentia? á przecie wolności Polſkiey non omnia quæ lubent, licent & expediunt: Ale uważać y przeſtrzegać trzeba, quid moneant leges, ktore in tantum złotey nam wolności pozwalaią, in quantum in ſortem Oyczyzny, in bonum eſſe Woiewodztw, mieliśmy iey zażywać. Ale to, iurgeltowe ſubjecta nie tak w ſwoich głoſach publicznego ſzczęścia, iako dźwięku workowego upatruią, że nie tylko ſame chcą milczeć, ale wſzyſtkim obradom, ſilentium, przez przekupione niepozwalam nakazuią, aurum ſilens dokazuie. Caleby trzeba teraz z Propercyuſzem żalić ſię, iż *auro pulſa fides, auro venalia jura, aurum lex ſequitur, nec ſine lege pudor.* Gdy przez takie venales animas oſycha na zdrowych radach Woiewodztwo, wolność bierze krzywda dobra poſpolitego, a prywatni intereſſanci tryumfuią: a przecię ſieżeli za Pogańſkich Owidiuſza czaſow, dopieroż teraz być by powinno: *turpe reos emptâ defendere lingvâ.*

Szlachcic. Iako to Wielmożni Ichmość przezorni oſtrowidzowie Feſtucam widzą in oculo Fratris ubogiego Szlachcica, a na

tra-

trabem swoich korrupcyi kretami zostali. Porachuymy ieno się Mości Panowie z szkatułami, a naprzod z sumnieniem: iako pełne są dla utrzymania cudzych interessow, cudzego a nie grosza ale tysiącow. Tak to widzę: nie tylko prawa ale iuż y Seymiki iako paięczyna, bąk się przebiia a na muchę wina. Zaczym Mości Panowie życzyłbym, żeby kocieł garcowi, w tey mierze nie przyganiał, gdy obay smolą.

Szlachcic: Mości Panowie za nasze myto, ieszcze nas pobito. My według affektacyi Waszeci mego Mościom Państwa, utrzymuiemy na Seymikach ich interessa, co prawda nie grzech: y za toż na nas samych crucifige? że Brat Szlachcic weźmie iaki czerwony albo bity, a czyli nie dignus operarius mercede? boli garło gadać darmo. Ieżeli zaś ta korrupcya vergit in nocumentum obrad Seymikowych, y dobra pospolitego? ruit to sceluś na Wielmożnych Ichmościow, iako na Authores iego; niedawać korrupcyi, a Brat Szlachcic brać iey nie będzie. Zaś ieżeli nie głupi co daie, dobieroż mądry, co bierze. Zaczym ponieważ mutua relatio tego kryminału, życzyłbym y sobie dać pokoy, bo

kto

kto w piecu legá, niech drugiego ożogiem nie ſięga.

Szlachcic. Mos Panie Bracie, Wielmożni Ichmość, tak to widzę teraz nas okrzyknęli, iak u Ezopa wilk barana, baranie nie mąć wody.

Contra Votum. 4. Trudnoć w prawdzie nie przyznać, iż liberum veto częſtokroć degenerat in licentiam, y ruinę iako zdrowey rady, tak przeſzkodę boni publici. Prawda, że in ore piſcis muti y ſobie y komu inſzemu cyt nakazuiącego znalazłby nie raz ſtaterem: aleć to commune malum tak rwiących, iako y utrzymuiących Seymiki intereſſantow. Jako za czaſow Helego, tak widzę, y temi laty pretioſus ſermo, wolnego głoſu czy nie pozwalaiącego na nic, czyli promowuiącego cudze intereſſa. W cale teraz nummus vincit, mun[illegible] regnat: Zeby zaś temu zabieżeć y obicem ponere, aby poſt aurum non abeant tacy ſtypendyaryuſzowie, ſpoſobu nie widzę, chyba iedyną z ſamey Ewangelyi pochwałę; *quis eſt hic? & laudabimus eum?* Inſze zaś ktorekolwiek z wolnego niepozwalam redundant na dobro poſpolite inconvenientia, moim zdaniem lepieyby cierpieć, a niżeli

eradi

care te zizania z niebeſpieczeńſtwem wykorzenienia oraz y wybornego ziarna wolności ſzlacheckiey.

Votum 5. Godney reflexyi Jmści Pana N. y ia z mego mieyſca podpiſuię: iż daleko beſpieczniey iuż nam zwyczayne cierpieć mala, a niżeli nową wſzczynać tempeſtatem. To ſię to teraz prawdzi, co y za Marcyaliſza było: *nunc & damna juvant ſunt ipſa pericula magni*; iż lubo poniekąt ſzkodliwe in ſuo abuſu wolne niepozwalam, przecięż to malum, iż ieſt neceſſarium, trzeba go ferre, ale nie znoſić, ktorego iakikolwiek uſzczerbek, pewną by był utratą wolności naſzey.

Pro Votum 11. Już ci wątpię Mości Panowie, aby więkſza być mogła niewola, iako gdy iedno bez racyi niepozwalam wſzyſtkim nam gęby zatyka, a rozumne głowy y zdania captivat in obſequium ſobie: Cale ſię obawiać poſt has præmiſſas Cyceronowey nam trzeba ſequeli, áby ta extrema libertatis licentia extremæ ſervitutis niebyła principium. I ledwie by nie lepſza była rozumnych rozkazow ſłuchać, niż wolnego bez racyi głoſu. Boć według Dy-

ona:

ona: Multo pejus est, cum omnia licent omnibus, quàm cùm nihil.

Contra Votum 6. Mościanie N. widzę: że iako nullum sine authoramento malum est, tak y niewola umyślona na wolne głosy nasze zabiera authoritatem od osoby *W.* M. Paná, ale przyrzekam, że niedamy się ciągnąć za ięzyki, gdy inutilis quæstio, y perniciosa Oyczyznie, solvi powinna silentiô przez liberum veto.

Votum. 7. Oświadczam się Mości Panowie: że miłość wolności iako u mnie iest ratione valentior omni: tak życzyłbym braterskim sercom gruntownego przy niey statku: boć *justum & tenacem propositi virum, non civium ardor prava jubentium, mente quatit solida.*

Votum 8. Znać nam się trzeba Mości Panowie na tych lisach farbowanych, czyli in vestimentis ovium na lupos rapaces, ktorzy pod publicznych obrad potrzebą, y niby licencyą wolnego niepozwalam, chcą nas w niewoli podać pazury: zaczym iednostaynym ich okrzykniymy głosem: niepozwalam,

Votum 9. Ani pro, ani contra, więcey chcę słuchać propozycyi w tey materyi, bo

bo widzę: że ſub dulci melle venena latent.

Marſzałek. Caleć ultra expectationem meam, iuż widzę, ad extrema przychodzi zaczęty pod moią laſką ten Goſpodarſki Seymik, ktory tak nagle, a cięźkie iuż biorą konwulſye. Zyczyłemci wprawdzie y ſobie tego ſzczęścia, żeby był za moią dyſpozycyą feliciter dokonał; ale bardziey bono publico, żeby było tak nie oſierociało bez żadnego conſilium in miſerabili ſtatu zoſtawione. Jać ex parte przypiſuię niedoli moiey, iż nieumiałem moderari contradictionis ſpiritus, aby były tey niewſzczynały burzy. Ale propter quem tempeſtas hæc? tak ſzkodliwa fortunie Woiewodztwa naſzego, ipſe viderit. Boć kiedy temu boni ordinis Seymikowi niepozwálamy ſzczęśliwego dokonania, czegoż ſię w Woiewodztwie ſpodziewać? tylko piekła, gdy nullus ordo będzie, ſed ſempiternus horror. Więc Mości Panowie præſtáret motos componere fluctus, aby po tey burzy pogodnieyſza obradom publicznym zaiaśniała chwila.

Votum 1. wnoſzące nowa illacya. J. W. M. Panowie y Brácia. Ponieważ podane medium ad melius eſſe Woiewodztwa naſzego?

go; to ieſt utrzymanie Seymikow przez okrzeſanie liberi veto, nie ieſt ſubſtancya teraźnieyſzego Seymiku, ale tylko accidens, toć ſine corruptione iego poteſt abeſſe vel adeſſe. Chociaſz tedy per omiſſionem liberam, czyli coactam zaniechamy tę materyą ſtrony zbyt licenſioſum naſzego niepozwalam; ieſzcze nie ſchodzi in aliis mediis, ktore ad meliorem ſtatum przywieść mogą Woiewodztwo naſze. Zaczym iako zoſtaie ieſzcze in ſuo vigore nigdy pro condigno niewychwalona qweſtya od J. W. I. Pana *W*oiewody rzucona. Co ſię znayduie? co może obeſſe, albo coby mogło prodeſſe, meliori eſſe Woiewodztwa? tak zoſtaie ieſzcze obfity campus konſultácyom naſzym.

Marſzałek. Jedynieć tak ſzczęśliwych czaſow życzyć nam ſobie trzeba, aby ſię o naſzych Seymikowániach prawdzić, daná czaſom Homera mogła pochwała: Haud unquam nos conſilium, neq; curia dictis audivit pugnare animo, ſed ſemper eodem & ſentire eadem, atq; eadem decernere vidit. Boć iako człowieka iedynie zabiia diſtemperies y pugna humorow, tak na corpus Oyczyzny y Woiewodztwa-

twa nic być nie może fatalnieyſzego, iako humorowáta niezgoda. Tym ſpoſobem Regnum in ſe diviſum deſolatur, tym, nie tylko Oyczyznie viri rixæ & diſcordiæ, ále y właſnemuż væ fabrykuią ſzczęściu. A zaczym z tąd zaczynam votum moie: qua finis erat głoſow Braterſkich, áby ſię w ſwoich kontradykcyach chciały uſpokoić, á na iedno nolle albo velle ſię zgodziły. Boć cui fini y naſze ziazdy? koſzta? fatygi? oto parturiunt montes, a naſcitur ridiculus mus, śmiechu godna materia.

Votum 2. Ponieważ iedyny ten Leo in via zaſtępuie, y niepozwála dalſzego curſum Seymikowania naſzego, to ieſt okrzeſanie liberi veto, toć według godney illacyi Imści Páná N. lepiey by go pominąć, niżeli dáley drażnić. Záczym moia rada odſtąpmy od tey máteryi; á zá przed ſię weźmiemy łácwieyſzą viam obrádom náſzym, ktorabyśmy ad exoptatum finem Seymiku, ſzczęśliwie przyſzli.

Marſzałek. Iuż że Mości Pánowie cále doſzłá ſublewácya interdyktu włożonego ná Seymik náſz? od ſamychże W.M. Pánow czy przywrocona activitas, ktora in ſuſpenſo przez nieiaki czás zoſtawáłá, czyli nie chcę iednoſtáynym głoſem edoceri.

Szlachcic: Stante conditione podáney od Imści N. zgodá ná kontynuácyą Seymiku.

Marſzałek. Ponieważ W. M. Panowie iuż direxiſtis aſpera in vias planas, y liberum paſſum daliście obradom naſzym, aby dáley in ſuo curſu proſperè procedant. Więc przyſtępuię do reaſſumpcyi Seymiku náſzego; y czekam rozkazow Braterſkich, rychło laſce Márſzałkowſkiey annuere kážą votom ſwoim.

Propozycya druga Seymiku boni Ordinis. Ták uniwerſału obloqwency, iáko y rzuconey z początku qweſtyi inſiſtendo, toby nam trżeba przez conſilia przezorne proſpicere, á żeby, ponieważ Seymik ieſt boni Ordinis, wſzyſtkie naprzod uprzątnąć obſtacula bono publico, á potym zbawienne remedia obmyślić, ktoreby ſkuteczne medium były ad hunc finem. á takie zdami ſię być ſubſequens. Dał nam PanBog Mości Panowie prawie terram promiſſam za Oyczyznę, Polſkę naſze, mamy w naſzey ziemi nieprzebrany theſaurum abſconditum in agro, złote urodzaie, y żniwo, nie tylko melle & lacte, ále tak we wſzyſtkim opływamy, iż oprocz właſney ſubſiſtenti-

am, możemy, iakoż y diſpergimus cum ſole manus, użyczaiąc cudzym kraiom tak victum iako y amictum. Coż ſię przecię dzieie? że mercenarii naſi y Przekupniowie abundant panibûs, u nas częſtokroć głody, gdy u nich gody, w większym widziemy ſzczęściu te kraie, ktore od nas emendicatô pane żyią, niżeli Państwo naſze. Cała tego widzę racya, iż nietylko na zbyciu ieſt u nas to ſzczęście, ále go ſami wypychamy z domow náſzych, gdy álbo za granice náſze mercimonia, albo do pogranicznych portow wywoziemy. Przez co wielkie detrimentum fortunom naſzym: nie tak bowiem tantum pro tanto przedaiemy, iako diſſipamus ſubſtantiam, za co za to przepycháiąc. Chcieymy ieno Mości Pánowie fortunam reverentiùs mieć naſzę, załóżmy w Kazimierzu y po inſzych portowych Miaſteczkach depoſitoria naſzym kupiom moribûs antiquîs. Niech Gdańſzczanie y Cudzoziemcy, iako przedtym nam ſię kłaniaią, áſſekuruię, że oni nie groſzem tanſi, á my droſzſi będziemy. Ten rzuciwſzy projekt meliori judicio J. WW. W.M. Panow czekam decyzyi w tym pun

kcie,

kcie, wiedząc: że quisq; Patrem Civemq;
gerit boni publici y ſwego.

Pro Votum. 2. Rozumiem: że niemaſz takiego, ktoryby publicæ calamitatis ciężarem przyciśniony miał to ſobie za leve onus, dopieroż za ſvave jugum; komu by miała ſmakować mizerya, chybaby zbyt catholici był ventriculi. Ze zaś undiq; nas dura in rebus premit egeſtas, experyencya każdego uczy, kiedy nie tylko publicum ærarium ſkarbu koronnego, ale y prywatnych obywatelow lamuzy, ſzkatuły otworem ſtoią, a currens moneta aż w cudze Pańſtwa za granice wyſzła. Ledwieby ſię wrocić niepowinny, iuż nie ołowne álbo żelazne, iako raczey ſkorzane wieki, aby iako przed laty za Przemyſławá w Polſzcze naſzey ze ſkory bito pieniadze, ponieważ argentum & aurum non eſt nobis. Zaczym w tey potrzebie mądrey trzeba duſzy, ábyśmy efficacî remediô, rebus mogli ſuccurrere lapſis tak Woiewodztwa naſzego, iako y całey Oyczyzny: præſentius zaś nie widzę, iako podane od Jmści N. żeby żadne mercimonia za granice nie wywozić. Ale założmy zbożu, wełnie, wołom, y inſzym mercibus ſwoie emptoria,

ktoremi żywiemy y odziewamy pograniczne Państwa, á uczyniemy to, że illâ viâ, ktorą z Polski wyszła, wroci się fortuna.

Votum 3. Wiedząc: że tantundem valet sentire per se, & alteri bonam sententiam dicenti accedere, zaczym wielkie zdanie J. W. Jmści Pana Woiewody moim in præsens zdaniem roboruię. Piszę się nato, áby żadnych defluitacyi exportacya za granice nasze nie miały mercimonia, z ktoremi oraz fortuna całey Oyczyzny y nas wszystkich zagranice wychodzi. Obeyrzyimy no się na postronnych facta Principum, ktore nie tylko są admiranda, ale też imitanda, iako swoie kupie intra viscera regnorum utrzymuią, przez co ludność miastom, skarbowi intratę, Państwom swoim przynoszą pretium. Godziłoby się w tey mierze oddać talionem cudzoziemskim rządom, aby od tąd zaiezdzaiąc po mercimonia do Polski, tak iak Polacy, odtąd w ich Państwach, tak oni odtąd płacili akcyzy, cła, według naszey kupowali y przedawali taxy, á tak y skarb koronny, y krolewskie komory, Cudzoziemskim by się, Miasta, miasteczka, zapomogły groszem. Jakoż widzieć daleko w lepszym pierzu te possessye, w kto-

rych

rych lada targi, albo iarmarki bywaią; dopieroż coby ſię za aurea meſſis Polſzcze naſzey otworzyła? gdyby publiczne założono tak poſtronnym, iako y Polſkim kupiom emporia. Dla czego życzyłbym y ia, intra limites granic Woiewodztwa publicô laudô zatamować præjudicioſam fortunom naſzym y bono publico exportacyą wſzelkich towarow.

Votum 4. Do tych tak gruntownych racyi iedyną przydaię, o ktorey y mowić pacificè nie mogę. Czyliż, to ſervile, ktore gravat libera corda jugum daley cierpieć będziemy Panow Gdańſzczanow? áby in pingvati, incraſſati chlebem naſzym daley y ſłuſzności y Honorowi w tey mierze Polſkiemu recalcitrent. Wſzak necifas nec jura ſinunt, áby kupiec według ſwoey, nie przedaiącego, płacił woli, ktory ſobie zawſze bonus a iemu nequam. A przecię to czyni Gdańſk z nami, gdy taxy według ſwego awantażu ná zboże y inſze mercimonia, á z oczywiſtą naſzą krzywdą, formuie. I lubo na czas podaieſię pretium, iednak to tylko illicium bywa defluitacyi naſtępuiącey, na ktorą ponętę Polakow iak dudkowłowi y z nich dobrze ſię obławia. Wi-

dzieć proszę Gdańsk, wielu w nim neq; laborant neq; nent, á ledwie ktory Senator, dopieroż Brat Szlachcic co do apparencyi fortuny, similis in Gloria, co wszystko iest labor manuum nostrarum. Coż nam po tych niepotrzebnych kosztach? ktore łożemy na spuszczánie zboż naszych? w poddanych y pańszczyźnie detrimentũ, w leguminach prożna strawa, w budowaniu szkut, dubasow, daremna expensa, periculum zatonienia, á ieszcze na mieyscu, álbo prosić się trzeba áby kupiono, albo za co zato przepchnąć. Nie lepieyże te wszystkie starania złożyć ná Panow Gdańszczanow, álbo Cudzoziemcow; á żeby oni po woli naszey skakali. A pewnie złożemy, ieżeli oni do nas po chleb zaieżdzać będą, nie my do nich z chlebem, Záczym upraszam w tey illacyi o verbum placet.

Contra Votum. 1. Nie mogę magnum non adoráre oraculum Wielmożnych W. M. Panow, ktorzy pro bono publico tak Woiewodztwa naszego, iako y właśneyże intraty, iák drugi stáwacie pro Troja Apollo, podaiąc medium, iakimbym do siebie przyść mogło szczęście násze. Przyznam się: żebym niechciał spirare contra ventos

ták

ták zbawiennego nathnienia, tylko że servitutis quoddam genus eſt, ſi quis ſentiat, quæ non dicat, y na tym Seymikowania placu ſuum cuiq; velle eſt, nec voto vivitur uno, żaczym bonâ veniâ godnego zdania, niepozwalam ná zatamowanie wolney exportacyi naſzych towarow za granice. Bo w co ſię obroci Palmaris owa gloria Polſki náſzey, ktora do tych czaś zwała ſię y była totius Europæ Ægyptus, Meſſis regnorum, horreum exterorum. Dawna to Praxis żeśmy ultro poſtronne żywili y odziewali kraie. Tak za Iagełła do ſamego Konſtantynopola Polſkie przez czarne morze tranſportowały ſię prowianty. Tak w Roku 1590. Tuſcya, Genuenczykowie, Rzym ſam, naſzym ożywiony poſiłkiem, iako w Boterze każdy ſię może doczytać, ku náſzey żyli chwale. A do tego podobnaż ieſt? áby między námi y ſaſiećtwem ſpolne uſtawały commercia, było by to nie tak zbogacić Woiewodztwo, iáko raczey extenuare. A zkąd na ták liczne expenſy zabierać mamy percepty? ieżeli nie á vicinia, w ktorey ręku wſzyſtkie naſze intraty. Zatámowáć laudô publicô zá granice Woiewodztwa wolną drogę, było

by iedno, co auri obſtruere venam, zarzucić aurifodinę. Gdyby, czyli Gdańſk, czyli Pogranicza na wytrzymaną z nami poſzli, w coby ſię doroczne obrociły kreſcencye, w co obory y owczarnie? gęba tego naſza nie przeie. Zaczym powtornie niepozwalam na to medium, iako injurium bono honeſto & utili.

Votum 2. Do tego pondus rationum Jmści P. N. nie mnieyſzy ſzkrupuł przydaię, to ieſt złotey wolności waloru nie mała uymę przez zatamowanie wolney przedaży mercimoniorum, gdzie, iako, kiedy y komu ſię podobá. Daymy to: żebyśmy cum majore fructu profitowali z kreſcencyi naſzych, albo Inventarzow tym ſpoſobem: ále coż? przeważa to wſzyſtko libertas, áby ſobie Goſpodarz według ſwego beneplacitum, y exygencyi domowych intereſſow, ktore ad univerſalem & unam regulam reduci niemogą, mogł diſponować. Inſuper nie trzeba nam pro norma & præcepto ſtawiać cudzoziemſkie praxes, ktorym inſita eſt in natura & libertate lex ſwoiey woli, a zatym takie dopuſzczać prohibet contraria. Była byto oprocz wolności uymy, ta Monarchickiego rządu imi-

imi-

tatio affectata, że abſolut w ſwoich Pań-ſtwâch, poddánych tak circumſcribit, więc y in Regno libero tak być powinno? ciężka ex his præmiſſis y conceſſis idzie konſeqwencya. Jeżeli gdzie, to tu argumentum a pari konkludować niepowinno. Wierzcie mi W. M Pánowie, ta rządow komparacya, każdemu ſynowi wolności ieſt, álbo być ma odioſa. A do tego, y po te czaſy w Cudzoziemſkich Pańſtwach widziemy: iáko mercator per mare, per terras y cudze zaieżdza granice, czego ſię y pod náſzym nápátrzyc Gdáńſkiem; záczym choć in ſervitute ta pozwolona wolonść, y nam liberum paſſum otwiera. Toć wolno być powinno Szlachcicowi wolnemu przedawáć wſzędzie, honeſtum lucrum ſzukaiąc z pracy rąk ſwoich. Więc z tych racyi na przeciwne temu vota niepozwalám.

Pro Votum. 5. Godnać ieſt reflexya w práwdzie Jmści Paná in fundamento libertatis oſadzona, tylko że multum probat. Tym argumentem Jmość moy wielce M.P. powinienby poznośić wſzyſtkie ſtátutá Regni, konſtytucye, práwa, Dekreta koronne, bo te reſtringunt záwſze wolność Polſką, y certa lege, określaią. Trzebá annulare

lauda

lauda Seymikowe, kontrakty, y cokolwiek może quoquo modo wolność ludzką obligować. Tą rácyą Herezyarſcy Libertyni, śluby náwet, propoſita znieść uſiłuią, iż præjudicant libertati: Záczym Mos Pánowie trzebá tę Májorkę dobrze roztrząſnąć. Práwda że ab extrinſeco determinácya, dopieroż gwałtowna koakcya in anteceſſum poprzedzaiąca wolną determinacyą woli ludzkiey, ieſt præjudicioſa libertati. Przecięż ex ſuppoſitione conſequente dobrowolney elekcyi do czego mieć obligacyą, álbo ią ſobie uczynić nie præjudcium, ále y owſzem liberũ ieſt exercitium. Záczym gdy ſię przez wolne głoſy zgodziemy ná utrzymanie mercimoniorum w granicach Woiewodztwa; tákie laudum, nie tylko że chwalebne, że profituiące, będzie, ále inſuper liberrimum: ná ktore z mieyſcá mego upráſzam o zgodę.

Contra Votum 3. Akceptuię te explikacyą ták liberi arbitrii iáko y wolności Polſkiey, ná ktorey fundamencie tylko to in contra godney illacyi Jmści Páná N. wnioſę. Iż ieżeli właſna determinacya żadnego nie czyni præjudicium wolności, ále tylko

cudza

cudza ab extrinſeco determinacya; proſzę czyżby nie ſzaloney wolności było exercitium dobrowolnie kłaść ná ſię kaydany? y pozwalać na niewolą? czyliżby táka ſervitus była wolnością? Prawdać to Mości Pánowie, iż możemy ſię przez konſtytucye Seymowe, lauda ſeymikowe obligowáć, ták iáko y liberum arbitrium częſtokroć wiążemy ślubami, propozytámi, bez żadney iego lezyi. Przecięż iáko in re illicita za nic votum álbo obietnica, ták nowáć lauda ſamymże ſobie injurioſa, áni nam, áni wolności, rzecz zbáwienna. Zaczym nie ták multum probat moia propozycya, iáko iey przeciwna nihil probat.

Votum 4. Łácwo rozumiem: cá łego kołá uniwerſalna będzie ná tę propozycyą non exportandi merces za gránice Woiewodztwa zgoda, tylko proſzę o adæquatam ſolutionem tych objekcyi, ktore oppugnuią validiſſimè tę ſentencyą. Naprzod Mości Pánowie, á ktoż nas áſſekuruie: że Gdańſk, że Cudzoziemcy ſami ultro w náſze progi záieżdżać będą po zboża, y inſze towary? á kiedy w cudze ſię obrocą Páńſtwá? czyliż to iedná tylko Polſki náſzey fert omnia tellus? tym ſpoſobem

bem certa amittemus, dum incerta petimus. Prawda, że przed laty zaieżdżano pod, Kázimierz do Szpiklerzow náſzych po Annonam; ále non omnibus annis omnia conveniunt, res priùs apta, nocet: bo też y cudze kraie nie ták teraz ſteriles, á zátym y nie ták głodne chlebá, iáko przed tym. A choćby bez Polſkiego chlebá obeyiść nie mogły ſię, przynaymniey ná wytrzymáną ná kilká álbo kilkánáście lat z nami poyść mogą, máiąc dobrze iuż uprowiantowáne Szpiklerze; y w coż poydą roczne náſze kreſcencye? chyba żeby ie myſzy y wołki gryzły, Nad to zkąd ná wioſce iedney y drugiey ſiedzący Szlachcic czy ſiebie y Dom okryie, y inſze expenſa czy do *W*egier, czy na korzenie zkąd zaſtąpi, ieżeli ta percepta choć do czaſu uſtánie? Łacwiey to Ichmośćiom millionowey fortuny ná to pozwolić, u ktorych groſz zależały, niżeli rowney Szlachcie, ktorzy od roku do roku inſudore vultus ſui veſcuntur pane. Zaczym non turpe puto, quiquid miſeros fortuna jubet. Na oſtátek, czyż każdemu niewolno za co zá to przedać? y te wyliczone in ante ſzkody w przedaży, krzywdą ſię zwać niepowinny, ponieważ w tey rzeczy volenti non fit injuria.

Pro

Pro Votum 6. Ad invalidandum robur in medium przywiedzionych racyi od J. mości N. ktore impugnant emporium Woiewodztwa náfzego, czytam informacyą, ktoram wziął ze Gdańfka de data 31. Decembris Anni 1729. Iż tego Roku z *Polfki* do Gdáńfka wyfzło zboża.

Pfzenicy Łafztow 19268. korzec 1.
Zyta Łafztow 39384. korcy 21
Jęczmienia Łafztow 2788. korcy 48
Słodow Łafztow 119. korcy 47
Owfa Łafztow 1084 korcy 3.
Jagieł Łafztow 636. korcy 13
Gryki Łafztow 479 korcy 37.
Grochu Łafztow 89. korcy 38.

Odefzło záś na Okręty.

Pfzenicy Łafztow 18990.
Zyta Łafztow 31407.
Jęczmienia Łafztow 1350.
Owfa Łafztow 1073.
Jagieł Łafztow 260.
Gryki Łafztow 621.
Grochu Łafztow 123.

z czego wniść fobie każdy może; że áni Gdańfk, áni exteræ gentes, bez náfzego chleba cále obyiść fię nie mogą, gdy ták od ręku, prawie go fobie wydzieraią.

Więc

Więc nicby po takiey Polſzcze choynośći, áby indigentibus, ieſzcze chleb wozić, ſatius go niech w progach náſzych żebraią.

Contra Votum. 5 Popieraiąc godnego ſenſu Imśći Páná N. przeciwko nie exportowaniu mercimoniorum, iednę ieſzcze non minoris momenti przydaię objekcyą. Datô non conceſſô, że náſze Woiewodztwo publicò laudô zátamuie liberam defluitationem A inſze Woiewodztwa iáko? czyliżmy im regulam præſcribere możemy? mogłyby prawdá naſzym ſię reguluiąc przykładem toż u ſiebie poſtanowić: mogą też quod eſt certius, to conſilium reprobare. I tak wſzyſcy inſi będą lepiey profitować z ſwoich defluitacyi, á my ſami ná koſzu oſiądziemy. Zaczym Mos Panowie meô judiciô non eſt hujus fori quæſtio, nie Seymikowa lecz raczey Seymowa máterya. Więc fruſtra de iis verba non fiant, ad quæ non ſuppetit perficienda facultas.

Pro Votum. 7 Uznaię iż to ciężki Achilles każda rácya WW.M. Pánow, ktory impugnat náſze zdanie, á przecięż ieſzcze to nie ieſt inſolubile argumentum. Náprzod że Gdańſk y pográniczni kupcy proſić ſię ſami nam będą w progach náſzych,

tego

tego dáwna experyencya probuie: záś według Plutarcha principium: Optimè consultant qui rerum futurarum exempla ex præteritis sumunt. Wszak też krescencye są y teraz, też do chlebá gęby, co y potym bydź mogą w cudzych kraiách, á przecie millionowemi łasztami chleb Polski idzie zá granice. Jeżeli zaś idzie o lucrum cessans ná czaś krotki, to być może: ale iako zwyczaynie esse solent magno damna minora bono, ták y ta ná rok y drugi nie szkoda, bo quod differtur non aufertur, iáko patientia w stokrotny by się nam y dobru pospolitemu obrociła pożytek. Nad to iáko fuit hæc sapientia quondam, publica privatis secernere, ták y teraz niech będzie, áby prywatne wygody ustąpiły całego Woiewodztwá szczęściu, boć zawsze amor privati commodi venenum est boni publici. Widziemy iáko nie tylko intraty náfze szkoduią na náleżytey percepcie tym sposobem, ále przez to nie małe detrimentum skárbu koronnego. Záczym semel accepto cláudenda est janua damno, przez zamknięcie pasu wolney defluitacyi. Co zaś Imść Pan N. intulit, że to bardziey Seymowa niż seymikowa máterya; náprzod bonâ

veniâ

veniâ Imści, myli ſię ex parte, boć to Goſpodarſkiego Seymiku proprium, obmyslać dobru ſwemu: y do Seymiku to należy knować ſobie lauda, ktore żeby extendantur ná cáłe regnum, y vim konſtytucyi ſapiant, práwdá że rzecz Seymowa. Záczym nie dáleko czekać y Seymu, teraz to laudum uczyniwſzy, wolno go będzie w Inſtrukcya Ichmościom Poſłom położyć.

Marſzałek I.WW.M.W.M. Panowie y Brácia Ponieważ ſtátecznie utrąq; pars pro & contra przy ſwoich ſtoi racyách, żeby tá luctá periculum náderwaniá obradom náſzym nie uczyniłá, życzyłbym na przed ſeymowy Seymik tę odrzucić máterya, á zá ſam czáś te uſpokoi kontradykcye.

Votum inter locutorium. Obeyrzawſzy ſię ná anteriorem ſortem Oyczyzny náſzey, czyli Woiewodztwa náſzego dawny ſplendor, y ná teraźnieyſzy też ſtatum oboyga, przyznać trzebá, że nulla contentio lucis ad tenebras, zgáśliśmy reſpektem wiekow przeſzłych: y ledwie nie trzebá mowić: iż nam fortuna peractá jam ſua, gdy felix owa Arabia ziem náſzych, cále ſię w deſertam zamieniła. Ze zaś teraźnieyſzych obrad to ieſt negotium, iakoby przeſzłe au-

rea ſæcula znowu do ſiebie revocare, obmyślaiąc qua via ma recurrere to ſzczęście, y co za obices præpediebant mu, do tych czaś wolnego przyſtępu: Zaczym życzyłbym nie uſtawać in hoc paſſu tak ſzczęśliwych obrad, ale dotrzeć uciekłey fortuny, a żeby redeat ad Dominum, quæ fuit ante ſuum.

Reſpons. Mościanie N. proſzę, nie bądź waſzeć moy wielce mościwy Pan tak injurius latom naſzym. Wżdyć y przedtym wiſła albo byſtrzyca, nie była Gangeſem: y Anteceſſorowie też nasi chleb iadali z mąki, nie zawſze biſzkokty, kto nie miał piwa, tak piiał wodę iako y teraz. Baiecznych Saturnow, Midaſow, nie zazdrościć dawnym czaſom, bo y teraz nie trudno o iakie fikcye u Pòétow. Zwyczaynie to omnia poſt obitum ſingit majora vetuſtas, chociaż też niemaſz y co, przecięż laudamus veteres. Jeſzcze Chwała Bogu za naſzey pamięci z ſkory nie bito pieniędzy, ieſzcze nie przybeczeliśmy dies calamitatis & miſeriæ iak Przodkowie naſi.

Propozycya trzecia Seymiku boni Ordinis Mości Panowie nie ziachaliśmy ſię tu na taxę czaſow y fortun prywatnych, ale na ich

N mieli

melioracyą, upatruiąc co może proſperare dobro náſze, álbo iemu być detrimentum, záczym hic Rhodus hic ſaltus niech będzie dálſzym zamyſłom.. Wſzak to Seymik,nie querele, mieyſce tu publicznym obradom, nie partykularnym querimoniom. Słyſzeliśmy iuż J.W.W.M.W.M. Pánowie y Bracia nie ktore media, ktorych crambe niechcę repetere, providentiſſimè upátrzone ad emendandum ſtatum Woiewodztwá náſzego. Oprocz tych,ieſzcze iednę obſervo viam, ktorą z granic Oyczyzny wychodzi fortuná, to ieſt Foryſterye y Peregrynácye. Czyliż to máłe nadwerężenie Polſkich domow fortuny, kiedy co roczne ná Cudzoziemſkie exotyki prawie millionowe ſummy ſypać ſię muſzą bez potrzeby. Boć ieżeli gdzie, to tu, ſine neceſſitate multiplicantur entia expens daremnych. Nie dla nábycia rozumu? boć qui fuit hic aſinus, non ibi fiet equus. Nie dla poprawy obyczáiow? bo doświadczeniem widziemy, iż exteri ſoles ráczey inurunt labem iáką, niż oświecaią. Do tego lubo cœli mogą influere in corpora przecięż nie in animos. Záczym chociaż zła nátura mutabit cœlum ná czáś, ále nie animum: á ieſzcze za to płacic?

cić? I coby ktory ſyn Oyczyzny miał fortuną ſwoią Dom, Oyczyznę weſprzeć; to on ledwie nie iák filius prodigus álbo diſſipatâ ſubſtantiâ, álbo exparte utraciwſzy, ſtaie ſię partialis cauſa y Domu y Oyczyzny z ubożenia, ktorą przedtym intra viſcera Regni Pánowie Polacy fortunę utrzymywáli, iedynie ią łożąc, ná Chorągwie nádworne, rekruty woyſká, Zamkow, miaſt, fortec zákłádánie, tę teraz z gardła iey wydárſzy, cudze wolą panoſzyć Páńſtwa Ichmość Foryſtyerowie. Záczym niedziwowáć ſię po części, gdzie ſię z Polſki z domow naybogatſzych fortuna podziewa, ci to inimici domeſtici ejus wynoſzą ią za gránice.

Pro Votum 2. Piſzę ſię ná to z W.M. Pánem Mościanie N. iż ſię w błoto prawie wrzuca fortuna Polſka, gdy ią Pánowie młodzi ná Lutecyę álbo inſze kraie łożą. Nieznalić Dziadowie Prádziadowie, náſi Stáropolacy poſtronnych národow, á day Boże aby to przynaymniey u Peregrynantow teraznieyſzych było w głowie, co u nich w pięcie. Możeſz to uſus Magiſter y w Domu wſzyſtkiego nauczyć; á fortun Polſkich ut quid perditio iſta? A częſto gęſto táki po-

żytek, iż ná cudze kraie in onerando bona Ichmość alieno ære, y sami ubożeią y wielu Braci Szalchty fortuny gubia, gdy przełádowane dobra, nie mogą potym wystarczyć ná zniesienie długow.

Contra Votum 1. Contra solem mowiących, gdy contra soles exteros słyszałem W.M. Panow, ktorzy cudzym kraiom, iako y Peregrynantom Polskim censoriam daiiście crysim. Jedynych w tey materyi in contra słyszę: boć pleni sunt omnes libri, plenæ sapientum voces, plena exemplorum vetustas, opisuiących y chwalących Forystyerstwa. Był ten y w Pogáństwie chwalebny zwyczay, gdy Alexander Macedonow, Kambizes Persow, Ptolomeusz Egiptu, Mitridates Pontu, krolowie (iako czytać u Laercyusza) cudze zwiedzali Páństwa. Naczytać się pełno pochwał w Lipsyuszu, Puteanie, Plutarchu, tych ktorzy dla tego Peregrynacye zalecaia, iako y Aristoteles radzi, ut mores, ut leges, ut ratio curiæ, ut forma militiæ condiscantur, atq; cum Patria collata, quasi sub oculos ponantur, quæ in Patriam transferenda. Przyznaię że tego Magistra lectio y applikacya iak tak nauczyć może; możemy ex auditu

mieć

mieć finem w tey mierze, ale iako w każdey rzeczy ſegnius irritant animum demiſſa per aures, quam quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, tak y w tey właſna experyencya y prędzey y fundamentalniey poſtępuie. Jeżeli zaś ktory Syn Marnotrawny in regionem longinquam poſzedſzy, nie tylko ſubſtancyą ale y podściwość traci, nie przeto ganić cudze kraie, bo y w ziemi Swiętey ſą hultaie: tym ſpoſobem y Oyczyzna nagana u W.M. Panow bydź powinna, gdyż y w niey nie ieden ſię znaydzie Utracyuſz, Tak to; iako virtuti, tak y vitiis żaden locus nie ieſt invius. Łożyć też pomiarkowane ſumpta na cudze kráie, ieżeli gdzie, to tu, ſic perdere lucrum, gdy fortuny talentami, dobrzy ſludzy Oyczyzny lucrantur alia talenta boni honeſti utilis, & delectabilis.

Votum 2. Mości Panowie nie wſzyſtkich nas żołwiami felicitas naſcendi porodziła, abyśmy z domow naſzych wyniść ſobie w cudze kraie nie mogli. Niech drudzy według Plutarcha: velut cochleæ quæ nunquam ſuam domum deſerunt zaſklepiwſzy ſię iak ślimacy w ſkorupach, według ſwego urodzenia przy domie żyią a

drugim, tey wolności nie ganią, ktorym y nátura y fortuna liberum do tego dała passum. Boć cále nieznamy się bydź owemi szkolnemi Modusami, ábyśmy byli entia affixa iednemu tylko mieyscu iednego kraiu. Niebieski to prawie proceder, mowię z Lipsyuzem: præcelsæ animæ cœlum imitantur, dum gaudent motu, gdy Polskie subjecta iáko słońce y nieba, cały, gdyby można, świát lustruią. Komu właśne kąty y zápieckowe się życie podobá mowiąc sobie z Klaudyánem; felix qui propriis ævum transegit in arvis, ipsa domus puerum quem videt ipsa senem, nie zazdrościemy. Ale też prosiemy nie cavillari chwalębnych peregrynacyi, ktorych iedni nie mogą æmulari, á drugim milsza mammona, niż honesta młodości edukacya.

Pro Votum. 3. Ale Mości Pánowie niepodchlebuiąc sobię, bo wolę veris offendere, quam placere adulando, trudno chwalić Polskie Peregrynacye, ktore iuż dawno Euripides zganił, non recte sapit qui spretîs Patriæ finibûs, alienam laudat, & moribûs gaudet alienis. Boć cale w Polszcze naszey cudzoziemskie exotyki y praktyki áni potrzebne áni popłącaią, ktora się koron-

ronnym prawem y wolnością rządzi. Záczym Mos Pánowie niechapaymy tey Francuſkiey polityki, dość będzie káżdemu ná Polſkiey grzeczności.

Szlachcic. Mości Panowie mnie ta reflexya przychodzi: czemu też to Cudzoziemcy nie tak curioſi, á żeby viceverſa do Polſki, ſwoich ná Foryſtyerſtwa wyſyłali.

Reſpons. A byłoby co widzieć Mos Pánie. Rudera tak ſpaniałych zamkow! puſzcze tak obſzerne!! błoto tak chędogie! y tym podobne raritates; U ſamego W. M. Pana ogrody; pełne kápuſty y konopi; Zwierzyniec; w paſtewniku świnia y ciele

Nowa illacya. Mości Pánowie nie trzebać iuż więcey wywoływać nam tych wilkow z laſa, dość ieſt tych ſzarpaczow fortuny Polſkiey, przy Dworach, po miaſtach, przy ſkarbie, cłách, żupach, pocztach, Cudzoziemſkich Foryſtyerow, ktorzy niby przez ſwoie uſługi, bardziey quærunt, quæ ſua ſunt, á niżeli ſię przyſługuią Rzeczypoſpolitey: á iako nie może być nic ſzkodliwſza, iáko gdy kto cum maximè nocet, hoc ſatagit ut prodeſſe videatur, ták nikt bardziey obeſſę ſzczęściu náſzemu nie może, iáko ci domeſtici fures, ktorzy

 inſen-

insensibiliter pod protextem usług; z skarbu, z domow Polskich zá granice wielkie summy wynoszą. Bo iáko tylko te sangvisugæ wyssą nas z grosza, tak prędko się z Polski wynoszą. Záczym chcieymy wiedzieć Mości Pánowie; iż między inszemi Oyczyzny y Woiewodztwa wyniszczenia przyczynami, y ta nieposlednia: iż naszaż własna servat multos fortuna nocentes, gdy się w tych powierza ręce, ktorzy właśnie są iako owi præclari custodes, ut ajunt lupum, gdy ledwie ia do dziesiatey nie łupią skory. Więc o tym by myśleć, iako by ich poszczwać tak dobrze, áby do swoich łożyszcza zá násze uciekáli granice.

Szlachcic. Mości Panowie przyznaię: że to Niemieckie kieszanki są złodzieyki Polskiego grosza: ále ta perditio z nas że samych. Niechbyśmy w Cudzoziemcách nie korzystali, pewnie by ich tu nie nagnał. Ale to lada szołdra, co tylko się ziawi, aż pierwszy do respektu, do Consilia, do podarunku; á Bracia Szlachta dosłużyć się nie mogą.

Szlachcic. Prawda Mości Pánowie, widzę się nieprawdzi teraz owo Staropolskie przysłowie: poki swiat światem, nie będzie

Polak

Polak Niemcowi bratem; gdy lada cudzoziemiec, że za monſioruie, albo zaſzwargoce, iuż ci brat a brat.

In Contra Votum. Mości panowie na coż ſię zda ſzpecić właſneż gniazdo, Oyczyznę. Jakby to my ſami nie znali ſię na ludziach, y według każdego zaſług, nie byli acceptores perſonarum. Byłby to gruby przeciwko Juſtitiam error, żebyśmy nullô poſitô meritô, mieli acceptare cudzoziemcow, y nullo poſito demeritô mieli reprobare Rodakow ſwoich, że zaś Polſka naſza konſerwuie rożne ięzyki cudzoziemcow, ſtarych to Polakow obyczay, za ktorych na ſamych tłomaczow Staroſtwo Tłomackie chodziło. Znayduia ſię też y po cudzych kraiach Polacy, rozumiem; że nigdy na ſiebie takich nieſłyſzeli clamantes. I owſzem jak ſobie Polſkie powiaża imię, dała tego dokument Francyá, gdy in vitæ ſociam korony ſwoiey wezwała Polſkę. A zatym Mości Panowie; non ſic tractantur amici: gogziłoby ſię przynáymniey affektem y dobrym ſłowem, nie dyshonorem za honor oddawać. Jeſt to contra jus gentium, nie tylko contra humanitatis leges obcym ludziom, ktorzy za fortuna ida, tamować dro-

gę

gę, y pewna invidyi proba ná cudzey fortuny blaſk niemoc pátrzyć. Niech będzie każdy fortunæ ſuæ faber nie partacz, á rozumiem: że będzie ſię mieć do każdego ſzczęście. Aleć to według dawnych epitheta, Germani laborioſi, Poloni otioſi, wielu nam do roboty cięża rękawy, gdy drudzy ie zawiiaią; zaczym nie dziw: że par eſt magno fortuna labori.

Szlachcic. Mościanie N. inſza werſya czyta: Poloni equites boni, Germani ſunt vani, záczym nie takiey Antonomazyi na nas zażywać proſzę, ktora ſarkázmem y infamią Imienia Polſkiego pachnie.

Votum. 2. Mości Panowie, na coż ſię to zda, darmo ſłowo pſować? Nieprzeczę: że y cudzoziemcy, ktotych przy dworach, Miniſteryach Oyczyzny po doſtatku, ſą polityczni publiczney fortuny fures, & loculos habent dla niey cudzę kraie. Ale cui fini? iż tu na nich będzie biy zabiy, iż ich virgæ, na praſzczęta ięzyczne ich puſzczać będziemy, ieżeli illis domi tergum, á ieſzcze potentes de ſedę poplecznikami ich będą Już o to y na Seymach przeſzłych adintende dáwano, y takie clamantes były; aż w Senatorſkiey izbie dała ſię ſłyſzeć

tey

tey illacyi zelozya; coż więcey reſtat? tylko cierpieć a mowić: hæc eſt hora veſtra & poteſtas.

Nowa illacya. Ja ieſzcze chcac indygencyi ſkarbu poſpolitego, y tak meliori eſſe in genere Woiewodztwa naſzego, iako y nas ſamych upadłemu rękę podać ſzczęściu, oprocz alienacyi cudzoziemcow ex lege ſumptuaria zabieram ſpoſob. Pytaliśmy ſię naprzod Mości Panowie dla czego in flore y przy groſzu ſa cudze Państwa? á Polſka lubo przy obfitſzym kraiu, czemu ſię kurczy? gotowa diſparitatis ratio, ex modo vivendi. Cudzoziemiec, chociaż y pinguioris fortunæ, dość ma na ſzmelce przy iedney y drugiey potrawie, niechże przyda trzecia y czwartą przy wetach, iuż ci gody: á wſzyſtko idzie do worka. Zaś Polſka. ochota zawſze huczno, záwſze buczno, á przeto nie dziw, że potym y w pięty zimno. Niech tylko okraglieyſze u nas będa ſtoły, nie tak częſta koley, to fortuna z ſwoim kołkiem wytaczać ſię nie będzie z Domow naſzych. Niech nie będzie ley rozley, ná co milliony co rok do węgier Polſkie ſzkatuły licza? niech ſub modio według miary ſplendory y apparencye będą,

aſſe

assekuruię, że w krotce zaiaśnieie Polska Miasto parterow, złotogłowow, Iedwabiow, saget, niech nie cięży y paklak, albo madzelon, osobliwie zdolnieyszym barkom, iako chwalebna moda cudzoziemcow każe, to intrata w domu się zostawszy, zapewne nas uzłoci. Ale to, co ręka zarobi, to wbrzuch y garło, albo na grzbiet idzie. Dla czego wielu się znayduie w Polszcze kawalerow, de Bona fortuna, iż u nich bontempo bywało iednym się kontentować, albo żołądka bono habere, albo bono esse worka. Zaczym hoc in puncto nie trzeba publico laudo obmyślać communi bono, ktorego powielkiey części z prywatnego coalescit, iako żeby według proporcyi status kondycyi z fortuny każdy circumscribat życie swoie quo ad modum subsistendi.

Szlachcic. Winszuiemy sobie nowego Kuchmistrza Koronnego, Cześnika, oraz Kraycczego.

Szlachcic. Mos Panie Bracie alboż to Seymiki nasze ieszcze w cudze garki zaglądać będą? y łokciem się albo kwartą bawić? nie ta ich professya. Ieżeli się mensura podoba, co wola, czeka W.M. Pana zaKlauzura.

Szlacc

Szlachcic. Reformę to *Was* Pan, widzę zamyślá Polszcze naszey, chcąc nas mieć strictioris obseruantiæ Fratres, za kláuzurę Mos Panie z táką regułą.

Szlachcic. Mości Panowie nie ten to finis był propozycyi moiey, ábym miał komu kwasić ochotę domową, wolno komu chcieć zawsze bacchanaliá vivere, tom tylko wniosł in medium koła tego; iż to luxus Polski, iest populator opum, y nie według kondycyi życie. Zaczym, iż nie trzeba daleko szukać racyi, przez co się wyniszcza Polská: ktorzy zaś maią na zbyciu fortunę, czyniąc amicos de mammona, ochoczym będąc amicis socciis mensæ, nie wiążę wolnych rąk y worku.

Nowa propozycya Seymiku boni Ordinis. Prawda, że y anteacta meterya należy iako ad regularem vitam, tak niby ad seriem kategoryi Seymiku tego boni Ordinis. Tylko, że curæ leves loquuntur, à ingentes stupent, takie illacye zábieraią czas innym majoris momenti; zaczym chcieymy na reparacyą boni publici y fortun naszych ad trutinam wziąć capitaliorem ich honestum to iest kapitały y summy Duchowne. Kto nie czuie tego onus, ktore lubo się zda być

onus

onus Christi iako patrocinium iego, przecież nie iest jugum leve, kiedy ledwie ktory klucz, maiętność, y wioskę by znalazł, aby nie była inonerowana. My robiemy rachuiemy, krwawym się zálewaiąc potem, a chwała Bogu że in sudore vultus kawałkiem tym chleba gębę ogonić przyidzie; á potior pars musi poyść na prowizye, wyderkafy, zapisy, albo ná kościoły, albo kościełnych niby slug, ktorzy iak wroble cudzą tylko żyią przeniczką. Widziemy Mości Panowie, iaki pinguis panis Christi, tak wiele kapłanow tuczy: iż u Brata Szlachcica na iedney y drugiey wiosce osiadłego, nie masz takiey apparencyi, porządkow, tysięcy in deposito, ktore z krwawey rąk naszych pracy, czy w dziesięcinach, akcydensach czyli czynszach, w gotowym y do ich rąk idą groszu, iaka u Duchownych, ktorych antesignani sine sacculo & pera zbawieniu dusz ludzkich służyli. Zaczym życzyłbym Mości Panowie, albo cale excutere, albo przynaymniey alleviare te ciężary, pod ktoremi cale fortuna nasza upada.

Pro Votum. 2. In capite mowy moiey oświadczam się naprzod, iż nie myślę sacrilego ausu tak przeciwko kościołom, iako y immu-

immunitatem Ecclesiasticam cokolwiek moliri. Niechcę bynaymniey mową moią tangere Christos, żebym w iaką u kogo nie popadł censurę. Przecięż co się tycze publicum bonum, dawno præconceptum, y alta mente repostum, do tych czas zdania mego milczeć daley niemogę, iż oprocz tego ciężaru, ktore *W.* Jmść P. N. mądrze uważył, ieszcze jugũ supra jugũ aggravāt Duchowni na karki nasze, kiedy zebrawszy z naszych albo iałmużn, y pia legata, albo z prowizyi innodowanych summami swemi dobr naszych, znaczne summy, tymiż nasze bona bardziey in dies okładaią. I przez taki postępek, że nierzekę usuras ab usuris exigendo, ale prowizye biorąc od prowizyi, nie tylko z grosza, ále y z dobr nas wyzuią. A co gorsza, iż studiosè tak prægravant summami Duchownemi dobra Szlacheckie, aby insufficiens będąc wyplacenia Brat Szlachcic, Dekretem przyciśniony z własnego ustępował kąta. I tak że nie mogą hæreditario modo wyzuwać nas z dobr naszych, wynáleźli medium terminum, aby iako tenutarii, oneż trzymali; co iest idem aliter, bo albo Dziedzice, albo ich successores, albo też inny Brat Szlachcic, widząc

dząc

dząc prægravata bona, nigdy się nie odważy na ich redempcyą Zaczym nil justius by było, áby maiąc wzgląd Ichmość Duchowni na naſze albo Oycow naſzych fundusze, y zapiſy, naſzey łaſki, na naſzę nie obracali oppreſſyą, ale taką się kontentowali porcyą prowizyi, ktora by im była ſufficiens a nam nie była gravaminoſa: a więcey nad primitivam fundationem ſumm żadnych nie lokowali.

Votum 3. J.WW.M.W.M. Panowie y Bracia. Oprocz emergentia damna, ktore z Duchownych ſumm na nas redundant, zważyć ieſzcze trzeba, y diſcrimen boni publici. Ieżeli, co avertant Superi. ſwego czaſu na trwogę uderzy Mars Polſki ſwoim claſſicum wołaiąc ad arma, każe od śmiertelnego razu założyć Oyczyznę armata manu, y przeciwny wytrzymać zamach, iakoż: *nemo diu tutus eſt, qui periculo proximus*, Ktoż vim, vi repellet? kiedy oſiedli przedtym herôés, ze wſiow, włości, folwarkow, veteres migrare coloni, y ledwie nie całe ziemie, Woiewodztwa ex equeſtri in Eccleſiaſticum ſię zamieniły ſtatum: chyba żeby woyna Polſka krucyatą być chciała. Albo ieżeli gdzie się na ſwo-

im

im kawałku trzyma Brat Szlachcic, to przez Duchowne prowizye extenuatus, niewiem, czy znaydzie za co konia kupić, aby wsiąść na niego. Porachuymy Mośći Panowie klucze Biſkupie, Opacie włości, maiętności kapitulne, klaſztorne wioſki, á obaczemy że większa część będźie terræ Sacerdotalis: á ieſzcze y naſze kawałki majori ex parte z percept ſwoich idą in portionem prowizyi Duchownych? y iakże ſię ma mieć dobrze Brat Szlachcic? iak bonum publicum na nogi ſtawiać? Kiedy ſam tak w ruinę idzie. Zaczym podpiſuię magno judicio W. Jmści N. zgoda na defalkę ſumm Duchownych, ktore ultra originalem fundationem ſię pokażą y diminucyą prowizyi. Przez co nikomu injurii nie będziemy, ſobie zaś nie małe uczyniemy levamen.

Contra Votum 1. J. WW.M.W.M. Panowie y Bracia, ſłyſzałem pro domo noſtra y boni publici dość chwalebny y plauſibilem w kole tym zelum, tych, ktorych nomina magna Catones, iedynie na to oko maią, aby Prowidencyą Pańſką iako naylepiey proſpicere mogli Oyczyznie. Tylko iż ſzkrupuł mię po części bierze, że ta melioracya fortun naſzych y ſzczę-

ścia pospolitego, iest cum injuria tertii á ieszcze samego Boga, gdy Domu y slug iego, żaczym wybaczyć proszę, iż murū me opponā pro Domo Dei. Naprzod zważyć nam trzeba komu to chcemy czynić tę subtrakcyą? nie Duchownym? bo wiemy dobrze, że to oni tylko są administratorowie Patrimonii Christi, więc Bogu; rapinam zaś zamyślać ex holocausto, ciężkiego by ta wina nie uszła sacrilegium. Wyszło by to coś na Judasza, chcieć karbonę y worki Chrystusowe decymować. Nie z ubożeli Antecessorowie náśi, ktorzy tysiące łożyli na Kościoły, klasztory, y rożne fundusze, certa lege określaiąc y obliguiąc nas sukcessorow, abyśmy byli świętey ich woli executores y tutores ich fundacyi. Więc czy dignum & justum est, tak święte sancita Oycow naszych z kąd Bogu chwała, Sanctuarii ozdoba, suffragium iest duszom depaktować? Gdybyśmy mieli nie tylko nie augere, ale ieszcze violentis consiliis star ych benefacta Polakow wydzierać: coby ztąd przed Niebem y światem za obelga urosła Imienia naszego. Więc *quod fecisse decebit, occurrat mentemq; domet respectus honesti.* Nie żałuymy Mości Panowie po Kai-

mow-

mowſku, co Ablowie Bracia naſi na ofiarę Bogu dali.

Votum 2. J.WW.M.W.M. Panowie y Bracia. Caleć bym y ia niechciał ubliżyć tak właſney iako y publiczney fortunie: y owſzem omni meliori modo, radbym ſuccurrere cadenti. Tylko że taka depaktacya ſumm y Prowizyi Duchownych, dele, maiąc zapiſy, pia legata, po wielkiey, a pomnieyſzey części tylko im ie przypiſuiąc, ſcribe, czyniłaby nas villicos iniquitatis, dla czego żadna mens conſcia recti, na to zezwolić nie powinna. Boć Mości Panowie omnis krzywda grzech, tam metere, gdzie non ſeminavimus, żebyśmy z cudzych á ieſzcze Bogu poświęconym offert mieli ſię podpomagać. Zaczym moim zdaniem á rozkazem Chryſtuſowym reddamus, quæ ſunt DEI DEO, ieżeli ktora u kogo znayduie ſię Bogu inſcriptio.

Votum. 3. J.WW.M.W.M. Panowie y Bracia. Chcemy in fundamento inonerowanych Duchownymi ſummami dobr naſzych tę uczynić allewiacyą, utyſkuiąc na to, że ledwie ktore ſą munda bona od tych grzechow. Ale pytam ſię, ktoż te dobra

obærabat? my ſami; zaciągaiąc ſummy Duchowne na dobra náſze? a coż ięſt za injuria volenti? zaczym w tey mierze ieżeli kto læditur, to niſi a ſe ipſo; miło brać ſummę, niechże nie będzie y ciężko ſtare oneroſo contractui Do tego proſzę Mości Panowie, godzi ſię Szlachcicowi in neceſſitate zaciągnąc z kąd tad, choćby od żyda na kawałek ſwoy iakiego groſza, á czemu nie od Duchownych? Czyliż iuż puſzki Zydowſkie będą do nas ſzczęśliwſze niżeli karbony kościelne? I naſza w tym y Duchownych wolność vertitur. Jeżeli zaś iakie zapiſy zeznali na Dobrąch naſzych in ſe & DEUM pii Oycowie naſi: y to niewiem qua conſcientiâ uciążamy ſobie, dopieroż gdy zrzucać chcemy. Wolno przepić, przehulać. przedarować, gdyby w błoto wrzucić Szlachcicowi y całą fortunę? a Bogu a za duſzę, nie wolno partem iey poświęcic? Uważmy do czego to mortalia cogit pectora auri ſacra fames. Zaczym Mości Panowie niech nas cudza fortuna w oczy nie kole, boć nię tylko przed ludzmi ale y przed Bogiem aby takiemi illacyami non abſcindat noſtræ multum ſors invida ludi, obawiać ſię trzeba. *Vo-*

Votum 4 Ja niechcąc do ostatka zgubić Oyczyzny y fortun Szlacheckich, na diminucyą prowizyi od summ Duchownych niepozwalam. Nie tylko ex motivo altissimo, iż to gdy, niszczyć będziemy stug Boskich, poydzie w ruinę Chwała Boska, Religia, a zatym y my sami: wszak tak peritura Troja perdidit primum Deos, tak osądził dawny statysta Plutarchus: *Motâ Religionis anchorâ, periclitatur Reipublicæ navis.* Ale też ex civili ratione. Iż gdybyśmy, Mości Panowie!! prowizyi Duchownych ad quinq; albo ad tria a cento redukcyą uczynili, dopierożby ubogi Szlachcic, a choć y non minus habens, tylko chcący mieć plus, zaciągał summ Duchownych illectus małością prowizyi, ktoraby alias od kogo inszego dług zaciągnawszy in integro płacić musiał, y tak niewiem czy się potym ktora wioska od tych grzechow, na ktore teraz taki zelus nas bierze immunis zostawał. A y owszem, ieżeli chcemy, aby to malum perniciosum fortunom naszym non serpat, efficacius nie widzę remedium nad to, áby nie tylko minorare , ale y owszem podwyższyć ad decem á cento

prowizye Duchowne. Bo tak wſtręt weźmiemy od zaciągania tych długow, á na ſwoim kawałku iak tak oganiać ſię biedzie będziemy.

Votum 5. I ia ieſzcze ſuffragor juſtitiæ y innocentiæ w tey mierze Ichmościow Duchownych, Vapulavit poniekąd w tym kole ich fama, naprzod, iakoby ziadali laborem rąk naſzych: wżdyć przecię dignus operarius mercede aby, ktory altari ſervit, de alteri & vivat, ktore prowidować iako do kollatorow, Debitores, y inſzym juſtitiali titulo obligatos należy. Gdy oni zą nas czynią oremus, my też ſluſzna ieſt ábyśmy zá nich aremus. A oſobliwie gdy ſię portione ſubſtantiæ ich dorabiamy kawałka chleba, y fortuny, należy ſię y zarobkiem dzielić. Co zaś do pregrawacyi Dobr Szlacheckich? ta objekcya nie mniey Duchownych iako y nas petit. Pewnieby oni nie dawali, gdyby nie brali; by ultro importunis precibus, łaſki tey nie żebrali; y ieſzczeż teraz mamy retribuere mala pro bonis? A do tego wſzak już dość y huic inconvenienti zabiegła konſtytucya, żeby ultra medietatem dobr waloru, ſumm nie importare, zaczym ſam by ſobię był injurius ktoby tak cudze prægrava-

tu brak ostatnich

siedmiu wierszy

